

ERİK AĞACI ÖYKÜ

ISSN 3062-0368

Kültür - Sanat - Edebiyat Dergisi

Eylül - Ekim 2026

Sayı- 41 Yıl - 6

Fiyat: 200 TL

**Duvar Yazılarının Mucidi
Kim Bu Taki? - Deniz Saygın**

**Haçlı Ruhu Hiç
Sönmedi - Ayten Dirier**

**Tanrı'nın Zarif İronisi Kör Kütüphaneci
Jorge Luis Borges - Serpil Tuncer**

**Postmodern Bir Bilinç Akışının Romanı:
Tutunamayanlar - Hatice Eğilmez Kaya**

Hasan Çelikkol - Dilek Ayırbaş - Ahmet Yılmaz Tuncer - Ozan Ebedi - Ali İhsan Tarman - Canan Örs
Fazıl Alasya - Gökhan Oskay - Sophia Jamali Soufi - Uğur Ünen - Deniz Saygın - İnci Yılmaz Şimşek
Gizem Yenikler - Yusuf Ansari (Çeviri:Turgut Say) - Hatice Eğilmez Kaya - Nazceren Çeker
Pervin Bahar Göçer - Erhan Kassap - Ahmet Haşım Güler - Betül Fırat - Ayten Dirier - Yusuf Yılmaz
Bera Selman Sağlam - Elif Demir - Serpil Tuncer - Ahu Cetres - Nursel Güler

Erik Ağacı Öykü iyi
okumalar diler.

Dergileri okurken yalnızca satın almak ve okumakla kalmazsınız. Bir çok öykü ve edebi metin çeşitliliğini satın almış olursunuz. Beyninize girecek olan bilgilerin ve haznenin çeşitliliğini almış olursunuz.

Dolayısıyla kitap ve dergi satın alma işi basit bir alışverişi aşar ve siz beyninizin besinini almış olursunuz. Hangi edebi metine yatırım yaptığınıza yani kendinize dikkat ediniz. Sağlıklı bilgiler dileriz.

EDİTÖRDEN SEVGİLERLE

Sevgili Okuyucu

Takvimler değişirken, sözcüklerin ve imgelerin izinde yine dopdolu bir sayı ile sizlerle birlikteyiz.

2026 yılına edebiyatın dingin sesiyle; sanatın çoğaltan, derinleştiren bakışıyla adım atıyoruz. Dergimizde yer alan eserler ve sanatsal görsellerle, hızlı yaşamının tercih edildiği bu çağda sizleri kısa bir duraklamaya davet ediyoruz. Çünkü edebiyat ve sanat, içinde yaşadığımız modern zamanın hızını artırmaktan ziyade; durmak, bakmak, hissetmek ve biraz soluklanarak zamanın sert akışını yumuşatmak için vardır.

Bu yıl siz okuyucularımızı, aceleyle tüketilen metinlerle buluşturmaktan çok; altını çizmek isteyeceğiniz, kapattıktan sonra bile zihninizde kalacak satırlarla buluşturmak adına var gücümüzle çalışmayı hedeflemekteyiz. Edebiyatın, gündelik hayatımızda hepimiz için huzurlu bir alan olması en büyük temennimizdir.

Dileriz 2026 yılı, dünyada huzur ile barışın bir arada olduğu bir yıl olarak tarihe geçer.

Keyifli okumalar dileriz.

İÇİNDEKİLER

04	Gözlerine Bakmadan Uyuyamam
Hasan Çelikkol	14	Uçurum
Sophia Jamali Soufi
05	Sayra'ya
Dilek Ayırbaş	15	An Mekânsızlık
Uğur Ünen
06	Bir Dil Olmalı
Ahmet Yılmaz Tuncer	16	Duvar Yazılarının Mucidi Kim Bu Taki?
Deniz Saygın
07	İlk Tohum, Son Nöbet
Ozân Ebedi	20	Yılın Altın Yazarı
İnci Yılmaz Şimşek
10	Dünya Namazı
Ali İhsan Tarman	23	Derin Suların Yabancıları
Gizem Yenikler
11	Bağ Bozuğumun Eşiğinde
Canan Örs	27	Serçe Başı
Yusuf Ansari (Çeviri : Turgut Say)
12	Hep Savaş Değil, Bir Kere De Aşk Ve Sevgi Kazansın
Fazıl Alasya	30	Postmodern Bir Bilinç Akışının Romanı: Tutunamayanlar
Hatice Eğilmez Kaya
13	Ğ Siz Evler
Gökhan Oskay		

33	İki Kasa Eksik
Nazceren Çeker	52	Ömür Su Misali
Yusuf Yılmaz
38	Bülbül İle Gül
Pervin Bahar Göçer	57	Ziyaret
Bera Selman Sağlam
41	Kırmızı Tabut İle Binlerce Doğum
Erhan Kassap	60	Mavi Şort
Elif Demir
42	Kalemin Özgürlüğü
Ahmet Haşim Güler	64	Tanrı'nın Zarif İronisi Kör
Kütüphaneci Jorge Luis Borges
Serpil Tuncer
44	Kayıp Eldiven
Betül Fırat	69	Aile Gibisi Yok
Ahu Cetres
47	Haçlı Ruhu Hiç Sönmedi
Ayten Dirier	71	Birden Çok, İkiden Az
Nursel Güler

Gözlerine Bakmadan Uyuyamam

Hasan Çelikkol

Şimdi boşluğa vuran rüzgârın fısıltısı var geldiğin yerden
Ne tuhaf, ben büyüyerek öğreniyorum uçurumdaki
En güzel dağ lalesinin büyüsünü
Bir bulut kucaklıyor soyunarak
Elimden tutuyor açılıp kapanırken gökyüzü

Unuttuğum bir rüya var şimdi, uyanmam için
Sessizliğin ortasında ıslak dudakların değmeli
Yağmur yağarken ayrılığının üstüne
Korkma herkes görsün öpüştüğümüzü
Öp beni, umudu öper gibi
Kumun altına sakladığın rüyandaki gibi öp
Sahici anılarını fısıldarken kulağıma
İlkbaharı karşılar gibi öp

Bilirsin, gözlerine bakmadan uyuyamam

Sayra'ya

“0 kadar hırslıyız ki ölümüne yaşıyoruz.”

Nazım Köyce

İnsanı yarasından vuruyorlar Sayra
Sen sen ol gösterme gözyaşını
Ağlayacaksan içine ağla
Vücudun çoğu su değil mi zaten
Ha bir damla eksik ha bir damla fazla

Bir kabuğun olsun Sayra
Çelikten bir korunağın
Taş gelirse ona çarpsın

Neyse ki ölümüne yaşıyoruz şu dünyada
Elbet dolacak bizim de vaktimiz
Ha bir gün önce ha bir gün sonra

Sabret Sayra

Dilek Ayrıbaş

BİR DİL OLMALI

Ahmet Yılmaz Tuncer

Geldiğimde
Eskiyen bir zamanın bekçisi
Olarak görmek istemez gözlerim
Tarifini yap zamanın
Eskiyeyim o zamanlarının birinde
Bir yılı anlat mesela
Mesela mutluğu
Ekleyelim birbirine
Çıkalım bu dünyadan
Arşın en yükseğine
Oradan bakalım
Tüm zamanlara
Sevmeli insanlığı
Sevmeli dünyayı
Ağlayan çocuğun saçlarında
Bir el olmalı
O saçları sezebilen
Ve dünyayı yeniden kurabilen
Ve bir dil olmalı
Sevdayı anlatabilen

İlk Tohum, Son Nöbet

Saat gecenin üçüdür.
İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün arkasında, sessiz bir noktadayım.
Önümde beyaz bir sayfa,
Elimde mürekkebi parmağıma bulaşan kalemim.
Projektörün çiğ ışığı gözümü alırken,
Gecenin bu zifiri vaktinde insan en çok kendi içine yürüyor.
Kâğıdın üzerine ilk iki kelimeyi düşünüyorum: Kökler ve Kimlik.
Dışarıdan sert bir rüzgâr vuruyor demir kulübeye.
Zihnim aniden buradan kopup çocukluğuma gidiyor.
Dedemin o eski, gurbet kokan hikâyelerine...
Cebinde bir avuç toprakla memleketinden göç ettiğinde,
Gencecik bir delikanlıymış dedem.
Gelirken, doğduğu topraklardan bir çınar tohumu getirmiş.
Evin bahçesine dikmiş sessizce.
Her zaman derdi bana: "İnsan kuş misalidir.

Ozân Ebedî

Kanatları onu her yere götürür.
Fakat kalbi her zaman köklerinin beslendiği yerdedir.”
Kalemi bastırıyorum kâğıda,
Mürekkep ilk düştüğü ân dağılıyor.
Tıpkı bir ağacın kökleri gibi, ince yollar çiziyor beyazlıkta.
O ân anlıyorum; kimlik dediğin şey sadece doğduğun ev,
Ya da cüzdanındaki resmî soyadı değilmiş.
Kimlik; o geçmişten sızan güçle, bugün burada ne inşa ettiğimiş.
Evden, yuvadan yüzlerce kilometre uzakta,
Bu sınır hattında, çelik yelekle beklerken insan,
Bazen kendini rüzgârda savrulan yalnız bir yaprak sanıyor.
Fakat yalan...
Eğer gecenin üçünde, bu soğuk polis noktasında,
Elinde kalemlle geçmişin sesini duyabiliyorsan,
O kökler hâlâ hayatta demektir.
O kökler seni burada, bu zorlu menzilde ayakta tutuyor...
Mürekkep kâğıtta kururken, anonsa giriyorum:
“... Merkez, son durum normal!”
Kalemi masaya bırakıyorum.
Kâğıt artık boş değil;
Üzerinde geçmişin izleri, buradaki uykusuzluğum...
Andolsun ki; bu vatan toprağındaki sarsılmaz duruşum parlıyor.
Köküm de burada artık, kimliğim de.
Ve nöbet devam ediyor...

Dünya Namazı

Ali İhsan Tarman

Ölüm sonrası biriken telaş mı ne bu?
Bilmediği için uyanmaktan korkan kısırak
Masum olmadığını anladı nefsanî bedeni
Çocuk olsaydı korkmayacaktı uyanmaktan
Dünyayı yuvarlayıp metrobüse sığdırsan
Şu anlatılırdı herhalde, mahşere adam toplanıyor,
Bir de garibanın yüzünde büyüyen pekiyi almış yaradan
Sevmek mi kolay unutmak mı? Çiçekleri...
Adınla başlar her şey, bir de çiçeğin koynunda beslediği tumbul arılar
Karanlığı önüne koydular şimdi
Hep sen ve sana benzeyen şeyler
Keşkeyle başlayan vesvese dünyalarına hikâye topluyor her gafil adayı
Ellerinde dua kokusu kalmış Habeş güzeli gibi
Şimdi anlayacak çocuklar ölmeden önce nasıl ölmüş evliyalar.
On yıl koklasa bir dergâhın sohbetinde yıldızları
İnanmadan ağlamayacaktı eşkıyalar

Bağ Bozumunun Eşiğinde

Canan Örs

yağmurlar kıvranıyor boğazımda
dudağındaki haritaların asırlık çığıyla
susuzluktan ölmek üzere kuşlar
çatlamak üzere elinde nar
tanelerinde taşıdığı senin bahçen oysa

susuzluğumu erişemediğim dağların bağrından
dinle
gülün yağmurdan önce koktuğu kızıl bahçede
önü kesilen bulutların sessizliğiyle katıl sesime
eşlik et durmadan
bir çocuğun düşünde mırıldandığı türküye

yığıldım kurak bahçeye
dikenli tellere takıldı kırlangıçlar
bir damla yerle bir edecek tel örgüleri
kıracak aklın kafesini bir yağsa
damlaların kokusunda eriyecek güneş

güneş ki onu gizlice yaktık gecemizle
delicesine tutuştuk birbirimize
hasretti evleri adımlarımızda tütüren
soluğuma bastığın mühürler biliyor hasreti
kurak toprağa arsızca sokulan tohumlar
türküsü sayıklama sanılan çocuk biliyor bir de

ah! elinde nar izleri kaniyor
tohumlar kıvranıyor toprakta
kokumda senin bahçeni
uçuşumda dağlarını taşıyordum oysa
evim neden yıkıldı
neden bahçemde başakların sırrı
dolmak yetmiyor yağmak için
ağzımda kanat sesleri sustu

Hep Savaş Değil, Bir Kere de Aşk ve Sevgi Kazansın

Fazıl Alasya

Nedir bu göklerin hâli
Kara bulutların ardına saklanıp
Sevinçleri gözyaşına çeviren
Nefret yüklü bombalar
Masum çocuklar üstüne
Bu ne korkunç cezadır
Söyle bana insanlık
Hep savaş mı kazanacak?

Sayamadım sayısını acıların
Görürken toprağa düşen canları
Kalemim ve şiirler yoruldu
Şahit olmaktan bu hain katliama
Zeytin dalına küstü güvercinler
Söyle bana insanoğlu
Hep savaş mı kazanacak?

Bitsin artık zift dolu istekler
Aç gözleri doyurmak için
Üstü de altı da yeter dünyanın
Koy teraziye ve dön de bak
Aşk mı ağır basar, savaş mı
Karar vermelisin insanoğlu:
Hep savaş değil,
Bir kere de "Aşk ve Sevgi Kazansın!"

Ğ SİZ EVLER

Gökhan Oskay

yağmur alır ğ siz evler
sana dokunamaz eldiven
gelemez ayakkabıların
kırk dört numarası
halbuki ellerini hiç bırakmadım
karşıdan karşıya geçerken

kuşlar bilmez yerçekimini
düş düşmez düşlerimden
toprağa baktım yol yok
ölçüp tartıp gölgeni
gökyüzü bitimlerinden
münasip olur mu sana gelsem

yağmur alır ğ siz evler
bizi mutfağa toplar mı
akşam yemeğinin kokusu
duyuyorum kaşık çatal seslerini
şen gülüşler masanın üstünden
"ekmeği dilimle tuzu ver"
ayşe kadın fasulyeyi
sıyırsam olur mu tabağın dibinden
başkası yapamaz daha güzelini

içi boş kıyafetleri sallanıyor
çamaşır iplerinden
yağmur alır ğ siz evler
kurumaz hiç
hiç kurumaz ki güneşten

yağmur alır ğ siz evler
sudan yazılmıştır hüznü
damlaların birikintisinden
göğsünde kırmızı kurdelesini
bir çocuk okumayı söker
de-niz a-na-sı-nı a-rar
de-niz yok
hiç de-niz yok ki za-ten

Uçurum

Sophia Jamali Soufi

Pencerelerden
gök
paramparça olur
Yorgunum
Beni
uçurumun kıyısında
durmanın şölenine götür
Orada rüzgâr
saçlarımı süslemek için değil
karanlığı
yırtmak için ister onları
Taş, taşır demişler
Kalmak da köklerin yazgısıdır
Ama ben
ayna köşesine sığındım
Tekrarın buyruğuna uyan
hiçbir görüntü yoktu
Duruş
kalmanın bir kaygısı değil

gecenin içine örülmüş damarlarımda
kanın durmak bilmeyen iştahıydı
Öyle ki inanmaya varayım:
İçimde titreyen şey
korku değil
dünün küllerini rüzgâra bırakan
o ateş!
Ayna
yalan söylemedi
Ben
olayın ta kendisiyim
çerçevelerin içinde
hapsolmayı reddeden o hadise
İnanç, benim için
annelerin dudak altından ettiği dua değil
cesaretin alnımda açtığı
o derin yaradır
Duruyorum
nehri beni unutuluşa taşıyacak
o yöne karşı!
Ve sorarlarsa:
Sürdürmek nedir?

şöyle diyeceğim:
Her sabah
pencereyi
göğün varlığıyla daha da doldurmak...
Ve gitmek
hâlâ kendi yarasına
inanan bir kalple ...

An Mekânsızlık

Uğur Ünen

An an üstüne bindi
Zaman taşı nil gibi
Gün gün üstünden geçti
Kanatları ufukta öylesine korkusuz
Uzaklaşıp göçtü bilinmeze

Ben ben olarak kaldım
Yanı başımda mezarlık belirdi
Anıların ölmüşleri
Zihnimi ziyaret etti
Davetsiz, gelgitli, hüznü
Gölgeler gölgelerle birleşti
Ve onlar hiç konuşmadı
Bölük pörçük hâlimle

Tozlar tozlara karıştı
Kan aktı kan üstüne
Yazılmışların anlamsızlaştığı başıboş düzlemde

Söz söz üstüne yazıldı
Şairler ağlaştı geçmişte
Müphem, döngüsel, mekânsız
Olası kaygılar boyunduruğunda
Susmayı tercih ettim içlenmelerine

Şiir şairine karşı geldi
Görkemli ve simsiyah gecede
Son kez parlayan bir mum gibi

Duvar Yazılarının Mucidi Kim Bu Taki?

Deniz Saygın

İnsanlar tarih boyunca dünyanın farklı bölgelerinde yazıyı kendilerini ifade etmenin bir yolu olarak kullanmışlardır. Sevgi, aşk, mutluluk, üzüntü, destekledikleri spor takımları, sanat akımları veya siyasi görüşleri gibi hayatlarında önem taşıyan birçok şeyi yazıya dökerek yansıtmışlardır. Sıralı kitapların süslediği kütüphaneler, ardı ardına baskı yapan kitaplar hep bunlarla doludur. Ancak sokakta yürürken, bir yer altı çarşısından geçerken, parklarda, otobüs duraklarında spreya boyayla ya da kocaman harflerle yazılmış bir duvar yazısı önümüze çıkıverdiğinde şaşırırız, çünkü yazı, olması gereken yerde değildir. Kâğıttan çıkmış, amacını aşmıştır. İster istemez bu yazıları okuyuveririz. Bu yazıların altındaki imzalar da son derece gariptir. Genelde birkaç belirsiz harf ya da bir rumuz, bu yazıların sahibini işaret eder. Yazarı için büyük bir anlam ifade eden duvar yazıları dışarıdan bakan kişiler için anlaşılması zor veya sıradan görünebilir.

Ücra bir kasabada ya da sayısı üç beş hane ile gösterilen köylerde duvara yazılmış bir yazıya rastlamaz insan çünkü duvar yazılarının resmi mekânı günümüzün modern şehirleridir. Hele hele metropoller, metro istasyonları, garların karanlık koridorları ve işlek caddelerin ışıklı bulvarları duvar yazıları için sonsuz kaynak sunar insana

İyi de insan neden durup dururken duvara yazı yazar? Nasıl bir dürtünün veya büyüünün etkisi altındadır ki duvara yazı yazma ihtiyacı hissetsin?

Gerçekte duvara yazı yazmak, bireyin karmaşık günlük yaşam içerisinde kendine bir anlam oluşturma ve sesini duyurma çabasıdır. Toplumsal düzenin ve kuralların içinde sıkışmış hissetmek, şehrin yoğunluğu içinde görünmez olmak, duygularını anlatma ihtiyacı duymak ya da başkalarının dikkatini çekerek varlığını hissettirmek, insanları duvarlara yazı yazmaya yönelten temel nedenlerden bazılarıdır. Bu bağlamda duvarlar, insanların düşüncelerini, duygularını, yaşadıklarını yansıttıkları, onları yargılamadan kabul eden sınırsız ifade alanlarıdır. Şehirlerin her köşesinde geçmişin izlerini taşıyan duvarlar, toplumun hafızası gibi çalışır. Duvarlar bir anlamda açık kamusal alanlardır. Bu yazıları kamusal alanlara izinsiz şekilde bırakılan bireysel düşünce ve duygularının bir yansımaları olarak değerlendirilebiliriz.

Duvar yazılarının sanattaki karşılığına grafiti denir. Kelime kökeni İtalyancada (kazınmış yazı/ çizim) anlamına gelen grafiti, insanların kamusal alanlarda (duvar, köprü, tren, bina yüzeyi gibi) yazı, çizim, sembol veya görsel ifadeler aracılığıyla düşüncelerini, duygularını ve mesajlarını aktardıkları bir sanat ve ifade biçimidir.

Grafiti çoğunlukla bireylerin kendilerini görünür kılma, toplumsal olaylara tepki gösterme, bir görüşü savunma, kimlik oluşturma ya da estetik bir çalışma ortaya koyma amacıyla gerçekleştirilir. Sadece yazıdan oluşabileceği gibi; harf tasarımları, karakter çizimleri, semboller ve karmaşık görsel kompozisyonlar şeklinde de olabilir. Duvar yazıları kimi zaman yalnızca yazan kişinin anlayabileceği sembollerle, kimi zaman ise belirli bir kişiye veya gruba yönelik anlam taşıyacak şekilde oluşturulur. Böylece bu yazılar yazarının kimliğini saklamasına olanak sağlarken okuyucuda da merak uyandırarak farklı anlamların ortaya çıkmasına neden olur. Bu nedenle duvar yazıları, yalnızca bir mesaj aktarma aracı değil; aynı zamanda gizlilik, kimlik ve anlam arayışının birleştiği bir iletişim biçimidir.

Bir anlamda isyan sanatı olan duvar yazılarını okumak, zihinlerde bir tepki oluşturur. Bazen bu tepki yalnızca düşüncede kalmaz; kişi bir kalem ya da boya alarak kendi görüşünü aynı duvar üzerinde ifade etmeyi tercih eder.

Peki duvara yazı yazmak ilk kimin aklına gelmiştir?

Her şey 1969 yılında gerçek adı Demetrius olan bir Yunanlının yaşadığı Manhattan'ının duvarlarına birçok Yunan isminde kullanılan bir kısaltma olan "Taki" adını ve yaşadığı sokağın numarası olan "183" rakamını birleştirerek "TAKI 183" yazısını yazmasıyla başlar.

Taki farklı kültürlerden insanların yaşadığı bir mahallede büyümüştür. Bir gün arkadaşı Phil, Inwood bölgesinde yaşayan Julio 204 isimli bir gencin kendi adını ve yaşadığı sokak numarasını duvarlara yazdığını anlatmıştır. Bu fikir Taki ve arkadaşlarının ilgisini çekmiş ve onlar da kendi isimlerini yazmaya başlamışlardır.

1970 yılında Taki, Manhattan'daki okuluna giderken kullandığı metro hattı boyunca istasyonlara ve çeşitli noktalara kendi imzasını bırakmaya başlamıştır. O dönemde şehirde görülen seçim afişleri ve reklam etiketlerinden etkilenerek, insanların dikkatini çekmek için benzer bir yöntem kullanmıştır.

Taki, okul döneminin ardından kurye olarak çalışmaya başlar ve iş gereği bulunduğu noktalarda da kendi imzasını bırakmaya devam eder. Manhattan'ın kuzeyinde bulunan Washington Heights bölgesinde yaşayan Taki'nin basit imzası, bir gazetecinin dikkatini çeker. 21 Temmuz 1971'de The New York Times gazetesinde hakkında bir haber yayımlanır ve "TAKI 183" büyük bir üne kavuşur. Hakkında zamanla çeşitli söylentiler ortaya çıkar ve TAKİ şehir efsanesine dönüşür. Bu haber, grafiti kültürünün şehir sınırlarını aşarak kamuoyunun dikkatini çekmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur.

Taki 183'ün yaptığı çalışmalar, günümüzdeki büyük ölçekli grafiti eserlerinden farklı olarak çoğunlukla yalnızca isim ve imza biçimindeki taglerden oluşuyordu. Ancak onun sürekli olarak şehir içinde kendi izini bırakma yöntemi, birçok gence ilham verir. Ardından pek çok kişi kendi takma adlarını duvarlara, trenlere ve kamusal alanlara yazmaya başlar.

Taki 183'ün önemi, yalnızca yazdığı isimlerden değil, şehir mekânını bireysel ifade alanına dönüştüren grafiti kültürünün yaygınlaşmasına öncülük etmesinden kaynaklanır. Onun ardından gelişen tag kültürü, zamanla daha karmaşık harf stillerine, büyük duvar resimlerine ve günümüzde "street art" olarak tanımlanan geniş bir sanat alanına dönüşür.

Taki 183'ün ardından birçok genç, tanınmak ve kendi izlerini bırakmak amacıyla sokaklara isimlerini ve takma adlarını yazmaya başlar. Başlangıçta kalemle yapılan bu çalışmalar zamanla spreyle boyaların kullanılmasıyla daha büyük ve görsel açıdan etkileyici hâle gelir. Böylece grafiti sanatçıları kendi stillerini geliştirmeye başlar; özgün yazı biçimleri, semboller ve karakter tasarımları ortaya çıkar.

İlk dönemlerde duvarlarda çeşitli hikâye karakterlerinin çizimleri görülürken, ilerleyen yıllarda hip-hop kültürünün etkisiyle şapkalı, bol kıyafetli ve spreyle boya kullanan rapçi figürlerini yansıtan görseller yaygınlaşır. Bu çalışmalar çoğunlukla izinsiz olarak tren istasyonları, metro vagonları ve boş bulunan kamusal alanlarda gerçekleştirilir. Ancak Taki bu gelişimin içinde aktif olarak yer almaz, bir süre sonra grafiti yazmayı bırakır. Eğitimine devam eder, farklı mesleki alanlarda çalışır ve ailesini kurar. Buna rağmen, onun şehir duvarlarını bireysel ifade alanı olarak kullanması, günümüzde devam eden grafiti kültürünün temel taşlarından biri olarak görülmektedir.

Graffiti hareketinin gelişmesinde farklı gruplar ve sanatçılar önemli rol oynamıştır. Ex Vandals ilk graffiti gruplarından biri olarak kabul edilirken, graffiti bombing hareketinin 1960'lı yıllarda Philadelphia'da Cornbread ve Cool Earl gibi isimlerle başladığı belirtilmektedir. 1970'lerin ortalarına gelindiğinde grafiti, New York'un birçok bölgesinde görünür hâle gelmiş ve farklı sanatçı topluluklarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Lee Quiñones, özellikle metro vagonlarına yaptığı büyük ölçekli çalışmalarıyla dönemin en tanınmış graffiti sanatçılarından biri olmuştur.

Zaman içerisinde graffiti grupları çoğalmış, yeni sanatçıların yetişmesi için çeşitli etkinlik ve programlar düzenlenmiştir. 1990'lı yıllarda graffiti kültürü daha da güçlenmiş ve ilk dönem sanatçıları, sonraki nesiller üzerinde önemli bir etki bırakmıştır. Günümüzde şehir duvarlarında görülen birçok çalışma, bu ilk graffiti sanatçılarının yarattığı kültürel mirasın devamı niteliğindedir.

Yılın Altın Yazarı

İnci Yılmaz Şimşek

Heyecanla koliyi açtı. İçi içine sığmıyordu. Yazdığı ilk kitap şimdi ellerinin arasındaydı. Uzun uzun kapağa baktı, parmaklarıyla kapağını okşadı. Kitabın kapağında kendi fotoğrafı vardı. Uzaklara bakan o hali. Nasıl da zorlanmıştı hangi kapağının kapakta olması gerektiği hususunda... Bir düğünde çekilmiş o karede, saçlar başlar yapılı düğünle ilgilenmiyormuş gibi başka bir yöne bakmıştı. Yanındaki herkesi kadrajdan çıkarmış, yalnızca kendisini bırakmıştı. Esasen telefonunun ekran kilidinde de yine aynı fotoğraf vardı.

Derin bir nefes aldı. Kitabının onlarca fotoğraf ve videosunu çekerek sosyal medya hesaplarına koydu. Gün onun günüydü. O gün sosyal medya hesaplarının hepsinde adının yanına büyük harflerle 'YAZAR' yazdı. Biyografisini değiştirdi. Profil fotoğrafını değiştirdi, profile kitap kapağını koydu. Artık onun yazılarını herkes okuyacaktı. Onun yazar olduğunu herkes görecekti. Konu komşu, eş dost, akraba... Herkes sıraya girecek, kitabını almak için yarışacaktı. Akşam işten dönecek kocasını beklerken evi toparladı. Mutfığa geçti, onun en sevdiği mantıyı yaptı. Bunu kutlamalıydı. Kocasına eve gelir gelmez kitabını heyecanla uzattı. Kocasını gülümseyerek ona sarıldı.

"Kutluyorum seni." derken içten içe "Nihayet yıllardır kurduğu hayalini gerçekleştirdi. Belki artık bu konuyu sürekli konuşmaz, biraz rahat ederiz." diye düşündü. Aradan birkaç hafta geçti ama kimse kitabına dönüp bakmıyordu. O gün sosyal medya hesabından bir mesaj aldı.

“Selenay Hanım, kitabınız hayırlı olsun. Hesabımda kitabınızı tanıtmak isterim.”

Kadın çok sevindi ve hemen mesaja olumlu cevap verdi. Kitap tanıtım sayfasından gelen mesaj ise onu şaşırtmıştı. “Ücreti mukabilinde.” Selenay şaşırdı. Böyle bir şey beklemiyordu. “Ne ücreti?” diye sordu. Kitabını okutmak için para mı vermeliydi. Karşılık gelen mesaj uzun uzun emekten, zamandan, bilmem neyden bahsediyordu. Selenay bu işin raconu, diye düşünerek beş hikâye, bir gönderi ücretini karşı tarafa ilettiler. Kitabını göndermek için adres istedi ama kendisine kitap fotoğrafını gönderin, kitabınızla ilgili birkaç cümle yazın gerisini ben halledeceğim dendi. Selenay kendisine denileni yaptı. Birkaç saat geçmeden kitabı paylaşıldı ve altına yüzlerce mesaj, emoji bırakıldı. Bir süre sonra Selenay’ın ücretli kitap tanıtımı yaptığını gören kendilerine ‘bookstagramlar’ diyen bir grup akbaba gibi Selenay’ın mesaj kutusunu doldurdu. Kimi fotoğraf istedi kimi ise kitap istedi. Selenay kargo ücretini de ödeyerek bir iki ay boyunca ülkenin farklı şehir ve kasabalarında yaşayan tüm kitap tanıtım sayfalarına kitabını gönderdi. Kitap istemeyenlere ise kitap kapağının ve içeriden bir iki sayfanın fotoğrafını gönderdi. Paylaşımlar yapılyordu ama kitap satışları yerinde sayıyordu. Sosyal medyada yazılan yorumlara bakılırsa herkes kitabı almış, okumuş, tavsiye ediyordu. Almayan da merak ediyor, en kısa zamanda kitaplıklarına alacaklarını söylüyorlardı.

Beğeniler vardı, yorumlar vardı, alkış emojipleri vardı... Fakat satış yoktu.

Bir hafta sonra sosyal medya hesaplarına yeni mesajlar gelmeye başladı.

“Kitabınızın ulusal haber sitelerinde yayımlanmasını ister misiniz?”

Selenay hiç tereddüt etmeden kabul etti.

“Ücreti mukabilinde yirmi dijital gazetede haberinizi yapabiliriz. Hediye olarak da yirmi kültür sanat sitesinde kitap tanıtımınız yapılacak.”

Hesapladı bir bileziğini bozdurdu. Zaten sosyal medya hesaplarına da bir bilezik parası gitmişti. Bir tane de haberler için gitseydi ne olurdu! Haberi yayımlandı. Haberlerden görüntüler alarak tüm sosyal medyalarda paylaştı. Eş dost akrabası başını gömdükleri kumdan çıkarmış tebrik mesajları atmaya başlamışlardı. Bu hâl Selenay’ın çok hoşuna gitti. Sonra diğer haber kanalları mesaj attı. Hepsini kabul etti. Onu tanıyanlar ondan imza günü istiyorlardı. Kitaplarını almak istiyorlardı. Hemen araştırmalara başladı. Bir kitap kafeyle anlaştı, kitap kafe onu organizatör arkadaşına yönlendirdi. Organizatör onu reklam ajansına yönlendirdi. Reklam ajansı basın danışmanına yönlendirdi. Stantlar, üzerinde fotoğrafı olan pasta, ikramlar, afişler, süslemeler, haberler...İmza günü için geri sayım başladı. Kiminle görüşse bir bilezik bozdurdu ama buna değermişti. İlk imza günüydü. Lansmana özel elbise, ayakkabı, saç makyaj... Her şey rüya gibiydi. Gelen tebrikler, fotoğraf çekilmeler. Bir iki ay mutluluğu devam etti. Dönüp dönüp imza günlerinin fotoğraflarını paylaştı. Beğeniler vardı, yorumlar vardı, alkış emojipleri vardı... Fakat satış yoktu.

Ardından sosyal medya hesabına bir mesaj daha geldi.

“Tebrik ederiz. Yılın Yazarı seçildiniz. Lütfen iletişim bilgilerinizi yazınız.”

Selenay’ın gözleri doldu. Demek başarmıştı. Telefon çaldı.

Karşıdaki genç ses kırmızı halıyı, profesyonel makyajı, ünlülerle çekilecek fotoğrafları uzun uzun anlattı. Sonra cümlesini tamamladı.

“Yalnız sponsor bedeli elli bin lira.”

Selenay çok sevindi. Sonunda ilk defa kitabından para kazanacaktı. Hem gidecek konaklayacak hem de yol ve masraflar için kendisine para verilecekti. Mahcup bir şekilde, “Hiç gerek yoktu.” dedi. Karşıdaki ses kahkaha atmamak için kendini zor tutuyordu. “Yanlış anladınız. Gecenin sponsorlarından biri sizsiniz, ücreti siz ödeyeceksiniz.” Selenay hesapladı iki bilezikten biraz az. Sonuçta “YILIN ALTIN YAZARI” olacaktı. Bilezikleri bozdurdu.

Kocasına söylemeden parayı gönderdi. İstanbul'daki otelde kocasının ücretsiz zannettiği ödülünü aldı. Kırmızı halıda yürüdü. Fotoğraf çekti. Sosyal medya hesabına onlarca paylaşım yaptı. Beğeniler vardı, yorumlar vardı, alkış emojileri vardı... Fakat satış yoktu. Sonra başka bir ödül, başka bir ajans, başka bir plaket. Her telefon aynı cümleyle bitiyordu. "Yalnız... Sponsorluk bedeli..." Selenay artık devamını biliyordu. "Ne kadar?" Her ödül için bir iki bilezik daha bozdurdu. Değerli taşın değeri kadar artan fiyatlar, manken eskilerinden, unutulmaya yüz tutmuş ünlü eskilerinden alınan plaketler. YILIN GÜMÜŞ YAZARI, YILIN PLATİN YAZARI, YILIN ELMAS YAZARI, YILIN YAKUT YAZARI, YILIN SAFİR YAZARI, YILIN ZÜMRÜT YAZARI... Beğeniler vardı, yorumlar vardı, alkış emojileri vardı... Fakat satış yoktu.

Bir sabah sosyal medyasına televizyon programından mesaj geldi. "Sizi canlı yayında ağırlamak istiyoruz." sevinçle kabul etti. "Yalnız tanıtım bedelimiz..." Selenay hazırlandı, süslendi püslendi kana gitti. Çekimler yapıldı. Her şey rüya gibiydi. Bir sürü sosyal medya paylaşımı yaptı. Tebrikler hava da uçtu. Ardından farklı televizyon programlarından, dijital kanallardan mesajlar geldi. Çalışan sayısının izleyen sayısından fazla olduğu kanallarda boy gösterdi. Herkes hayranlıkla onu izliyordu. Beğeniler vardı, yorumlar vardı, alkış emojileri vardı... Fakat satış yoktu.

Başka bir gün sosyal medyasına kitap fuarından mesaj geldi. "İmza günü düzenlemek ister misiniz?" Selenay hiç tereddüt etmeden onun da kabul etti. "Yalnız... Stant ücretimiz..." Yine ödedi. Fuarda masasına oturdu. Onlarca fotoğraf çekildi. İnsanların ellerine zorla kitabını tutuşturuyor onlarla fotoğraf çekiliyordu. Yan masalarda kuyruklar uzuyordu. Masalarına çiçekler, çelenkler gönderiliyordu. Onun masasının önünden ise insanlar afişine bakıp geçiyordu. Akşama kadar yalnızca bir kitap satıldı. Onu da yan stanttaki görevli Selenay'ın bakışlarına dayanamayarak nezaketen aldı. Kafelerde, kapalı ve açık alanlarda fuar düzenleyen organizatörlerin tüm tekliflerini kabul etti. Paylaşımlar yapıldı. Beğeniler vardı, yorumlar vardı, alkış emojileri vardı... Fakat satış yoktu.

Bu hâl Selenay'ın içini ince bir melal sardı. Günler geçiyor, evin içinde aynı serzeniş dönüp duruyordu.

"Kimse kitap okumuyor." Selenay üzüntüden ve stresten kilo kaybetmeye, hiçbir şeye odaklanamamaya, evin işlerini aksatmaya başladı. Kocası sessizce onu izliyordu, karısının içten içe yanmasına artık göz yummayarak gizlice piyasadaki satılmayan kitapların tamamını satın aldı. İl, ilçe halk kütüphanelerine, belediye kütüphanelerine, okullara kargo ile gönderdi. Bir türlü kitaplar bitmiyordu. Civardaki sahaflara ve kitap evlerine de ücretsiz dağıttı. Birkaç saat geçmeden yayınevinden telefon geldi.

"Tebrik ederiz. İlk baskınız tükendi. İkinci baskıya geçiyoruz."

Selenay'ın yüreğinde bir şeyler kıpırdadı, bir süre sonra infilak etti. Sevinç gözyaşlarını tutamadı. "İkinci baskı..." Başka hiçbir şey duymadı. Yayınevinin istediği ücret ilk baskıdan daha maliyetliydi, kâğıt ücreti, basım, bilmem ney... bir şeyler geveledi yayınevi sahibi. Kocası bankadan kredi çekerek ödemeyi yaptı. Yeter ki karısı mutlu olsun. Kocası ona yaptığını itiraf etti. Selenay önce üzüldü, sonra da kitabı okurlara ulaşacağı için sevindi. Kocasına sınıksı sarıldı. Evde kalan kitapları eşe dosta dağıttı. Artı raconu biliyordu.

Ne bileziği kalmıştı ne de birikmiş parası. Son parası ile bir reklamcıya gitti yüzlerce plaket yaptırdı. Çalışma masasının arkasına dizdi. Canlı yayınlarını o duvarın önünde yapmaya başladı. Plaketlerin parlaklığı, odadaki sessizliği örten sahte bir tezahür gibiydi. Yıllar geçti. Gazetelerde adı vardı. Televizyonda görüntüsü vardı. Fuarlarda fotoğrafları vardı. Ödül törenlerinde alkışları vardı. Telefonunda yüzlerce tebrik mesajı vardı. Ama okuru yoktu. Bir sabah çalışma odasının kapısını açtı. Duvarlarda plaketler parlıyordu. Masanın üzerinde ödülleri sıralanıyordu. Köşede ise üzerine gubari çökmüş kitap kolileri sessizce bekliyordu. Selenay uzun süre hiçbir şey söylemedi. Evin bir odası ödülleriyle dolmuştu. Diğer odası ise satılmayan kitap kolileriyle. Kapıyı hüzünle kapatıp mutfığa geçti.

DERİN SULARIN YABANCILARI

Gizem Yenikler

Tasmanya Denizi'nin hırçın, lacivert suları, dalgaların tepesinde biriken beyaz köpükleri devasa birer çelenk gibi savuruyordu. Melbourne Limanı'nın kömür kokulu, sisli silüeti geride kalalı üç gün olmuştu. 1888 yılının serin bir kışım sabahında, SS Aorangi adlı buhar-yelkenli karma yolcu gemisi, doğuya, Yeni Zelanda'nın fiyortlarla kaplı vahşi kıyılarına doğru yol alıyordu. Ahşap güverteden yükselen zift, tuz ve hafif kömür dumanı kokusu, rüzgârın sert esintisiyle havada asılı kalıyordu.

Geminin kış güvertesinde, fırtına öncesi sessizliği andıran durgun bir hava hâkimdi. İki büküm olmuş gövdesiyle trabzanlara tutunan Arthur Vance, cebinden çıkardığı pirinç kaplama cep saatine baktı. Arthur, Londra'daki serin ve düzenli hayatını bir çırpıda geride bırakıp Melbourne üzerinden Wellington'a uzanan bu maceraya atılmış 42 yaşında bir jeologdu. Yüzünün hatları rüzgârda kurumuş, kahverengi sakallarına tuz zerreleri yapışmıştı. Yeni Zelanda'nın jeolojik haritasını çıkarma görevi onu bu çalkantılı denize sürüklemişti ama Tasmanya Denizi'nin affetmez dalgaları, içindeki bilimsel merakı zaman zaman derin bir pişmanlığa dönüştürüyordu.

“Görünüşe göre güney rüzgârı pes etmeyecek, Mr. Vance.”

Ses, sağ tarafından, lomboz ışıklarının hafifçe aydınlattığı gölgenin içinden gelmişti. Arthur başını çevirdiğinde, omuzlarına ağır bir kürk şal atmış olan Clara Deveraux'yu gördü. Clara, Avustralya'nın Ballarat bölgesindeki altın madenlerinden birinin yöneticisinin dul kalmış Fransız asıllı eşiydi. Fırtına, yalnızlık... Hiçbiri bu kadının gururlu duruşunu bozmaya yetmiyordu. Koyu yeşil kadife elbisesinin etekleri rüzgârda savrulurken, gözleri ufuktaki o gri boşluğa kilitlenmişti.

“Sert bir rota, Mrs. Deveraux,” dedi Arthur, sesini rüzgârın uğultusuna duyurabilmek için biraz yükselterek. “Kaptan MacLeod bu akşam için geminin sallantısının artacağını söyledi. Yemek salona servis edilmeyecekmiş.”

Clara hafifçe tebessüm etti, ama bu gülüşte neşeden ziyade hüznü bir kabulleniş vardı. “Pek bir şey kaçırmış sayılmayız. Aşağıdaki patates ve kurutulmuş et kokusu zaten insanı gemiden atmaya yetiyor. Ben sadece... o yeşil toprakları görmek istiyorum artık. Christchurch’teki kız kardeşimin yanına vardığımda, bu gri sonsuzluğun bittiğine inandıracağım kendimi.”

Geminin gövdesi, devasa bir dalganın tepesine tırmanıp hızla aşağı kayarken şiddetle sarsıldı. Geminin ahşap omurgasından yükselen gıcırta, sanki canlı bir yaratığın iniltisini andırıyordu. Çarkların gürültüsü ve bacadan çıkan siyah dumanlar, gökyüzünü kaplayan ağır, kurşuni bulutlara karışıyordu.

Tam o sırada, ön güverteden hızlı ve telaşlı adımlar duyuldu. Geminin Birinci Zabiti Julian Thorne, ıslak ahşap güvertede dengesini ustalıkla koruyarak yanlarına yaklaştı. Yüzü sudan sırlıklam olmuştu, koyu lacivert üniformasının pirinç düğmeleri fenerlerin ışığında parlıyordu.

“Sayın yolcular,” dedi Julian, nefes nefese. “İçeri geçmeniz daha doğru olur. Milford Sound yönünden gelen süvari dalgaları gemiyi sıkıştırarak. Kaptan, kış güvertesinin kapatılmasını emretti.”

“Tehlikeli bir durum mu var, Zabit Thorne?” diye sordu Arthur, elindeki pirinç saati cebine yerleştirirken.

Julian bir an duraksadı, gözleri denizin karanlık gövdesinde gezindi. “Tasmanya Denizi hiçbir zaman uysal bir kedi olmamıştır, Mr. Vance. Ama SS Aorangi sağlam bir gemidir. Yine de kamaralarınıza çekilip kendinizi sabitlemeniz en iyisi.”

Arthur, Clara’ya kolunu uzattı. Birlikte, sallanan koridorlardan geçerek geminin ana salonuna doğru ilerlediler. Geminin içi, dışarıdaki vahşi dünyadan bambaşka bir atmosfere sahipti.

Pirinç lambaların sarı, sıcak ışığı, maun kaplama duvarlara vuruyor; duvarlardaki yağlı boya tablolar çivilerinde hafifçe sallanıyordu. Deri koltuklarda oturan birkaç tüccar ve maceracı, şarap kadehlerini devirmemek için masalara tutunarak alçak sesle sohbet ediyordu.

Clara, salondaki büyük haritanın önünde durdu. Parmağını Avustralya’nın güneydoğu burnundan çıkarıp Yeni Zelanda’nın Güney Adası’na doğru çizilen kesikli çizginin üzerinde gezdirdi.

“Bazen bu haritaların birer yanılsama olduğunu düşünüyorum,” diye fısıldadı Clara. “Dünyanın bu kadar uzak bir köşesinde, köklerimizden bu kadar uzakta... Yeni bir hayat gerçekten mümkün mü, Arthur?”

Arthur, kadının derin hatlarına baktı. “İnsan doğduğu yeri arkasında bırakabilir Clara, ama taşıdığı anıları asla. Jeoloji bana bir şeyi öğretmişti: En sert kayalar bile zamanla değişir, şekil alır ama yok olmaz. Yeni Zelanda, kaçtığımız değil, kendimizi yeniden inşa edeceğimiz yer olabilir ancak.”

Gemi bir kez daha yana yattı. Bir köşedeki porselen bir çay fincanı yere düşüp büyük bir gürültüyle parçalandı. Salondaki fısıltılar anında kesildi. Şiddetli bir fırtına kapıya dayanmıştı. Ahşap panellerin arkasında roaring forties — kırkinci enlem kükremeleri— denilen o meşhur batı rüzgârları ıslık çalarak haykırıyordu.

Gece boyunca fırtına gemiyi bir oyuncak gibi dövdü. Arthur kamarasına çekildiğinde, yatağına uzanıp tavandaki ahşap kirişlerin esnemesini dinledi. Zihninde, varmak üzere oldukları o meçhul kara parçası canlanıyordu: Karlı dağlar, derin fiyortlar, gayzerler ve henüz ayak basılmamış balta girmemiş ormanlar. Yeni Zelanda, Victoria çağının insanları için hem bir vaat hem de sonsuz bir belirsizlikti.

Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte fırtına sertliğini kaybetti. Güneş, bulutların arasından sızan altın sarısı mızraklar gibi denizin yüzeyine vurmaya başladı. Geminin motor ritmi yavaşlamıştı.

Arthur telaşla üzerini giyinip üst güverteye fırladı. Rüzgâr hâlâ keskindi ama denizin o vahşi öfkesi yerini derin, uysal bir dalgalanmaya bırakmıştı. Clara ve Zabit Julian da güvertede idi. Üçü de aynı yöne, doğuya bakıyordu.

Sis yavaş yavaş çekilirken, ufukta yükselen devasa, sivri gölgeler belirdi. Bunlar, bulutların arasından göğe doğru tırmanan, zirveleri karla kaplı Southern Alps dağlarıydı. Yemyeşil dik yamaçlar, doğrudan lacivert denizin içinden dimdik tırmanıyordu. Şelalelerin beyaz köpükleri km'lerce öteden bile fark edilebiliyordu.

“İşte,” dedi Julian Thorne, yüzünde gururlu bir tebessümle. “Yeni Zelanda. Milford Sound'un girişindeyiz.”

Clara gözlerini o görkemli karadan ayıramıyordu. Rüzgâr yüzündeki saç tutamlarını savururken, gözlerinde ilk defa korkudan arınmış bir hayranlık belirdi.

“Aman Tanrım... Burası sanki dünyanın başladığı yer.”

SS Aorangi, fiyordun sakin sularına doğru süzülürken, arkasında bıraktığı hırçın Tasmanya Denizi'nin izleri yavaş yavaş kayboluyordu. İki devasa kıtanın arasındaki o tekinsiz yolculuk bitmiş; ahşap, tuz ve demir kokan bu gemi, içindeki yabancı ruhları yeni bir dünyanın kapısına salimen ulaştırmıştı.

SERÇE BAŞI

YUSUF ANSARİ'
(ÇEVİRİ: TURGUT SAY)

**Bağın sonunda, ağaçların yan yana dizildiği yerde,
ağaçların ucu sallanıyor, rüzgâr esiyordu. Rüzgâr soğuktu...**

Adil dikenli tellere bastı, teller esnedi. Geçtiler. Gidip tellerin ötesinde durdular.

Adil: "Acele et. Efendim burada ne kadar bekleyeceğiz?"

Naser esnedi.

Mustafa: "Bırak şu mızımızı..."

Adil: "Tekrar başlama!"

Naser: "Elbisesinin tele takılacağından çekiniyor."

Adil dikenli tele bastı.

Sonra: "Gel...bak...genişlettim...şimdi geçebilirsiniz." dedi.

Botuyla dikenli tele bastırdı. Adil geçip gitti. Bağın sonuna, dikenli tellerin bittiği yere kadar yürüdük. Ağaçların gölgesi, telin diğer yanına ıslak caddeye düşmüştü, arabalar üstünden geçip gidiyordu. Su sesi duyuluyordu. Dikenli telin ötesinden bir araba yoldan geçti. Lastiklerinin altından sıçrayan çamur üzerimize geldi. Bağın duvarının arkasında köpek havladı.

Mustafa: "Yanınıza patates aldınız mı?" diye sordu.

Naser elini cebine soktu, sonra çıkardı. Patatesler elindeydi.

Mustafa: "Ben beceremedim. Anamın gözü üstümdeydi."

Adil: "Sen hiçbir şeyi beceremiyorsun. Yoksa evinizde patates mi kalmadı?"

Mustafa yüzünü buruşturdu. Koşarak ağacın altına gitti ve başını yukarı kaldırdı. Ağacın ucu sallandı.

Sapanının lastiğini gerdi ve bıraktı. Taş dallara çarptı, yapraklar döküldü. Toprak üstüne çömeldim.

Mustafa: "Sonbahar geldi...bak kargaların yuvası boş."

Naser: "Bugün on tane vururuz." dedi.

Mustafa: "Kumru mu?"

Naser: "Burada kumru bulunmaz ki." dedi.

Mustafa: "Elektrik direğine oturmuş birkaç tane gördüm,"

Adil bana baktı.

Adil: "Otur oturduğun yerde. Anamın hortumla girişmesine dayanacak gücüm yok!"

Mustafa ağacın dallarının arasına bakınıyordu.

Mustafa: "Hişt! Uçacaklar!"

Naser: "Bunları getirme demedim mi? Şimdi hepsini kaçıracaklar..."

Adil: "Hişt! Sus...nerede oturacaksan otur..." dedi.

Ağlamayı kestim. Mustafa ağacın altında çöktü. Başını havaya kaldırdı. Sapanın lastiğini çekti ve bıraktı.

Yapraklar yere düştü. Üzerine döküldüler.

Anne: "Hişt, uyu! Yok bir şey..." dedi.

Aydınlık geri döndü. Babamın üstü çıplaktı.

Anne: “Yok bir şey. Işığı kapat. Kâbus görmüş. Sen uyu. Ben biraz yanında kalayım. Uyuyana kadar.” dedi.

Işık gitti. Babam gitti. Her yer karanlığa büründü. Annenin elleri beni kucakladı.

Annem: “Uyu güzel oğlum,”

Adil: “Öyleyse git otur.” dedi.

Mustafa koşarak dikenli tellerin arasından geçti. Otların arasına daldı. Dikenli telleri aşarak bize yaklaştı ve yanımızda dikildi.

Naser: “Kopar kafasını!” dedi.

Adil: “Ziyan etmeden kopar!”

Mustafa serçenin kafasını koparıp yere fırlattı. Serçenin kafası yuvarlandı, durdu. Karıncalar etrafını sardı. Serçenin kafasını yerde sürüklemeye başladılar. Adil taşın üstüne oturdu. Serçenin kafasını aldım. Karıncalar yere düştü, otların arasına saklandılar.

Naser: “Bırak yere onu...” dedi.

Mustafa: “Ver ona, onda dursun.” dedi.

Naser: “Dünkü gibi her yeri kana bulaşacak.” dedi.

Adil: “Yine serçenin kafasını bu alsın diye yere mi fırlattın?”

Anne: “Uyu oğluşum. Uyu...”

Serçe çıplak kaldı. Tüyler yere döküldü. Adil onu plastik torbaya attı. Poşeti cebine soktu. Yukarıya çıktık. Bağın sonuna kadar yürüdük. Bağın sonu soğuktu. Yapraklar sallanıyordu. Bir hisrti sesi duyuldu.

Anne: “Uyu!” dedi.

Babanın gölgesi eğildi.

Baba sordu: “Yine bunu nerelere götürmüşler?”

Anne: “Hişt! Sessiz ol...uyuyor. Konuşma.” dedi.

Odun kokusu vardı. Rüzgâr vardı. Ağaçlar eğiliyorlardı. Adil ağacın altındaydı. Yukarı bakıyordu. Mustafa sapanını lastiği çekip bıraktı. Taş dallara değdi, yapraklar döküldü. Dal kırıldı. Bir şey ‘tap’ diye yere düştü. Mustafa koştu. Eğildi. Doğruldu ve dönüp bize baktı. Gülümsedi.

Mustafa: “Bu da üçüncüsü.” dedi.

Annem odun kokuyordu. Babam odun kokuyordu.

Anne: “Işıkları söndür...bak uyandı.”

Baba: “Tövbe!” dedi.

Anne: “Uyuyor...ışıkları söndür.” dedi.

Adil serçenin kafasını koparıp yere fırlattı. Kapı gıcırdayarak kapandı. Anne ağlamaya başladı.

Mustafa: “Bunun dili çözülmez.” dedi.

Adil: “Kapa çeneni!” dedi.

Mustafa: “Kaldı ki, kim demiş serçe eti yiyenin dili çözülür.”

Naser: “Herkes böyle diyor...sen duymadın mı?”

Adil: “O varken söylemeyin...anlar.”

Baba: “Bir bak bakalım ateşi var mı?”

Annem yüzüme eğildi. Dudaklarıyla alnımı yokladı. Dudakları yanıyordu.

Anne: “Ateşi var. Bak. Teni alev alev yanıyor.” dedi.

Babam: “Tövbe!” dedi.

Babam üstüme eğildi. Elini alnıma koydu.

Anne: “Ya ateşi yükselirse gecenin bu vakti ne yaparız?”

Baba: “Sabah ilk işim kemerimle bu çocuğu morartmak olmazsa, babasıyım demesinler!”

Annem: “Adil ile ne uğraşıyorsun?”

Mustafa serçenin tüylerini birer birer yoldu.

Naser kâğıdı yakıp çer-çöpün arasına sokuşturdu. Odunlar alev aldı. Babam karyolanın ucuna oturdu.

Baba: “Hepsi o çocuğun başının altından çıkıyor. Öğlen vakti onları nereye götürmüş kim bilir?”

Annem kalktı. Odadan çıktı. Babam soluklandı ve sırtüstü yatağa uzandı. Aydınlık geri geldi. Annem geri döndü, yere çömeldi. Havluyu suya sokup sıktı ve alnıma koydu. Alnım soğudu. Köpek bağın duvarın arkasında havladı. Tam da bağın kerpiç duvarının bulunduğu yer yani. Ateşin yanında dikildim. Naser patatesleri odunların ortasına attı. Odunlar tutuştu. Mustafa koşup duvarın yanında durdu, fermuarını açıp duvara işedi. Duvarın rengi değişti.

Mustafa: “Elini çek, yoksa yanar.” dedi.

Adil sordu: “Kaç tane oldu?”

Mustafa: “Üç tane!” dedi.

Adil: “Birini Salman’a verelim.”

Mustafa: “Hepsi yalan...dili çözülecek olsaydı bugüne kadar olurdu...bugüne kadar ne kadar serçe avladıysak ona yedirdik...ne oldu? Dili çözümediği gibi daha da kötüleşti,”

Naser bağırdı: “Vaaaay! Vay!”

Baba: “Düşmedi mi ateşi?”

Anne ıslak havluyu alnımdan aldı.

Anne: “Hâlâ ateşi yüksek!” dedi.

Naser: “Hişt...mızmızlanma...yoksa oturur hepsini kendim yerim...kimseye de bir şey vermem.”

Anne: “Oğluşum uyu! Uyu canım...”

Aydınlık geri geldi. Baba: “Ya asla...”

Anne: “Yok artık...ağzının dediğini kulağın duyuyor mu?”

Baba: “Altı yaşına basacak. Seneye okula gidecek ama hâlâ...”

Anne: “Hâlâ ne?”

Annem bana baktı.

Babam: “Belki de o...”

Annem: “Belki de ne?”

Baba yerinden kalktı. Yatağa oturdu. Anne döndü, ona baktı.

Bağın sonunda, ağaçların yan yana dizildiği yerde, ağaçların ucu sallanıyor, rüzgâr esiyordu. Rüzgâr soğuktu...

Postmodern Bir Bilinç Akışının Romanı: Tutunamayanlar

Hatice Eğilmez Kaya

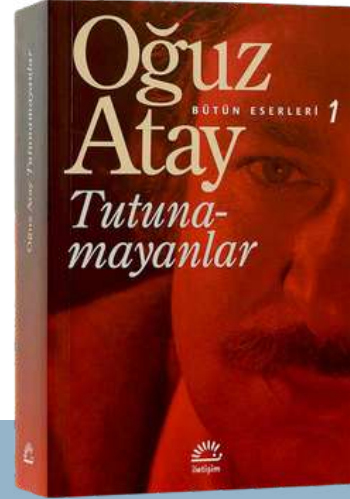
“Herkesin istediği gibi yaşadığı uzak bir ülkenin özlemini duyuyorum.”

Tutunamayanlar, bilinç ve bilinçaltı arasında gezinen bir roman. Hem yazarı hem de başkahramanı mühendis olsa da hesapsız kitapsız yazılmış gibi duruyor. Olay örgüsünün izini süren okurların bu eseri okuduktan sonra elleri neredeyse boş kalacaktır. Fakat Tutunamayanlar’ın satır aralarında gerçekleştirecekleri yolculuk; izlenim, çağrışım, imge, metafor ya da gizem arayanlar için oldukça verimli bir düşsel yolculuk olacaktır. Nereden yola çıktıklarını, nereye varacaklarını kestiremeseler de...

Eserin odak noktasında entelektüel ve varoluşsal bunalımlara sahip genç bir mühendis bulunmakta. Oğuz Atay’ın mesleği de mühendislik olduğuna göre Tutunamayanlar’ın otobiyografik roman sınıfında değerlendirilmesi hiç de yanlış olmayacaktır. Eserde zaman ve mekâna ait birçok unsur, Oğuz Atay’ın hayatına dair ayrıntılarla benzerlik taşıyor. Romandaki olayların önemli bir kısmı ile yazarın gençlik yıllarındaki yaşantısı arasında dikkat çekici bir paralellikten söz edilebilir.

Eserde küçük burjuva sınıfına mensup fakat Marksist görüşleri olan Turgut’un yaşadıkları, birçok noktadan Oğuz Atay’ın hayatıyla ve anılarıyla önemli benzerlikler taşımakta. Modernleşme sürecimizde yüzlerce yıl boyunca sayısız aydın aynı ruhsal karmaşayı ve çatışmayı yaşamıştır kuşkusuz. Anlamadıkları, bir o kadar da anlaşılmadıkları toplumlarına yabancı ve içlerinde yapayalnızdılar:

"Kelimeden önce de yalnızlık vardı ve kelimeden sonra da var olmaya devam etti yalnızlık... Kelimenin bittiği yerde başladı; kelime söylenmeden önce başladı. Kelimeler, yalnızlığı unutturdu ve yalnızlık, kelimeyle birlikte yaşadı insanın içinde. Kelimeler, yalnızlığı anlattı ve yalnızlığın içinde eriyip kayboldu. Yalnız kelimeler acıyı dindirdi ve kelimeler insanın aklına geldikçe, yalnızlık büyüdü, dayanılmaz oldu."

Genç Mühendis Turgut Özben yakın arkadaşı Selim Işık'ın kendini bir tabancayla vurduğunu gazetelerden öğrenir. Olayın etkisinde kalır, intiharın nedenlerini merak eder. Belki de benliği, dile getirilmemiş suçluluk ve kendi hayatına son veren arkadaşı ile özdeşleşme duygularının işgali altındadır. Hummalı bir araştırma çabasına girişir. Selim'in en yakın arkadaşları ile görüşür. Onlardan Selim'in Zeliha isimli bir kıza ilgisinin olduğunu fakat kızın iki arkadaşı birden oyaladıktan sonra başkasıyla evlendiğini öğrenir. Selim tarafından yazılmış altı yüz dizelik bir şiire ulaşır. Şiirden yola çıkarak onun sıra dışı ve canlı sanılırken cansız dolaşan bir gölge gibi yaşadığını hisseder.

Bakınız Selim romanda nasıl tarif edilir: “Kambur duruşu, dağınık saçları ve ütüsüz elbisesiyle Selim, insanı can sıkıntısı ve umutsuzluğa sürüklüyordu. İnsan ona bakınca, gerçi bir süre kendinden memnun oluyordu; fakat sonunda canı sıkılıyordu.”

Turgut Özben yine araştırmaları sırasında Selim’le ilişkisi olan Günseli adlı bir kızla tanışır. Günseli ve Selim’in inışli çıkışlı bir ilişkileri vardır. Gülseli’nin anlattığına göre Selim, asık suratlı ve bunalımlı bir karakterdir. Günseli onunla evlenmek istese de Selim bu evliliğe yanaşmamıştır. Hiçbir sosyal ya da duygusal bağı bulunmayan, aile düzeninden hoşlanmayan Selim, aynı zamanda kuşkucu bir karakterdir. İnsanlara güvenmemektedir, her şeyden önemlisi içkiye düşkündür. Yaşamaktan korkmaktadır, Günseli’ye bir mektup gönderip ardından intihar etmiştir. Yoğun fakat kısa bir öyküdür Turgut’un öğrendiği kadarıyla Selim’in hayatı ve intiharı.

Selim ölümünden kısa bir süre önce her türden tutunamayanları betimlediği bir ansiklopedi çalışmasına başlar. Ansiklopedinin ana temasını hızlı, bir o kadar da acımasız bir düzene sahnelik yapan hayata tutunamayanlar oluşturmaktadır. Turgut, Selim’in intiharını araştırırken yavaş yavaş, yabancı olduğu kendi benliğini tanır. Fark eder ki o da arkadaşı gibi bir tutunamayandır. Oysa o zamana kadar toplumun ve ailesinin sadık bir ferdi, geleneklere ve alışkanlıklarına bağlı bir karakterdir. Zaman geçtikçe gerçeklikle bağlarını koparır, evini terk eder, bir trene biner ve onu tanıyan herkesin hayatından ayrılır.

İşte kopmak böylesine kolay ve olasıdır bir tutunamayan için: “Ben, sadece namuslu olmakla öğünen kişiyi adamdan saymıyorum, toplumu iyiye, güzele götürmek için kendi gibi namuslu insanlarla birlikte bir çaba harcamamışsa, çevresindeki uygunsuz gidişe başkaldırmamışsa, o kişi namussuzdur benim için.”

Eserde Selim Işık, birçok tutunamayanın ortak özelliklerini yansıtır. Sonu intiharla biten çetrefilli hayatında birçok bahtsız insanı temsil eder. Her an hayatı ve insanları sorgular. Onun öyküsünde tuhaf bir döngüsü olan dünyaya tutunmak isteyenlerin çoğunluğuna inat, böylesi bir kaygısı olmayanların -yazar tarafından saygı duyulduğu oldukça bariz- tercihleri anlatılmaktadır. Hatta herkesi onların alacakaranlık dünyasına çağırır gibidir. Romanın en önemli iki kahramanı var:

Bunlardan biri yani Selim kendi isteği doğrultusunda bir tutunamayandır, Turgut Özben ise bütün çabasına rağmen tutunamamaktadır. Belki de bu yüzden intihar eden daha akıllıdır, bu intiharı araştırana oranla. Biri bedenen ölmeyi tercih eder, öteki ise yanına Olric adını verdiği iç sesini de alarak bir trene binip kaçmayı.

Turgut Özben eserin sonunda bir mektup yazar. Bu mektupta Turgut ve Olric’den bir daha haber alınmadığı; biri somut öteki soyut, iki iç içe geçmiş adamın en son bir tren garında görüldükleri yazmaktadır: “Turgut Özben, işsiz güçsüz takımından, bazı anormal belirtiler gösteriyor. Kendi kendine konuşuyor. İsa’nın tavsiyesine uyarak, cennete gidebilmek için elindeki varlığı bıraktı. Bir gün peygamberliğini bile ileri sürebilir. Kendini bir trene bindirdi; istasyon istasyon dolaşıp duruyor.”

Peki ya Olric kimdir? Turgut Özben’in iç sesi, hayali arkadaşıdır. Gerçek dünyadaki arkadaşının intiharını gazete haberinden öğrenen genç adam roman boyunca, sahip çıkamadığı arkadaşıyla söyleşircesine onunla söyleşir. Kim bilir belki de Olric bizzat kendisidir ve onunla konuşurken kendi özbeniyle konuşmaktadır. Bazen azarladığı, bazen uysal bir çocuk gibi tabi olduğu, bazen kavga ettiği, bazen düşüncelerinin destekçisi olan Olric çok yakın bir dostudur aynı zamanda. Öyle senli benli konuşur, öyle emirler verir ki ona varlığına ve eylemlerine inanasınız gelir.

Olric tıpkı tüm serüvenlerinde Don Kişot’a yoldaşlık eden Sancho Panza gibidir. Sanki o uşaktır da Turgut onun efendisidir. Tuhaf bir intiharın izini süren Turgut zaman geçtikçe hayali bir arkadaş edinip kendi kendine konuşmaya başlamıştır. Bilinçaltının hapsedildiği yerden meydana çıkması bu soyut arkadaşı yalnızca Turgut tarafından olsa da görünür kılmaştır. Romanın ana iskeletini bu tuhaf ikilinin diyalogları oluşturmaktadır. Onların diyaloglarına şöyle bir örnek verebiliriz:

“Oysa, bazı insanlar vardır; en çamurlu yerlerden bile kolalı gömleklerini ve açık renk pantolonlarını kirletmeden çıkarlar. Böyle adamlar hayatta başarıya ulaşırlar Olric. Selim nereye tutunacağını bilemezdi. Bir eliyle çeşmenin duvarına dayanmaya çalışırken, öbür elini suya uzatır: dengesini bulamaz bir türlü. Ayakları çamura batar, dudakları suya yetişmez. Islanırız, gene kururuz: ne yapalım?”

Eserin ismi olan Tutunamayanlar, Selim’in ölmeden kısa bir süre önce başladığı ansiklopedi çalışmasının adıdır. Yaptığı çalışmalar kendisinin de bir tutunamayan olduğunu işaret etmektedir. Ve nedense, onun ölümünü irdeleyen Turgut da aynı duyguya kapılır. Hem Selim hem de Turgut insanlarca kirletilmiş dış dünyanın keşmekeşliğinden kurtulmak istemektedir. Her ikisi de bir yandan küçük burjuva sınıfına dâhildirler, öte yandan en alttakilerle en üsttekiler arasında sıkışıp kalmış bu sınıfı eleştirirler. Dolayısıyla tarifi zor bir ruhsal çatışmanın ve ikilemin ortasında bocalarlar. Böylesi bir ikilemden kurtulmak dürtüsü ile kendi içsel dünyalarına çekilip oradan ironik bir bakış açısı eşliğinde çevrelerini izlemeyi ve onunla alay etmeyi yeğlerler. Küçük burjuva sınıfı sayısız yönden sınıflar arasındaki mücadelenin özgül ağırlığını üzerinde taşıyan, genellikle türlü türlü bunalımların pençesinde yaşayan insanlardan örülüdür. Orada her şey hem alelade hem de tekinsizdir:

“Ne yapmalı? Bugüne kadar sürdürdüğüm gibi, çevremdeki kişilerin davranış ve tutumlarını bilinçsiz bir aldırmaçlıkla benimseyerek bu renksiz, kokusuz varlıkla yetinmeli mi; yoksa, başkalarından farklı olan, başkalarının istediğinden çok farklı, köklü bir eylem isteyen gerçek bir insan gibi bu miskin varlığı kökten değiştirmeli mi?”

İntihar dünyadan kendi isteğiyle çekip gitmektir. Hem müthiş bir cesaret örneği hem de kesif bir korkaklıktır. İntihar eden insanlar yaşamaktan korkan fakat ölüm karşısında cesur insanlardır. Bir o kadar da tutunamayanlardır. Turgut, başına dayadığı silahla kendisini öldüren yakın arkadaşı Selim’in intiharının, yaşadıklarının ve yaşamadıklarının izini sürerken hayatın ve ölümün sonsuz ihtimallerden ibaret olduğunu fark eder.

Hayata tutunmanın çok da gerekli bir şey olmadığı sonucuna varır. Evrendeki muazzam düzen, insanlar tarafından kaotik bir yere dönüştürülen dünyada hükmünü yitirmiştir, böylesi tuhaf bir dünyada sonu belirsiz maddesel illüzyonlara tutunmanın hiçbir anlamı yoktur. Romanın sonunda Turgut arkadaşı gibi intihar etmeye de tanıdığı herkesi ve her şeyi ansızın terk eder.

Tutunamayanlar okurların kafalarındaki roman kalıbına neredeyse tamamen aykırı bir eser. Oğuz Atay bir röportajında “Belki de benim yazdığım, bir bakıma karmaşık ve alışılmadık sayfalar için henüz yeni bir kalıp bulunamadı.” der. Tutunamayanlar’da yazar karmaşık gibi gözüken fakat esasen basit bir amaç edinmiştir. Olanca kaosu ve aslında sadeliğiyle insanı anlatır. Küçük dünyalarında yaşayan insanların devasa içsel kavgalarını ele alır. Yazar kahramanlarını yönetmeye bile yeltenmez. İdeallerinin peşinde koşan, kocaman kocaman ülküleri olan karakterler çizmekten kendisi benliklerinde savrulan ve düpedüz hayata dair hiçbir şeye bağlanmayan insanları konu alır.

Yazar zorlu dünya hayatında yaşadığı hayal kırıklığını ve çaresizliği iki yakın arkadaşın tutunamama öyküsü ile okura yansıtmaktadır. Postmodern bir tarzda, bilinç akışı tekniği ile yazdığı Tutunamayanlar; iç konuşmaların, derin sorgulamaların ağır bastığı bir kitap. Kalabalıklar içindeki yalnızlığın, insandan umut kesmişliğin destanı... Kahramanları büyük işler yapan, cesur cengâverler değil, aksine korkularından utanç duymayan sıradan insanlar. Okur, bu uzun fakat bir o kadar da yalın destanda kendisine dair de birçok ayrıntı bulacaktır kuşkusuz.

Öyleyse söz var olduğu müddetçe iyi okumalar.

Mahalleye taşınmamın üzerinden tam bir yıl geçtiğini, annemin sabah gönderdiği mesajdan değil, bakkalın önündeki eksik iki plastik kasadan anladım.

Her akşam ters çevrilip tavla masasına dönüştürülen kasalar yoktu. Hasan, dükkânın önünde ayakta durmuş sigara içiyor; Radar Batu bisikletinin pedalını geriye çevirerek çıkan tıktırtıyı dinliyordu. Cemil kasanın arkasındaydı. Neslihan ise rafları siliyordu. Sokak, iki kasa eksilince gereğinden fazla genişlemişti. Bir yıl önce olsa bunu fark etmezdim. O zamanlar bakkalın önünde oturan insanları, eve girmeyi geciktiren kalabalıklar sanıyordum. Zaten taşındığım ilk haftalarda sık sık aynı şeyi düşünüyordum: Yanlış mahalleyi seçmişim.

Günlerce, hatta haftalarca bunu düşünüp taşınma planları yaptım. Sessizlik ararken insanların ortasına düşmüştüm. Mahalle, şehrin eski kalmış yerlerinden biriydi. Apartmanların boyası güneşte solmuş, balkon demirleri yıllardır aynı saksıları taşımaktan yorulmuştu. Karşılıklı binaların arasında kalan dar sokak, öğleden sonra erkenden gölgelenir; yaz sıcaklığında bile serin olurdu. Sokaktan sebze geçeri, çocuklar top oynar, pencerelerden birbirine seslenen kadınların cümleleri bazen apartmanların arasında asılı kalırdı. Ben ise kimsenin kimseyi tanımadığı yeni binalardan birine taşındığımı sanmıştım.

Çiçek Apartmanı'nın tam karşısında küçük bir bakkal vardı. Tabelasının bazı harfleri güneşten silinmiş, eski meşrubat dolabının kapağı tam kapanmamaktan yamulmuştu. Akşamları dükkânın sarı ışığı kaldırıma vurur, kapısının önünde mutlaka birkaç kişi oyalanırdı. Alışveriş yapan insanlar değildi bunlar. "Hadi, ben kaçtım," deyip yarım saat daha kalanlardı.

İki Kasa Eksik

Nazceren Çeker

Taşındığım gün annem, yardım etmek için yanıma gelmişti. Ben kolileri salona sürüklerken sessizce aşağı inmiş, bir süre sonra elinde iki poşet ve mahalle hakkında gereğinden fazla bilgiyle dönmüştü. "Aşağıdaki bakkalın sahibi biraz sert mizaçlı," dedi, ayakkabılarını çıkarırken. Poşetleri mutfığa bıraktıktan sonra elime bozuk para sıkıştırdı.

"Bir ekmek al gel."

"Ekmek burada."

"Başka bir ekmek al."

Demek istediği, "Git, kendini göster de gözüm arkada kalmasin," idi. Onu kırmadım. Nasıl olsa birazdan gidecek, ben de yalnız kalıp kendimi dinleyecektim.

Kapıya doğru yürürken arkamdan seslendi:

"Bir şeye ihtiyacın olursa yardımcı olurlarmış."

"Kim söyledi?"

"Karısı."

"Adını öğrendin mi?"

"Hayır."

Bir süre düşünüp ekledi:

"Ama bakkalı o yönetiyor, belli. Sevdim onu."

Bakkalın kapısını ilk kez ittiğimde tavandaki küçük zil sertçe öttü. İçeride deterjan, ekmek ve meyveli sakız kokusu birbirine karışmıştı. Eski vantilatör dönüyor, televizyonda sesi fazla açık bir yarışma programı oynuyordu. Raflarda insanın çocukluğunu hatırlatan bir dağınıklık vardı: birbirine yaslanan ürünler, tam kapanmayan çekmeceler, kasanın yanında üst üste duran veresiye defterleri... Kasada oturan adam para üstü sayıyordu. Başını kaldırmadan sordu:

"Ne lazım?"

"Ekmek."

Poşeti uzattı. Yüzünde tek bir çizgi bile yer değiştirmede.

Mahallede herkes ona Bakkal Cemil diyordu. Zamanla mesleği adının önüne geçmiş, adamın kendisinden daha kalıcı olmuş gibiydi. Tam çıkacakken rafların arasından bir kadın sesi geldi: “Çiçek Apartmanı’nın on iki numarasına taşınan sensin, değil mi?”

Elinde hesap defteri bulunan bir kadın kasaya doğru yürüdü. Saçlarını aceleyle toplamıştı. Yorgun görünüyordu ama gözlerinde, bütün gün çalışsa da sönmeyecek küçük bir canlılık vardı. Cemil, başıyla beni gösterdi.

“He, bu.”

Kadın bana döndü.

“Yerleşebildin mi?”

“Sayılır.”

Elindeki küçük zeytin paketini poşetime bıraktı.

“İlk günler mutfak kurulmaz.”

“Gerek yoktu aslında.”

“Gerek olup olmadığını sormadım zaten.”

Cemil ilk kez başını kaldırıp ona baktı. Kadın hafifçe gülümsedi.

“Bu mahallede insanlar birbirine biraz fazla karışır,” dedi. “Alışırısın.”

O kadın Neslihan’dı.

Sonradan anladım; mahallenin kimse tarafından seçilmemiş, yine de herkesin hayatından sorumlu tuttuğu kişiydi.

Mahalle Bakkal Cemil’i konuşurdu ama dükkânın ritmini Neslihan ayarlardı. Hangi evdeki sessizlik normalden uzun sürmüş, hangi çocuk okula giderken ağlamış, kimin üç gündür yalnızca ekmek aldığı gözünden kaçmazdı. Birinin eksik para üstünü görmezden gelirken yüzünü değiştirmezdi. Canı sıkkın olana doğrudan ne olduğunu sormaz, poşetine bir demet maydanoz bırakıp “Bugün taze geldi,” derdi. Meltem, kocasını kahveden almaya giderken bakkalın önünden geçtiğinde eline bir şişe su tutuşturur; kadın dönüp teşekkür etmeye fırsat bulamadan başka müşteriye yönelirdi. Kimseyi, yardıma ihtiyacı olduğunu kabul etmek zorunda bırakmazdı.

Ben ilk zamanlar mahallede hâlâ yabancı gibi yürüyordum. Kimseyle göz göze gelmeden apartmana girmek, kapıyı hızla kapatıp kendi sessizliğime dönmek istiyordum. Bir kişi buna izin vermiyordu. Radar Batu. Onun için mahalleye yeni taşınan biri, araştırılması gereken yeni bir vakaydı.

Bir akşam ellerim poşetlerle dolu hâlde apartmana yaklaşırken önümde sert bir bisiklet freni sesi duydum. Dizleri yara içinde, saçları terden alnına yapışmış bir çocuk yolumu kesti.

“Sen yeni çocuk musun?”

“Otuz üç yaşımdayım.”

“Olsun. Mahallede yenisin.”

“Elim kolum doluyken de aynı soruyu sormuştun.”

Hiç bozuntuya vermedi.

“O zaman cevap vermemiştin.”

Bisikletini apartman duvarına dayadı.

“Ben Radar Batu.”

“Niye Radar?”

Omuz silkti.

“Bu mahallede herkesin her şeyini ilk ben duyarım.”

Biraz düşündükten sonra gururla ekledi:

“Aslında lakabı kendim koydum ama tuttu.”

İlk kez o gün güldüm. Batu gerçekten de mahallenin dolaşan sesiydi. Hangi apartmanda su kesilmiş, kim kahvede borç yazdırmış, Meltem’in kocası yine eve geç mi kalmış, hepsini bilirdi. Fakat haber getirmek kadar insanları birbirine taşımaya da severdi. Bir süre sonra apartmanın zilini çalmayı bıraktı. Sokağın ortasından bağırıyordu:

“Yekta abi, aşağı gelsene!”

Pencereden başımı uzatıp “İşim var,” diyordum.

“Neyin var?”

“İşim var işte.”

“Evde tek başına ne işi?”

Mahalleye taşınmanın mahremiyetimi bu kadar hızlı ortadan kaldıracağını bilmiyordum.

Yaz bastırdıkça akşamlar uzadı. Çocuklar hava kararana kadar sokakta kaldı. Balkonlardan tabak çatal sesleri geliyor, açık pencerelerden farklı televizyon kanalları birbirine karışıyordu. Akşam saatlerinde bakkal da başka bir şeye dönüşüyordu. Mahallede kahve olmasına rağmen Hasan ile birkaç kişi gelip tavlayı bakkalın önünde oynardı. Plastik içecek kasaları ters çevrilir, tavla kutusu dizlerin üzerine yerleşir, çaylar ince belli bardaklarla el değiştirirdi. Meşrubat dolabının uğultusu, taşların sesine karışırdı. Tak. Tak. Tak. Hasan taşları dizirken her akşam başka bir eski hikâyeye başlardı.

“Eskiden bu sokakta sandalye koyacak yer bulunmazdı.”

Karşısındaki adam sigarasının külünü silkti.

“Sokak aynı Hasan abi.”

Hasan zarı avucunda çevirdi.

“Sokak aynı da oturanlar eksildi.”

Sonra elini kapatıp masaya doğru uzattı.
 “Al bak, şimdi çift gelecek.”
 Gelmezdi. Herkes gülerdi. İçeriden Cemil’in sesi yükselirdi:
 “Siz kahveye niye gitmiyorsunuz oğlum?”
 Hasan tavladan başını kaldırmazdı.
 “Kahvede oyun var,” derdi. “Burada kimin eve nasıl döndüğü var.”
 Cemil homurdanır, birkaç dakika sonra çayları yine kendisi getirirdi. Hasan’ın bardağına şeker atmazdı. Kimin çayı nasıl içtiğini bilmek, dükkânın yazısız kurallarından biriydi. Önceleri Batu’nun her akşam seslenmesine sinir oluyordum. Birkaç gün gelmese rahat edeceğimi sanıyordum. Sonra üç gün boyunca ortalıkta görünmedi. Dördüncü akşam perdeyi düzeltme bahanesiyle cama yaklaştım. Bisikleti duvara yaslanmış mı diye baktım. Sokaktan geçen her çocuğun sesini onunkine benzettim. Aşağı indiğimde Neslihan’a belli etmeden sordum:
 “Batu yok mu birkaç gündür?”
 “Anneannesine gitti.”
 Cemil kasanın arkasından söylendi:
 “Üç gün olmadı daha.”
 “Merak ettiğimden değil.”
 Neslihan başını kaldırmadan gülümsedi.
 “Tabii.”
 O gece apartmana çıkarken kapımın önünde küçük bir poşet buldum. İçinde iki domates, peynir ve yarım ekmek vardı. Altına buruşturulmuş bir not sıkıştırılmıştı:
 “Bekâr adamsın diye aç kalma.”
 İmza yoktu.
 Ertesi sabah poşeti bakkala götürdüm.
 “Bunu siz mi bıraktınız?”
 Cemil gazeteden başını kaldırmadı.
 “Ben niye bırakayım?”
 Neslihan raflara ürün diziyordu.
 “Peynir nasıldı?”
 Böylece konu kapandı.

Yazın sonuna doğru bakkalın tam karşısına büyük bir süpermarket açıldı. Kocaman camları, parlak ışıkları, otomatik kapıları vardı. İnsan daha içeri girer girmez klimanın serinliği yüzüne vuruyordu. Raflar dümdüz uzanıyor, fiyat etiketleri sarı ve kırmızı kartonlardan bağıırıyordu. İlk gün herkes merak edip gitti. Batu, market arabasının içine oturarak reyonlar arasında dolaştı.
 “Yekta abi, burada kaybolursun vallahi!”

Bir süre gerçekten herkes oradan alışveriş yaptı. Deterjan daha ucuzdu. Üç paket makarna alana dördüncüsü bedavaydı. Akşamları apartmanlara çıkan insanların ellerindeki poşetler değişti. İlk hafta tavla masası geç kuruldu. İkinci hafta iki akşam hiç kurulmadı. Önceleri bakkalın ekmek kasası akşam olmadan boşalırdı. Şimdi kepenk kapanırken içinde beş altı ekmek kalıyordu. Neslihan rafları her zamankinden uzun süre düzeltiyor, sonra aynı rafa dönüp yeniden bakıyordu.
 Bir akşam Meltem bakkala uğradı.
 “Maydanoz var mı?”
 Neslihan kasanın yanındaki boş kasaya baktı.
 “Bugün gelmedi.”
 Meltem, “Yarın alırım,” deyip çıktı.
 Neslihan o gittikten sonra bir süre boş kasanın önünde durdu.
 Cemil yine aynı yüzle kasada oturuyordu. Fakat insan bir yere her gün uğrayınca hangi sessizliğin o kişiye ait, hangisinin sonradan geldiğini ayırt edebiliyordu. Hasan sigarasını yine Cemil’den alıyordu.
 “Oranın sigarası tatsız,” diyordu.
 Kimse inanmıyordu. Batu marketten cips alıyor, paketi açtırmak için bakkala geliyordu. Cemil bir akşam açacağı tezgâha biraz sert bıraktı.
 “Bir gün de aldığın şeyi orada açtır.”
 Batu açacağı eline aldı.
 “O zaman buraya niye geleyim?”
 Cemil cevap vermedi. Batu da ilk defa söylediği şeye gülmedi.
 Ertesi akşam işten döndüğümde bakkalın önündeki iki plastik kasanın olmadığını gördüm. Hasan ayakta sigara içiyor, Batu bisikletinin pedalını geriye çeviriyordu.
 “Kasalar nerede?” diye sordum.
 Cemil raflara bakmayı sürdürdü.
 “Gitti.”

“Nereye?”
 “Kasaydı zaten.”
 Neslihan elindeki bezi katladı.
 “Meşrubatçı aldı,” dedi. “Lazımış.”
 Cemil ona kısa bir bakış attı. Neslihan bezi yeniden açıp rafı silmeye devam etti. Hasan sigarasını bitirince eve gitti. Batu bir süre daha oyalandı, sonra bisikletine bindi. Cemil kepengi her zamankinden erken indirdi. O akşam sokak, iki plastik kasa eksilince gereğinden fazla genişledi.

Eve çıktım. Salondaki koltuğa oturdum. Televizyonu açtım ama karşı apartmandan yansıyan ışığa bakmaktan ekranda ne olduğunu anlamadım. Balkonda, taşındığım günden beri kullanmadığım iki katlanır sandalye duruyordu. Annem, “Misafir gelirse lazım olur,” diyerek almıştı. Bana bir yıldır kimse misafirlige gelmemişti. Ertesi akşam sandalyeleri iki koltuğumun altına sıkıştırıp aşağı indim. Batu beni apartmanın kapısında gördü. “Ne yapıyorsun?” “Görmüyor musun?” “Bunları nereye götürüyorsun?” “Bakkalın önüne.” Benden önce koşup dükkâna girdi. “Cemil amca! Yekta abi bize sandalye getirdi!” Cemil dışarı çıktı. Sandalyelere, sonra bana baktı. “Ne gerek vardı?” “Evde duruyordu.” “Evin sandalyesi sokağa konur mu?” “Neden konmasın?” Cemil sandalyelerden birini açtı, ayaklarının yere düzgün basıp basmadığını kontrol etti. “Çabuk kırılır bunlar.” Batu diğerine oturup hafifçe zıpladı. “Sağlam.” Cemil ensesine hafifçe vurdu. “Sen in üstünden, sağlam kalsın.” Hasan, sanki bütün gün köşede bu anı beklemiş gibi elinde tavlayla çıkageldi. Sandalyelerden birine oturdu, tavlâ kutusunu dizlerinin üzerine yerleştirdi. “Bunun yüksekliği daha iyiymiş.” Cemil dükkâna dönerken söylendi: “Kasaları beğenmiyordunuz zaten.” Birkaç dakika sonra elinde çay bardaklarıyla çıktı. Bana uzattığı bardağın içinde iki küp şeker vardı. “Ben şekersiz içiyorum.” Elindeki bardağa baktı. “Onu Hasan’a verecektim zaten.” Hasan güldü. “Benimkine de atmaz.” Cemil cevap vermeden içeri girdi. O akşam büyük alışverişimi karşıdaki marketten yapmıştım. Poşetleri sandalyenin yanına bırakıp Hasan’ın oyununu izlemeye başladım. Batu tavla masasının çevresinde dönüp duruyordu. “Bir gün devireceksin şu tavlayı,” dedi Hasan. “Devirmem.” “Geçen hafta çayı devirdin.” “O çay yanlış yerdeydi.” Neslihan, bir müşterinin poşetine ekmek koydu. “Parayı yarın verirsin.” Kadın kapıdan çıkarken döndü. “Unutursam?”

Neslihan hesap defterini açtı. “Ben unutmam.” Sonra herkes kaldığı yerden devam etti. Hasan zarı avucunda salladı. “Bu sefer çift gelecek.” Gelmedi. Herkes güldü.

Cemil içeriden çayları uzattı. Batu, Hasan’ın taşlarından birini saklamaya çalışırken yakalandı. Neslihan rafların arasından çıktı, ayağının dibindeki market poşetine baktı. Elindeki maydanoz demetini ben görmüyormuşum gibi poşetin içine bıraktı. Bir şey söylemedim. Katlanır sandalyelerden birini biraz daha bakkalın sarı ışığına çektim. Tavla taşlarının sesi yeniden sokağa yayıldı. Tak. Tak. Tak.

BÜLBÜL İLE GÜL

PERVİN BAHAR GÖÇER

Ne zamandır yatıyor bu gül ağacının altında? Kaç gece kaç gündüz oldu? Zaman ağdalı, yapışkan bir zehir sanki; geçmek bilmiyor, aynı anda yuvarlanıp duruyor zihni. Su gibi akan kısacık günlerin intikamını alıyor bu bedenden. İncecik ayaklarımla dikenlerle dolu dala sınıksı tutunup tüm acıma rağmen eğiliyorum üstüne. Kara yuvarlak gözlerimi intikamların söndürüldüğü bedende gezdiriyorum. Sesim çıksa bağırır feryat ederdim, binlerce yıl önce kulaklarıma çalınmış bir ezgi çıkardı dilimden, en azından bir yası olurdu şu zavalılık bedenim. Kanatlarımı öfkeyle çırparak bir çırpıda kalbinin üstüne kondum. Atıyor mu? Hayır... En azından acıların tükendi. Baksana bana, aynı acılarla kaç bin yıldır yaşıyorum, unuttum. Zaman bana işlemiyor.

Oysa bir zamanlar ben de senin gibi güzel, taze, masum bir kızdım; Atina Prensesi güzeller güzeli Filomela... Belime kadar dalga dalga dökülen gür ve kara saçlarımla saçtığı ışık, beyaz ve pürüzsüz tenim, dolgun kalçalarım ve bacaklarım sağlık ve mutluluğun sembolüydü Atina'da. Kız kardeşim Procne çoktan evlenip gitmişti ve bu diyarın tek sahibi benmişim gibi hisseder, gururlandırırdım. Zaman dediğim şey su gibi, bir nehir gibi akar gider, tutamazdın o zamanlar. Zamanın üstümden kalkmayan bir karabasana dönüşmesi kız kardeşimin beni görmek istemesiyle başladı. Atina kralı babam I. Pandion, Tereus'a güvenerek bu uzun yolculuk için beni ona emanet etmişti. Nasıl kızabilirim? Tereus, kız kardeşimin kocasıydı.

"Biraz dinlenelim. Ormanın içinde harika bir yer var, kız kardeşin de çok sever." Ya öyle mi? Neden inanmayayım ki? O Atina Kralı tarafından güvenilir addedilmişti.

Kulübedeki küfün, nemli tahtaların ve üstüme çöken o pisliğin hayvani kokusunu duyumsuyorum hâlâ. Sonra akan kanın kesif kokusu. Kalbin atıyor olsaydı anlatır mıydın sen de bana? Tanıdığın hem de hiç beklemediğin biriydi değil mi? Niyetini anladığın an çaresizlikle kaskatı kalmış olmalısın, benim gibi. Çırpındın mı? Yok, önce sen de yalvarmışsındır, benim gibi. "Merhamet et Tereus!" Sana merhamet etmediğini vücudunun her bir parçasına baktığımda görüyorum. Keşke o pislik dilimi kökünden keserken gözlerimi de dağılsaydı. Binlerce yıldır yağmalanmış kadın bedenlerinin peşinde gidiyor kanatlarım. Hiçbirini kurtaramıyorum, geldiğimde ya bedeni ya da aklı çoktan kaçıp gitmiş oluyor başka bir dünyaya. O dünya zalimlerin ve hükümlerinin olmadığı bir kaçış rampası. Yas tutanları olmayan kadınların yasını tutuyorum sessizliğimle. Her bir yenisinde yeniden duyuyorum küf kokusunu, dilimin acısını ve atılıp gittiğim kara ormanın vahşi seslerini. "Sus!" demişti benimle işi bittiğinde. Niyeti bu saklı sapık şehvetini sürdürmekti belli ki. "Susmayacağım, Procne bilecek! Tanrıların şahitliğinde yemin ederim!" demiştim bağıarak.

"Anlatacağım olanları, utanmayı bir yana atarak

Gücüm yettiğince bütün insanlara, hepsini

Bir bir açıklayacağım olanları

Ormanlarda kapalı kalsam bile çığlıklarla dolduracağım ortalığı"[1]

[1]Publius Ovidius Naso -Dönüşümler VI. Bölümden Filomela'nın karşı koyuşunu anlatan kısımdan alıntılanmıştır.

Sen de mi susmayacağım demiştin? O yüzden mi böyle dilim dilim doğradı bedenini acımadan? Yoksa iştah kabartan güzelliğine doyunca, azgın susuzluğu geçince korkup hoyratça kurtulmaya mı çalıştı senden? Çok da güzelmişsin, gözlerin açık, bak ağızma, dilim yok işte, sesim yok. Ama ellerim vardı, yeminimi tutacaktım. Günlerce dokuma tezgahının başında uyuklayarak dokudum o cübbeyi. Ormanın görmezden gelişini, şahitlerin sessizliğini dokudum. Kesilen dilimin bir yaban hayvanının önüne atılışını, altımdan ve ağızımdan akan zapt edilemez kanı dokudum. Küfün, tozun, ıslaklığın, toprağın, yabanlığın, çaresizliğin iplerini geçirdim tek tek tezgâha. Parmaklarımdan kanı, Styx Nehri'nin[1] dokunmuş karanlık sularına damladı her bir ilmekte yeminimi hatırlatmak için. Procne'yi gözümün önüne getirebiliyorum. Atina'dan gelen sandığı heyecanla açmış, hevesle üstüne geçirmiştir kan, acı ve uykusuzlukla dokunmuş cüppeyi. Daha aynada kendine bakar bakmaz anlamıştır olanları. Yeminimi tuttum, sesimi çıkarabildim bak! Tüm bu acılara rağmen gökyüzündeki dağda oturan tanrılar benimle olmalı diye düşünmüştüm onların zalimliklerini unutarak. Alkmene[2], Leda[3], Nemesis[4]... Zeus kaç kadının bedenine zorla sahip olmuştu? Zor-la sa-hip ol-mak. Bedenimin bana bile ait olmadığı o anda o nasıl sahip olabilirdi ki ya da artık o sahip olduğu için mi artık bana ait hissetmiyordum? Geriye kalan günahkâr damlacıkların tohumlanmak için debelendiği bir kan ve et çukuru. Ne kadarın sana kaldı?

Benden bana yalnızca hiç dinmeyen aklım kaldı. Bir de Itys'in[1] acıları. Bu tanrıların cezasıydı. Benim bir suçum yoktu oysa, sadece susmuş ve anlamayı kabul etmiştim. "Merak etme kardeşim, onu kendi oğlunun etinin tadıyla cezalandıracağız." Itys'in eti zalim Tereus'un kanına karışırken ne hissetmişim? İntikamın hissettirdikleri çabuk unutuluyor. Zihnimiz bizi yücelten şeyleri hak etmiyormuşuz gibi en karanlık köşelerine itiveriyorken, acıları gece öğünü gibi sunup oturtuyor içimize, kusmak istiyorum. Kusmak istiyordum. Ben de. Tereus gibi. Zalim peşimizdeydi, koşuyorduk. Yalpalayarak koşan Procne'ye sesleniyordum zihnimden: "Yalvarım düşme, seni yakalayacak!" sessiz haykırışım yakarışlarıma karışıyor, tanrıların bizi kurtarması için dua ediyordum. Sonra bir şey oldu ve kovalamaca bitti. Tanrılar bizi başka bir şeye dönüştürdü. Üçümüz de günahkârdık. Kanatlarımdan hâlâ Itys'in kanı damlarken beceriksizce uçup gittim.

**

Hayır, ölmedim. Dikkatle dinlersen kalbimin zayıf atışlarını duyacaksın. Hikâyeni duyuyorum, küçük kanatlarının hafif rüzgârını hissediyorum tenimde. Adım Gül ve sen bülbül, evet sen bana bir adım olduğunu hatırlattın. Ölmeden önce tek hatırlamam gereken; adım. Gittiğimde bana adımı soracaklar. Çünkü yüzümü ve bedenimi tanıyamayacaklar. Eğer yapabilirsen şu tepemdeki ağaçtan bir gül koparıp koyar mısın göğsüme? Kokusu yaşamı hatırlatıyor, nefes almayı, özgür olmayı. Hiç yaşamadım doyaya, hiç heyecanlanmadım, yüreğim yalnızca korkunun gölgesiyle hızlandı. Ne çocukluk ne genç kızlık; bedenimdeki değişimler bedenime aitti, ben ise o bedene kapatılmış bir hiçtim. Bu köle bedene yön veren, onun acılarına ve hastalıklarına katlanan görünmez bir düşünceydin belki. Görünmüyordum, evet kimse beni görmüyordu. Ama o dişiliğe daha yeni bürünmüş bedenimin kokusunu alan avcı bir hayvan gibi fark etti beni. Belki de kimsesiz olmam çekmişti dikkatini. Kolay av, görünmez ve sessiz. Bu bedeni onun hayvani ellerinden kurtarmaya çalışırken düşünce değildim artık, bu bedenin sahibiydim. "Beni seviyor musun?" Hayır, hayır! Çiğ et gibi iğrenç bir kokun var, canımın içini acıtıyorsun. "Birine söylersen gebertirler seni." Tamam. Söylesem ne olacak? Beni öldürseler

[2]Styx Nehri, Yunan mitolojisinde yeraltı dünyasının beş nehrinden biri olan efsanevi bir nehirdir. Tanrılar ve ölümlüler arasındaki yeminlerin en kutsalı bu nehir üzerine edilirdi; bu nedenle Styx, ilahî yemin ve ruhların geçişiyle özdeşleşmiştir.

[3]Zeus, yeni evlenmiş ve kocası bir savaş yüzünden yola çıkmış olan Alkmene'yi baştan çıkarmak için onun kocasının biçimine girerek Alkmene ile birlikte olur.

[4] Zeus'un, bir kuğu kılığına girerek Leda'yla zorla birlikte olduğu düşünülmektedir.

[5]Bibliotheca'nın yazarı Apollodorus'a göre Zeus'tan kaçmak için kaz kılığına giren Nemesis, Zeus da buna karşılık kuğu kılığına girince Zeus tarafından tecavüze uğrayarak hamile kalmıştır.

[6] Mitolojiye göre Procne, kardeşine tecavüz eden kocası Tereus'u cezalandırmak için oğulları Itys'i öldürür ve kocasına yemek olarak sunar.

ne olacak, kim düşecek ardıma? Kim? Hiçbir kalemle yazılmamış adım, yalnız adım Gül, işte bu kadar. Kimse bilmiyor beni, Yaradan tanır mı dersin?

Bak, senin inandıkların seni o zalimin eline bırakmamış da bedenini bir bülbülün içine yerleştirip uçurmuş. Keşke, keşke ben de kuş olup uçsaydım. Evimin damına konsaydım, köylüler beni gördükçe kovalasalardı uğursuz diye. Bildiklerinin, sustuklarının hıncını avuçlarında tartıp ardımdan attıkları taşla çıkarsalardı. Ben uçup gitseydim, kaçabilseydim, başka diyarları görebilseydim, tadabilseydim özgürlüğün şerbetli tadını. Beni doğdum doğasıya görmeyen anam karnım büyüdüğünde de görmeseydi. Bir bebeğin tatlı kokusunu duyabilseydim... Hepsi biliyordu ne olduğunu, hepsi de biliyordu kimin beni bu hâle koyduğunu. Kaçıyordum. Ayaklarımda lastik ayakkabılarım, sanki yeryüzünün tüm taşları ayağımın altında ufanıyor. Tüfek sesi geliyor. Biliyorum çok uzakta değil. O hayvanın kudurmuş sesi. Failimdi hem de katilim olacak şimdi. Ona ne olacak ki? Vermişler tüfeğini eline, pislüğünü temizle. Kim düşecek peşine kim? O suçlu değil ki, öyle ya benim suçlu. Bir hiçtim ben, şimdi birinin kirlettiği bir pisliğim temizlenmesi gereken. Koşuyorum. Örtümü düşürdüm bir yerde, saçlarım darmadağın oldu. Sanki saçımın her bir teli zehirli bir yılanla döndü de dikiliyor havaya.[1] Kıvrım kıvrım kıvrıyorlar, zehirli dillerini uzatıyorlar hiç aklıma bile getirmediğim öfkemin askerleri gibi. Dizlerimin üzerine düşüyorum sürüklenerek. Gücüm tükenmiş. Benim suçum yok! Her şey onun yüzünden öyleyse neden yılanlar benim başımda? O yaşayacak ben ise çürüyeceğim. Evet, düşünce değilim yalnızca, hiç değilim, pislik değilim, yaşaması gereken bu bedenim sahibiyim. Oturmuşlar, emir vermişler ne yaparsın? Siz, Yaradan mısınız ki benim canıma hüküm kurarsınız? Ayak sesleri kulağımda güp güp sonra sırtımda tüfeğinin titreyen namlusu. "Dön!" dedi, bir emir daha, "Çıkar üstünü!" Ne olur öldür beni. Öldür de sonra soğumadan ne yapacaksan yap ama ben öleyim. Son bir kez. Son. Çabalamıyorum artık, kıpırdamıyorum. Gökyüzüne bakıyorum, uçan kuşları sayıyorum, göğe uzanan dalların yüceliğine kapılıyorum, ellerimle ıslak toprağı avuçluyorum, gülün kokusunu duyuyorum. Bana yaşamayı hatırlatıyor. Tüm duyularıyla son bir kez sokulmak istiyorum hayata. Biraz sonra öleceğim. Tek bir kurşunla bile layık değilim, lime lime edileceğim.

Yoruludum. Kollarımı kaldırıp uçmak istiyorum göğe şimdi senin uçup gittiğin gibi üstümden. Adım Gül. Biliyorum binlercesini gördün, ama yine de beni unutma bülbül.

[7] Pdonosei tarafından Athena Tapınağı içinde tecavüze maruz kalan ve sonrasında mağdur olmasına rağmen Athena tarafından cezalandırılarak canavara dönüştürülen Medusa'ya atıf yapılmıştır.

Kırmızı Tabut ile Binlerce Doğum

Erhan Kassap

Bilinmez miyim? Yok sayılan bir salyangozun ilk adımı ve toprağın iç sesi. Kendimi sırtıma aldım koşuyorum ağlayarak. Sevgi? Cebim olsa onda olurdu ucu açık bir sevdâ sahnesi gibi. Kendimi cebime sığdırmaya çalışıyorum hâlbuki değer versem ellerime.

Bir şair aşkı hissettiği ilk an elleri ceplerine gidermiş. Kim bilir? Bugün? Aşka sahip olmak mümkün mü? Bir dev eline makas alıp salyangoz şeklinde cep yapabilir mi? Şair bir dev? Şair dev mi? Dev bir cebin içinde yaşayanlar yaşayanların eseri değil. Belki diyorum kendi kendime belki bir gün. Dedim ve ondan kurtuldum.

Sırtımda binlerce küçük ağırı hepsi de birbirinden farklı ve aynı nedenden ötürü. Kalbim kulağıma gelmiş gözlerimden ümidi kesip. Öyle bakmıyorlar ama öyle konuşuyorlar. Onlar bir iken on oldular; ben onlar iken bir oldum ama parçalı bir hatta kusurlu sıfır. Kusurlu bir?

Neden? Şair neden diye sormaz. Bence neden diye de yazamaz. Ruhum tabutunun içinde hareketsiz bekliyor. İstese çıkabilir ama neden çıkmıyor? İstemek yetkisi alındı mı? İstemeyi isteyen tabuttaki bir ruh? Aklımda dev, makas ve cep. Sırtımda ağırlı bir salyangoz ve ben yollardayım; kusurlu bir yolda? Bilmiyorum işte neden zorla bana ahkâm kestiriyorsun sevgili zihnim? Ruhun dili dışarıda nefes nefese tabutunun peşinde ve onun peşinde binlerce dev salyangoz ellerinde şair yazan makaslarla.

Tabutun rengi neden kırmızı? Ellerini kafasına vurma isteği doğan ruh birden durup arkasındakilerin ona çarpmasını hissetmek istiyor. Gerçek mi bu yaşadıklarımı anlamanın bir yolu ve tam bir üstelik. Dev? O gerçekse bu onun ruhu mu? Dünya bir devin tabutu ve rengi kırmızı mı? Sorular yeni sorular doğuruyor her bir köşede ve bu toplu salyangoz intiharına neden oluyor? Ruh? O ise elinde makasla intihar eden salyangozların iplerini kesiyor.

Yetmeyecek... Ruhun dramı kendini sonuç zannetmesi her şeye o neden olmuşken. Bunu zihninde fark edince dev, birden gökyüzü parçalaniyor ve gökten ayna parçaları ve binlerce salyangoz ruhu düşüyor. Dev'in gördüğü ölüm mü yoksa binlerce doğum mu?

Kalemin Özgürlüğü

Ahmet Haşim Güler

Yaşar Kemal, henüz okuma yazma bilmediği çocukluk yıllarında köylerine gelen bir çerçinin elindeki kâğıda bir şeyler karaladığını görür. Merakla yanına yaklaşır ve ne yaptığını sorar. Çerçi, sattıklarını, aldıklarını ve hesaplarını unutmamak için yazdığını söyler. Belki de o an yalnızca ekmeğinin hesabını tuttuğunu sanıyordu. Oysa farkında olmadan çok daha büyük bir şey yapmıştı; bir çocuğun kalbine yazma arzusunun ilk tohumunu bırakmıştı. Ne kendisi bunun farkındaydı ne de karşısındaki çocuk, günün birinde o dili en güçlü kullanan yazarlardan biri olacağını biliyordu. Bazen bir insanın kaderini değiştiren şey büyük olaylar değil, sıradan görünen tek bir cümledir.

Belki de bu yüzden yazmanın tek bir sebebi yoktur. Her insan kaleme başka bir ihtiyaçla uzanır. Kimi aşkını kaybettiği için yazar, kimi çocukluğunu unutmamak için.

Kimi söyleyemediği cümleleri kâğıda emanet eder, kimi hiç yaşayamadığı hayatları yazarken kurar. Yazının başlangıç noktası herkes için farklıdır; ama insanın kalemi eline alışındaki o görünmez ihtiyaç aynıdır. Çünkü insan, kendinden geriye yalnızca sessizlik bırakmak istemez.

Yazmak, hafızanın en güvenli sığınağıdır. İnsan ölür; yazılı cümle yaşamaya devam eder. Belki de bu yüzden yazı, zamana karşı verilmiş en zarif mücadeledir.

Roman yazarı için ise yazmak bambaşka bir anlam taşır. Yazmak artık yalnızca anlatmak değildir; bir dünya kurmaktır. Gerçek hayatta bize yalnızca tek bir ömür verilmiştir. Nerede doğacağımızı, hangi ailede büyüyeceğimizi, hangi çağın insanı olacağımızı seçemeyiz. Fakat yazar, boş sayfanın başına geçtiği anda bütün bu sınırların dışına çıkar.

Bir romanı yazmaya başladığımda çoğu zaman hikâyeyi benim yönettiğimi sanırım. Karakterlerin ne söyleyeceğine, nasıl yaşayacağına, hangi yolu seçeceğine benim karar verdiğime inanırım. Fakat sayfalar ilerledikçe bunun sandığım kadar doğru olmadığını görürüm. Başlangıçta yalnızca zihnimde beliren bir taslak olan karakterler, zamanla kendi seslerini bulmaya başlar. Artık benim kurduğum cümleleri değil, kendi söylemek istedikleri cümleleri kurarlar. Ben onları yönlendirdiğimi düşünürken, aslında onların peşinden yürümeye başladığımı fark ederim. Bir noktadan sonra onları ben yönetmem; onları dinlerim. Roman yazmanın en şaşırtıcı tarafı da budur. İnsan, yarattığı karakterlerin ilk tanığı, ilk sırdaşı ve ilk okuru hâline gelir.

İşte yazmanın bana verdiği en büyük özgürlük burada başlar. Gerçek hayat bana yalnızca kendi ömrümü yaşama imkânı vermiştir ama yazarken yüzlerce ömür yaşayabilirim. Bir çocuğun korkusunu, yaşlı bir adamın pişmanlığını, bir annenin sessizliğini, bir katilin vicdanını, bir âşğın umudunu aynı ömrün içine sığdırabilirim. Yazmak, yaşanmamış hayatların provasını yapmaktır.

Belki de bu yüzden hiçbir sanat dalı insana böylesine geniş bir özgürlük sunmaz. Yazarın asıl malzemesi kelimeler değil, insandır. İnsan kadar çelişkili, insan kadar derin ve insan kadar bilinmez başka bir malzeme yoktur. Bu yüzden edebiyat kusursuz insanlarla ilgilenmez. Onun asıl ilgisini kusurlar çeker. Korkular, saplantılar, ihanetler, pişmanlıklar, vicdan azapları ve merhamet... Çünkü insan ruhunun en güçlü hikâyeleri, en derin yaralarının çevresinde filizlenir.

Yazarın en büyük yalnızlığı da burada başlar.

Yazdığı karakterler çoğu zaman kendisi sanılır. Oysa bir katili yazmak katilliği savunmak değildir; zalimi anlatmak zulmü övmek değildir. Yazar hüküm vermez; anlamaya çalışır. Çünkü edebiyatın görevi insanı yargılamak değil, insana kendini göstermektir. Edebiyat, insan ruhunun en karanlık odalarına tutulan bir fenerdir.

Elbette yazmanın bir bedeli vardır. Yazmak, yalnızca masa başında geçirilen saatler değildir. Yazmak bazen günlerce tek bir cümleyi aramaktır. Bazen aylarca üzerinde çalışılan sayfaları tek gecede silip yeniden başlayabilmektir. İyi bir metin çoğu zaman yazılan cümlelerden değil, vazgeçilebilen cümlelerden doğar. Yine de bütün bu zorluğa rağmen insanlar yazmaktan vazgeçemez. Çünkü yazmak yalnızca bir uğraş değildir; insanın kendini arama biçimidir.

Kimisi konuşarak hafifler, kimisi susarak. Ben ise yazarken kendime yaklaşıyorum. Belki de insan bu yüzden yazar. Daha uzun yaşamak için değil; öldükten sonra da konuşmaya devam edebilmek için. Çünkü ömür biter, ses unutulur, yüz silinir. Ama bir cümle, yüzyıllar sonra bile hiç tanımadığı bir insanın kalbine dokunabilir.

İşte yazmanın gerçek mucizesi budur.

İnsan fanidir; fakat iyi bir cümle, onu kuran insandan daha uzun yaşayabilir. Bu yüzden yazmak yalnızca kelimeleri yan yana getirmek değildir. Yazmak, ölüme karşı sessizce söylenmiş en eski ve en asil itirazlardan biridir.

Kayıp Eldiven

Betül Fırat

Ava okuldan eve dönerken aklında bin bir düşünce geçiriyordu. Yine de çöpün kenarındaki beyaz uzun eldiveni fark etmişti. Ne kadar da alımlı ve şık bir eldivendi böyle, diye geçirdi içinden. Normalde çöpten bir şey almaya utanırdı. Kesinlikle yapacağı bir şey değildi ve Allah düşürmesindi. Yine de eldivenin parıltıdan saten yüzeyi ile olduğu yer çok uyumsuzdu. Belki bana şans getirir diye usulca aldı ve narinliğine yakışacak şekilde katladı ve çantasına güzelce yerleştirdi. Ava'ya göre tesadüf diye bir şey yoktu. Bir anda kayıp bir eşyasını kaybetmiş de bulmuş gibi hissetti kendini. Hayatta neyi umarsan onunla karşılaşırın, sözüne inanırdı Ava.

Ava bir müzik öğretmeni idi. Kendi kendini geçindiriyordu ve hayatından da memnundu. Elinden gelenin en iyisi bu muydu bilmiyordu ama kendi tercihiydi. Sonuçta hayat siz ona ne verirsiniz, bir benzeri ile karşılık veriyordu size. Bazen talihsizlikler olsa da iç huzuru ve yaşama sevinci olan birisiydi. Günler geçtikçe işleri kolaylaşmaya ve önünde yeni kapılar açılmaya başladı. Başına gelen her güzel şeyden sonra bulduğu saten eldiveni özenle yerleştirdiği kadife kutudan çıkarır, narince okşar; yerine geri koyardı.

Günler Ava için böyle geçerken, hayatın zevkleri ve renkleri de kendisine eşlik etmeye devam ediyordu. Bir müzik korosuna katılmıştı ve daha fazla kazanç elde etmeye, yeni besteler yapmaya başlamıştı. Kısa zamanda namı duyuldu. Daha bir şevkle çalışıyor, her yeni tecrübeye çocuklar gibi heyecanlanıyordu. Tabii yaşadığı tüm bu gelişmelerde eldivenini sevmeyi unutmuyordu. Sanki evren bu sevgiye bir karşılık vermek için hep daha iyi imkânlar sunuyordu Ava'ya.

Bütün hayatı baştan aşağı değişmişti. İlerleyen zamanda bir hayat arkadaşı da olmuştu, kendisi gibi yaşam sevinci dolu ve çalışkan. Ava'nın eşi ne kadar iyi olursa olsun eldiven işine akıl sır erdiremiyordu, yine de üzerinde durmadı. Artık oldukları eve sığmıyorlardı ve daha büyük bir eve geçme kararı almışlardı, özellikle de ilk çocuklarına hamileyken; ona daha konforlu bir hayat sunmak için yapmaları gerekiymiş gibi hissediyorlardı. Heyecanlarına heyecan ekleniyordu her geçen gün. Evlerini taşıyacakları gün her şey çok karışık gelmişti gözlerine. Eşyalar bir yandan taşınırken bir yandan da unuttukları bir şey olup olmadığına baktılar. Birden eldiven geldi aklına Ava'nın. Nereye koymuştu eldiveni o telaşa bilemedi. Eşine durumu söylediğinde de "Mutlaka çıkar bir yerden," diye geçiştirmişti eşi. Yeni evlerine yerleştiklerinde ise her yeri aramasına rağmen bulamadı eldiveni Ava. Demek ki bende ki amacı tamamlandı ve başka birine gitti, diye düşündü. "Bulana yarasan..." dedi iyi niyetle.

Eldivenden sonra pek bir şey değişmedi Ava'nın hayatında ve her zaman minnettar kaldı.

Bu eldivenin bir eşi vardı ama. Diğer eldiven ise parkta bir bankta duruyordu. Diğerinden biraz yıpranmış gözüküyordu ama diğerinin eşiydi neticede. Banka ağlayarak gelen Mia, kaderinin neden bu kadar kötü olduğunu sorguluyordu sürekli. Her zaman bu parka gelir ve aynı bankta ağlardı. Etrafına çok aldırmadan da kalkıp yalnızlığına doğru süzülürdü. Bir gün yine "benim" dediği banka geldi. Bankın kenarından sallanan eldiveni gördü. Eldivene alıcı gözle baktı. Eldivenin şansı olsa diğer eşinden ayrılmazdı, bana da denk gelmezdi, diye düşündü. Tek bir eldiven ne işe yaradı ki Mia'ya göre; tek olan her şey de uğursuzluk getirirdi. Alıp almama konusunda kararsızdı. Ne yapacaktı ki kendisi gibi kayıp bir eldiveni, almadı.

Mia özel bir şirkette yönetici asistanı olarak çalışıyordu. İşini sevmiyordu ve bunun için her zaman hayatı ve insanları suçluyordu. Hatta ailesini bile suçladığı oluyordu. Hayattan zevk alamayan ve melankolik bir kadındı. İş yeri rekabeti yüzünden fazla çevresi yoktu, akrabaları ile de teker teker kopmuşlardı. Başına daha kötü ne gelebilir derken, hayat yeni bir güncelleme sunuyordu kendisine. Ne başına gelen kötü olaylar ne de hastalıklar rahat veriyordu.

Yine canının sıkıldığı bir gün aynı banka gelip oturdu. Eldiveni aynı yerinde buldu. Bank gibi eldiven de onundu demek ki. En sonunda aldı eldiveni, cebine tıktırdı özensiz şekilde. Eve gittiğindeyse varlığını bile unuttu, pantolonunun cebinde günlerce durdu. Bir gün toplantı anında beklenmeyen bir şey oldu, işi ile ilgili hata yapmıştı. Bu da tabi işine mal oldu. Eve gelmeden önce ise yine bankına gitti ağlamak için. Oradan kalkıp eve gittiğinde ise eldiveni hatırladı, kesin uğursuzluk getirmişti kendisine. Nereye koyduğunu unutmasaydı hemen çöpe atacaktı ama varlığını bile unuttuğu için bulamadı. O günden sonra ne yaşarsa eldivenden ve uğursuzluğundan bilmeye başladı. Bir gün pantolonunun ceplerini yoklarken eldiveni buldu. Tabii ki çöp kutusunun derinliklerine gömdü onu. Bir daha kimseye uğursuzluk getirmesin, diye. "Kimse bulamasın..." dedi içindeki olumsuz niyetle.

Eldivenden sonra da hayatı yolunda sayılmazdı ama Mia bunu asla anlayamazdı.

“Haçlı Ruhü Hiç Sönmedi ”

Ayten Dirier

Siz hâlâ Orta Doğu'daki gelişmelerin siyasi birer hamle olduğunu mu sanıyorsunuz? Hayır!.. Bu geçmişte olduğu gibi siyonların tetiklediği bir Haçlı Savaşı'dır. Batı her milenyum (bin) ve asır (yüzyılın) başında bunu yapar.

Bin Yıl Önce

Türkler'in Orta Doğu ile ilişkiler kurması ve başka dinlere hoşgörülü yönetimiyle başlayan Türk-İslâm Rönesansı, Selçuklular Döneminde doruk seviyeye ulaştı. Kültür, bilim ve sanat alanında Asya'nın kandilleri denilen çok yönlü âlimler yetişti. Bu gelişmede Süryani ve Ermeni bilginlerin tercümelerinin de önemli katkısı oldu. İpek ve Baharat Ticaret Yollarının aynı coğrafyada bulunması ekonomiyi de şahlandırdı.

O sırada Skolastik düşüncenin esir aldığı Avrupa her yönden karanlık bir dönemdedi. Papazlar ve Derebeyleri toprakların egemeni olup, halk esirden farksız bir yaşam sürüyordu. Kralların etkisi çok azdı. Kudüs'e giden Hacılar, dönüşte Doğu'nun 1001 Gece Masalını andıran yaşantısı ve zenginliğini ballandıra ballandıra anlatınca, hayalleri İslâm diyarı ve Doğu Roma zenginliği süslemeye başladı.

Türkler'in 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra tekrar eski yurtları Anadolu'ya gelip yerleşmeleri ve on yıl içinde Adalar Denizi ile boğazlara dayanmaları Doğu Roma İmparatorluğu'nu ürkütürken, Avrupalılar ellerini ovuşturmaya başladı. O ana kadar düşman olan Ortodoks Doğu Roma, Katolik Avrupa'dan Türkleri Anadolu'dan atmak için yardım isteyince, Avrupa'nın bütün aaları gönüllü oldu. 1096'da harekete geçen yarım milyondan fazla Haçlı Ordusu Anadolu Selçuklu Sultanı I.Kılıç Arslan, Danişmentliler ve Artuklular tarafından Dorileum/Eskişehir Savaşı ve gerilla taktiğiyle toprağa gömülürken, içlerinden 50 bin kişi 1099'da Kudüs'e vardı. İlk işleri şehirdeki tüm Müslümanlar ve Yahudileri kılıçtan geçirmek oldu.

Urfa'da kontluk, Antakya'da prenslik, Kudüs'te krallık kuran Haçlılar, Selâhaddin Eyyübî'nin Kudüs'ü ele geçirdiği 1187 yılına kadar Orta Doğu'yu sömürdüler. Bunda Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun yıkılmış olması ve yerini alan devletler arasında birliğin sağlanamayışı etkili oldu. Haçlılara karşı ilk zaferi 1119'da Artuklu İlgazi ve Tuğtekin Harran/Afrin Savaşı'nda kazansa da gerisi gelmedi. Yaklaşık 200 yıl süren Haçlı Seferleri'nin sonuncusu 1272'de düzenlense de Akka şehrinin 1291'de Memlûklerin eline geçmesiyle Orta Doğu'nun kâbusu sona erdi.

Haçlılar yağma ve talanla zenginliklerin yanı sıra kültür alanındaki tüm gelişmeleri Batı'ya taşıdılar. Bu sayede Avrupa'da krallar siyasi birliği sağladı, Skolastik düşüncenin yerini Hümanizm aldı, ekonomi güçlendi. Özellikle Haçlıları taşıyan İtalya liman şehirleri Venedik ve Ceneviz güçlenerek asırlar boyu Akdeniz ticaretine egemen oldular.

Doğu Roma ise Türkler için kazdığı kuyuya düştü. IV. Haçlı Seferi başkent Konstantiniyye/İstanbul'da sona erdi. Dünyanın en zengin şehri İstanbul haftalarca yağmalanarak, tüm zenginlikleri Avrupa'ya taşındı. İmparatorluk ailesi Komnenoslar canını zor kurtarıp İznik'te Rum, Paleologos soyu ise Trabzon'da Pontus Rum İmparatorluğu kurdular. İznik'tekiler Türkler'in yardımıyla 1261'de İstanbul'u geri alıp Lâtinleri kovdular. Trabzon'dakiler ise Fatih dönemine kadar varlığını korudu.(1461)

İlk Haçlı Seferleri tetikleyicisi Doğu Roma ve hedefindeki Orta Doğu'da her şeyi altüst ederken; Avrupa siyasi, sosyal ve ekonomik yönden önemli hamleler yaparak ilerledi. Orta Doğu'dan ve 1492'de yıktıkları Endülüs'ten edindikleri bilgileri harmanlayarak sırayla Hümanizma, Rönesans, Reform, Aydınlanma ve Sömürgecilikle dünyanın hâkimi oldular. Bu gelişmede gittikleri her ülkeden kovulan Yahudi bilginlerinin çok olması düşündürücü olsa da, Moğol istilâsında bunların kurtardıkları eserleri yanlarında götürdükleri kuşkusuzdur.

Haçlı Seferleri'nin yıkım ve yaralarını sarmaya çalışan Orta Doğu, 1243 yılından itibaren Doğudan gelen Moğol istilâsıyla daha büyük bir felâket yaşadı. Anadolu ve bütün Orta Doğu vahşi bir kırıma uğradı. Direnenler korkunç işkencelerle yok edilirken asırlara kandil olan eserler Dicle-Fırat nehirlerine atılarak yok edildi, başta Dar'ül Hikme olmak üzere çağlar boyu eserleri barındıran kütüphaneler yakıldı. Bu işgal her yönden Türk-İslâm ülkelerini altüst ederken, geleceğe ışık tutan birikimi yok etti. Kısa bir süre sonra Müslüman olan Moğollar yaptıklarına pişman olsa da, Arapların Türkistan'a ilk girdiklerinde yaptıkları korkunç katliamların öcünü aldıklarını söylemekten çekinmediler. Eden bulur...

Moğolların kurdukları Türk Devletleri önce ulaşım ve ticarete güvenliği sağladı. Bu sayede Avrupa'dan Çin'e kadar ekonomi güçlendi, ama bilim durakladı. Elde kalan verilerle Timur ve Osmanlılar döneminde Astronomi çok gelişse de siyasal çekişmeler ve savaşlar nedeniyle diğer bilimler ilerlemedi.

Osmanlı İmparatorluğu bu iki felâketin ardından doğdu ve yüzünü Batı'ya çevirdi. Bu yönelişte savaşları Anadolu'dan uzaklaştırma insiyakı vardı. Doğu'dan gelen saldırıları halledip hep Batı'ya yöneldi. Böylece 1900'lere kadar Batı Dünyası Orta Doğu'ya saldıramadı, savaşlar hep Avrupa'da oldu. Batılılar hem Ortadoğu hem Endülüs'ten elde ettikleri eserleri kullanıp uygarlıklarını ilerlettiler. Ortadoğu'yu rahat bırakmalarının bir sebebi de Coğrafi Keşiflerle sömürgeleştirdikleri Amerika, Hindistan, Afrika ve Avustralya kıtalarının zenginliklerini Avrupa'ya taşımakla meşgul olmalarıydı. Bu taşıma Sanayi Devrimi ile hammadde temini işlenmiş ürün satışı olarak iki yönlü olunca, kestirme yolların gerekliliği, dolayısıyla Osmanlıların Akdeniz kıyısındaki topraklarının önemi arttı. Sıcak denizlerde gözü olan Rus Çarlığı'nın saldırılarından yararlanıp Osmanlılara yanaştılar ve yardım amacıyla savaşmadan topraklarına yerleştiler. 1869'da açılan Süveyş Kanalı Avrupalılar için hayati bir önem taşıyordu. İngilizler bu yolun güvenliği için art arda Mısır ve Kıbrıs'a yerleştiler.

Birliğini 1870 ve 1871’de tamamlayan İtalya ve Almanya sömürgecilik yarışına katılıp Osmanlılar ile dost olunca Üçlü İttifak ve Üçlü İtilâf Blokları ortaya çıktı. Hepsinin hedefi Osmanlı topraklarıydı. Aynı yere göz dikenler arasında, ortada görünmeyip İngilizlerin gölgesinde çalışan, gittiği her ülkeden fesatlıkları nedeniyle kovulan Yahudiler de vardı.

110 Yıl Önce

Avrupa Devletleri arasındaki ekonomik yarış 1914’te başlayan ve 4 yıl süren I. Dünya Savaşı’nın temel nedenidir. Siyasî ve sosyal olaylar yan etkenlerdir. Savaşın temelinde sanayi için hammadde temini ve işlenmiş ürünlerin satışı için yeni yerler edinme yer alır. Almanya safında yer aldığı için Osmanlı İmparatorluğunu parçalamaya kararlı olan İngilizler, gizli anlaşmalarla Osmanlı topraklarını dostları arasında paylaştırdı. İngilizler Çanakkale Savaşlarında bir yıl uğraştığı halde başarılı olamayınca Osmanlıyı Güneyden vurmaya kalkıştı. Casusları aracılığıyla Arapları bağımsızlık vaadiyle isyan ettirip Osmanlı ordusunu arkadan vururken, Kût’ül Amare’de ağır yenilgiye uğrayan tüm birlikleri esir düştü. Çanakkale’de Katırcı Birliğiyle onlara çok iyi hizmet eden Yahudilere efsanelerde yaşayan Arz-ı Mev’ud (Vadedilen Topraklarda) İsrail Devleti sözünü vererek, Filistin-Suriye Cephesinde 5.Kol olarak kullandı. Osmanlıların tüm tedbirlerine rağmen iş işten geçtikten sonra 1917’de çözülen NİLİ Teşkilâtı ve ondan eski Hashomer Cemiyeti üyeleri, özellikle Osmanlı subaylarına dadanan kadınlara İngilizlere istedikleri tüm bilgileri taşıdılar. General Allenby/El Nebi, Filistin Cephesinde Osmanlı ordusunu bozguna uğrattığı Nablus (Armageddon) Savaşı’nın taktiklerini NİLİ’nin sağladığı istihbarata göre oluşturdu. Savaş sonunda İngilizler kendilerine zaferin anahtarını sunan NİLİ casuslarına her fırsatta şükranlarını sunsa da Yahudiler savaş sonrasında umduğunu bulamadı. Ermeniler gibi büyük sürgünden korkan Yahudiler, bu kez Osmanlı yıkıldığı için paçayı kurtardı. NİLİ elemanları idam ve sürgün cezalarını alarak dağıtıldığı gibi hayalleri de gerçekleşmedi.

İzmir’in İşgali Emsal Oluşturmaktı

I. Dünya Savaşı’nın Barış Görüşmeleri 1919’da Paris’te başladığında; İngilizler savaş sırasında yaptıkları gizli anlaşmaları uygulamaya başladılar. Wilson ilkelerine ters düşmemek için tazminat yerine ‘savaş onarımı’, ‘manda/himaye sistemini getirerek sömürgeciliği maskelediler. Ekonomik çıkarlarına göre masa başında cetvelle çizdikleri devletçiklerin başına Haşimi soyundan kukla krallar oturtarak istedikleri gibi yönlendirdiler.

Zaferi kazanmalarını sağlayan Yahudiler için emsal bir karar çıkartarak, daha önce İtalya’ya bıraktıkları İzmir’i Yunanlılara verip 15 Mayıs 1919’da işgal ettirdiler. Oysa Truva Savaşları dışında İzmir hiçbir zaman Yunanlılara ait olmamıştı. İşgale karşı sıkılan ilk kurşun, Milli Mücadele’nin kıvılcımı oldu ve 3 yıl, 3 ay, 25 gün sonra İzmir kurtarılacak emsal olması önlendi. Balfour Deklarasyonu ve tüm çabalara rağmen yetersiz nüfus nedeniyle İsrail’i kuramadılar. NİLİ teşkilâtının yerini alan Hashomer Cemiyeti ve Siyonistler, Filistin’e Yahudi göçünü teşvik ederek, göç etmek istemeyenlere şiddet uyguladılar. Rahatça kimlik değiştirdikleri için yönetimlere sızarak, ABD’de Ekonomik Buhran çıkınca oraya taşınıp fırsatları değerlendirerek, II. Dünya Savaşı’nın çıkmasını sağladılar. Savaşta uygulanan soykırımda aslında öldürülenler Yahudi asıllı değil, Hazar-Kuman bakiyesi Musevi Türklerdi. Yahudi asıllılar can havliyle Filistin’e göç ederek, sığıntı oldukları yerleri şiddetle ele geçirdiler. Savaş bittikten sonra 1948’de Arz-ı Mev’ud/Vadedilen topraklarda bağımsız İsrail Devleti’nin kurulmasını sağladılar. O günden bugüne Filistin’de sürekli genişleyerek, savaşlar çıkararak mazlum rolü oynadılar. ABD’de ise dostça geçinerek kılcal damarlara sızıp tehdit ve şantajla istediklerini yaptırmaya başladılar.

Eden Bulur

Araplar bağrılarına sokulan bu hançerden ne zaman kurtulmak isteseler ABD ve İngiltere karşılıklarına dikildi. Osmanlı yönetiminde o topraklarda kurt ile kuzu yan yana huzur içinde yaşarken, nankörlüklerinin cezasını daha çok çekecekler. İsrail'den korusun diye servetlerini ödedikleri ABD onların çıkarına değil, kendi çıkarına bakıyor. Ne zaman sıkışsa Orta Doğu'da fırsatları değerlendirip, sürekli genişleyen İran'a sataşmaya başladı. 40 yıldır ABD'yi İran'a saldırtmak için uğraşan İsrail, yöneticileri Epstein sapığının kucağına düşen yöneticilere istediğini yaptırıp, sonunda Müslümanların kutsal ayında savaş çıkarttı. ABD'nin boyun eğmesinin nedeni ekonomik yönden çöküşün başladığını örtbas etmek ve kendisine rakip olan Çin'in enerji kaynaklarını keserek güçlenmesini önlemektir. Savaşın ilk günü İran'ın 48 üst yöneticisini yok ederek çökertme plânları işe yaramadı. Çünkü karşılıklarında 300 yıllık değil binlerce yıllık devlet geleneğine sahip, sinsi ve kurnazlığıyla ünlü İran var... Yine de vekil güçlerle Orta Doğu'da döktüğü kanlar ve 1941'de Ruslarla anlaşarak yuttuğu Güney Azerbaycan'ın ahı yanında kalmadı. Süreç ve gelişmeler III. Dünya Savaşı'nı işaret etse de, Avrupa Devletleri ve Dünyanın her yerinde başlayan protestolar, kendi aralarında savaşacaklarını işaret ediyor. Yine de temkinli ve hazırlıklı olmak gerekir. Çünkü Avrupa'da da ekonomi resesyona girmiş durumda ve İsrail savaşı yaymak için tüm kalles kozlarını kullanmakta... "Hazır ol cenge, eğer istersen sulh ü salâh..."

ÖMÜR SU MİSALİ

Yusuf Yılmaz

I

Sıradan bir akşam... Sen dördüncü evladın ile akşam yemeğini yedikten, oradan buradan konuştuktan sonra; bir zamanlar odalarından insan fişkırان iki katlı, içten merdivenli o eski günlerinden geriye virane şehir kalıntılarını andıran yapısı kalmış, geceleri fare tıkırtıları olan evinde tek başına kalacaksın.

Korkmuyorsun yalnızlıktan; insanın içini ürperten o sessizlikten korkmuyorsun. Rüyalarına girip seni uyandıran, sonra da hüznölendiren —sen gelin iken "kocakarı" dediğin— insanlardan bile korkmuyorsun. Şehirdeki araştırma hastanesinde çalışan ve her cuma akşamı köye, yanına gelen oğlun kaç defadır söz verdi sana, "Televizyonun antenini bağlatacağım," diye. Televizyon seyretmeyi aslında pek sevmiyorsun. Kim demişti sana, "Televizyon izleyenlerin gözlerine ölünce kabirde kezzap dökcekler," diye? Ondan mı çekiniyorsun? Öyle de olsa uykun gelene kadar biraz ses olsa fena olmaz hani.

Ama evde öyle bir ıssızlık oluyor ki bu seni korkutmasa da yine de yatağından kalkıp evde biraz geziniyorsun; pencerenin birini açıp köpeğin Karabaş'ın evin önünde olup olmadığını kontrol ediyorsun. Gökyüzüne bakıyorsun bazen. Bazen de geçmişe dalıp şu altı odalı koca evde hane halkının en az on kişi olduğunu maalesef hatırlıyorsun. Nereden nereye, değil mi? Kaderde sona kalmak da varmış. Ya da hane halkının üzüntülerini, sevinçlerini görmek; herkesin yaşadığına ortak olmak varmış.

Seni bu köhne dünyada ilk Selime ninen terk etti. Sana iyi bir insan olmayı, dua etmeyi, inek sağmayı, yemek yapmayı, evinizin önündeki bahçeye lahana ekmeyi öğreten kadın... Senin için zor olsa da annen, kaynanası öldüğü için pek üzülüyor sayılmazdı. Selime nine vakti dolmuş ve Rabbine kavuştuğu için mutluydu. Evet, ölümler de durumlarına göre mutlu ya da mutsuz olabilirler. Selime nineyi hiç görmesem de ben de onu senin kadar çok seviyorum. O kadar anlattın ki onu... Hele hele onun sana anlattığı, senin de bana anlattığın o güzel hikâyeler... Elektriğin, televizyonun olmadığı zamanlarda insandan insana nakış nakış işlenen hikâyeler. Bak, yine içime bir merak duygusu düştü. Acaba bu güzel hikâyeleri Selime nineye kim anlattı?

Bana pek bahsetmediğin, sadece lafı açıldığında adı geçen Mustafa dedenden sanırım bahsetmeye gerek yok. Selime ninen ve sen, ikiniz beraber dağdan kuru odun yaptığınız gün odunları sırtınızda eve getirmiş; sonra da çok yorulduğunuz için odunları tutan ipleri birden bırakmıştınız. Odunlar olduğu gibi gürültüyle yere düşmüştü. Gürültüyle uyanan Mustafa deden de Selime nineye onu uyandırdığı için kızmış ve onu dövmekle tehdit etmişti. Bir tek bunu hatırlıyorum. Sanırım ondan bahsetmemekte oldukça haklısın.

II

Hayat hiçbir zaman senden yana olmadı, değil mi? Selime ninenden mi öğrendin, hep söylersin: "Ah felek, kimine kürk giydirirsin kimine yelek..." Ne kürk görebildin ne de yeni bir yelek... Köyünüzün dibinde yeni kurulan devlet çiftliğinde (harada) on beş, on altı yaşlarında çalışırken bile zordu yaşamak. Sen yine de bir şeyler değişsin diye helalinden kazandığın parayı kardeşlerine harcardın. Artan parayı saklardın; onu da hayırsız baban çalardı. Üzülürdün ama elinden bir şey gelmezdi.

Fakat babana bu da yetecek değildi. Seni on yedi yaşında, iki bin lira başlık parası alıp evlendirdi. Buna evlendirmek denmez ya, seni kocaya verdi. Ama sen buna da "eyvallah" dedin. İcini acıtan tek şey, dert ortağın Selime ninenin çocukluğunda olduğu gibi yanında olmamasıydı. Bir şey değişmezdi belki ama yanında olsa daha güçlü olurdun.

Kocan —nasıl desem— tembel, huysuz ve aksi biriydi. Normal şartlarda bin gönlün olsa birini vermezdi. Ama o zamanlar örf, adet, anane bilinirdi. Büyüklerin söylediğinin üzerine söz söylenmez; emir demiri keserdi. Bunu şimdiki gençlere anlatsan seninle alay edip üstüne üstlük akıl verirler. Bekâra karı boşamak kolay misali... "Bir kapıyı kapatan Allah öbürünü açar," diye boşuna söylememiş değil mi atalarımız? Mutlu olmak için yine bahaneler buldun.

Kayınpederin ve kayınvaliden... Onlar iyi insanlardı. Sana kızdıkları da oluyordu ama yine de sana kol kanat geriyorlardı. Bu yüzden Selime nineden sonra kendine yaren onları edindin. Güzide Hatun; esmer, uzun boylu, mizacı sert olsa da merhametli bir Osmanlı kadınıydı. Sevdin onu. Ama kader işte, Güzide Hatun da seni bu köhne dünyada yalnız bıraktı. İki çocuğun olmasına rağmen onun yokluğu sana çok ağır geldi.

Bedriye... İkinci evladın, göz nurun o melek kız bebeği de sen onu evde bırakıp tarlaya gittiğinde öldü. Sabah emzirip doyurduğün, öpüp koklayıp bıraktığın evladın, eve döndüğünde vefat etmişti. Bu, şimdiye kadar tarif edemediğin bir acıydı: Evlat acısı. O gün bugün hep dersin ya, "Allah'ım, düşmanıma bile evlat acısı yaşatma," diye... Sen öyle söylüyorsan doğrudur. Biz de bu duaya "âmin" diyelim.

İlerleyen zamanlarda biri kız, biri erkek iki evladın daha oldu. Onları Bedriye vefat ettikten sonra hiç evde bırakmadın. Kimseye emanet etmedin. Tarlaya gitsen peşinde götürdün. Bedriye'den sonra sende çocukları koruma içgüdüğü gelişti. Bu bazen abarttığın için bana komik geliyor; çünkü artık torun sahibi bir ninesin sen.

Hayat sana güzel yüzünü gösterdiğinden çok, öfkeli ve acı yüzünü gösterdi. Bir gece dedeni rüyanda gördün. Deden sana, "Perihan, aç ağzını, ciğerini sökmeyeceğim," demişti. Korkuyla uyanmıştın. Kocana anlattın, "Hayırdır," deyip tekrar yattınız. Beşinci evladın Osman, o ellerinde can verirken kimse bir şey anlamadı. "Nazar" dediler, unuttular. Yalnız senin içinde Bedriye'den sonra ikinci bir yara daha kanamaya başladı. Hayatta ne yazık ki acıdan da acı olayların yaşanacağını öğrendin. Bazen ne yapsan ellerinden kayıp gidiyor sevdiklerin.

III

Ama dünya kendi halinde, sanki içinde sen yokmuşsun gibi dönmeye; mevsimler de birbirinin ardından akıp gitmeye devam etti. Sen yine çaresiz, "Allah kimseye evlat acısı yaşatmasın," dedin. Elinden gelen sadece buydu. "Damdan düşenin halini damdan düşen anlar" misali; kimse seni anlayacak değildi, anlamadı da.

Her şeyi gelip geçici olan dünya... Yaşamak mı? Aslında o da küçük bir rüya. Babandan bile daha çok sevdiğin, oğlu hayırsız olsa da torunlarına her zaman kol kanat geren aksakallı Hacı Dede ne yazık ki eltin ile findık harmanında tartıştıktan ve eve gelip doktorun verdiği perhizi bozduktan sonra hastalanıp vefat etti. Aradan yıllar geçse de adı hâlâ hayırla anılan Hacı babanın ardından yedi çocuğun geçim yükü senin omuzlarına kendiliğinden çöktü. Hayatta bazen öyle olur; hiç ummadığın anda bir fırtınayla birlikte her şey altüst olur.

Sen bu gemiyi hayırsız kocana rağmen kimseye muhtaç olmadan, tarlada bahçede çalışıp ineklerine bakarak idare ettin. Ne yapsan olmaz ya bazen, senin hayatın da öyle. Dağın zirvesinde fırtınaya karşı savunmasızsın; rüzgârın ne zaman eseceği, ne zaman senden bir şeyler koparacağı belli değil. İlk evladın, ilk göz ağrın, "Ali'm" dediğin oğlun... Yirmi yedi yıl bebek gibi baktığın ciğer paren vefat ettiğinde o soğuk kasım gecesini hiç unutmadın. Cenazenin o mis gibi kokusu, oğlunun gülen yüzü acılarını hafifletse de onu özleyecek olmak tabii ki zordu. Bazı komşularının sana, "Üzülme bacım, Ali zaten bebek gibiydi, ona sen bakıyordun," demesine kırıldın. Bu ölüme, onlara kalsa sevinmeliydin! Ama sen yine, "Allah kimseye evlat acısı yaşatmasın," duasını ettin.

Bu kadar acıya, derde, ızdıraba dayanabilecek kaç insan vardır? Sen de artık dayanamadın ve hasta oldun. Doktor sana ve kocana yapılması gerekenleri bir bir anlattı. "Ameliyat olmazsan ölme riskin var," denildi. Ama bu, ellerinden bir şey gelmeyen çocuklarından başka kimsenin umurunda olmadı. Kocan senin hakkındaki senaryoyu çoktan kafasında yazmış, herkese de her fırsatta —saf birine anlatır gibi— üstüne basa basa anlatmıştı: Ölmen durumunda büyük üç çocuk evden kovulacak, küçük dördü yetimhaneye verilecekti. Hayırsız kocan da Hacı Babadan kalan mirası satıp satıp gazinolarda bir güzel yiyecekti. Ki öyle olmadı...

Yüce Mevla'm, sen muhtemelen Selime nine ya da Güzide annen gibi iyi biri olduğun ve duaların kabul gördüğü için seni kurtardı. Kimsenin aklına gelmeyen, hatta planları bozan bu durum evde sevinçle karşılandı. Kırk dört yaşında gebe kaldın ve nur topu gibi bir erkek evladın oldu. Karnındaki ur da doğumda alındı ve iyileştin. Evlatların için "Mücadeleye devam," dedin.

Allah sabredenlerle beraberdir, değil mi? Bunu en iyi sen bilirsin. Yıllar sonra işler tam tersine dönüp kocanın inme geçirmesiyle felç kalmasına pek üzülmedin.

IV

Çocukların artık büyümüştü ve sen de Selime nine gibi torunların ile vakit geçirmeliydin. Zaman nelere gebe, yaşayıp görüyor insan... Sakat kocana merhametli bir eş ve anne olduğun için on bir yıl iyice baktın. Ecel durağına gelen ve son yolculuğa çıkmak için hazır olana kimsenin yapacağı bir şey olmuyor. Bu nedenle kocan öldüğünde ona ağlamadın. Yıllar önce Allah'a söz vermiştin, "Bu adam benden önce ölürse ona ağlamayacağım," diye. Sebebi saklı kalsın aranızda...

"Bundan sonra evde, tarlada, bağda, bahçede işler daha da yoluna girdi," derken... Yedi numaralı evladın, ikinci kızın, sizden çok uzak bir köye kocaya kaçtı. Bu olaya sadece siz değil, koca köy bile inanmadı. Ama yapacak pek bir şey yoktu artık. En zoru buydu; böyle bir ayrılık yoktu hesapta. Aklının ucundan bile geçmezdi kızının böyle bir şey yapacağı... Ama olan oldu işte.

Aradan yıllar geçti. Senin dişlerin döküldü, saçların ağardı, belin büküldü. Kızın sana dört tane torun hediye etti ama sen hâlâ onun kaçtığına inanmadın. İnanmadın ama göğsünde kitle olduğu ve tedaviye cevap vermeyip vefat ettiğinde, inansan da inanmasan da artık her şey bitmişti. O, geride bıraktığı dört evladiyla seninle yaşayacaktı. Yüce Rabbim kimleri kimlerle, nasıl imtihan ediyor değil mi? Ama ne olursa olsun insan alışıyor ya da alışmış numarası yapıyor.

Bugün pazar; pek sevmediğin bir gün. Sana gelen herkesin "Yarın işimiz var," bahanesiyle evine gittiği gün... Evet, birazdan 14.30 minibüsü köy meydanından ilçeye hareket eder. Ben de burada yaşadıklarınla ve yaşayamadıklarınla seni baş başa bırakıp şehre gideceğim. Haftaya yeniden seni ziyarete gelir miyim, bilmiyorum.

Zemheri dışarıda karabasan gibi her yere çöktü; hatta davetsiz misafir gibi kapımızı çaldı. Varsa yoksa soğuk, ayaz, tipi... "Her şey mevsiminde güzel, soğuk bu mikropları öldürüyor," diyen yüzler bile ekşi ekşi bakıyor. Ama olsun, bu kara günler de gelir geçer. Bir dahaki gelişime sana ekmeğin yanında kestane de getireyim; Lokman Usta'nın şu kuzineli sobasında kavurur, iki lafin belini kırarız. Aklına gelirse Selime ninenden hikâyeler anlatırsın.

Şimdi gidiyorum. Ver öpeyim pamuk ellerini, sonra da Allah'a emanet ol...

Ziyaret

Bera Selman Sağlam

Hafif bir esintinin ardından gürültülü bir şimşek çaktı. Kısa süreliğine tüm kuşlar tünemeye ara verdiler, kondukları elektrik direklerine. Ardından yavaş yavaş damlayan yağmur acelesi varmışçasına şiddetini arttırdı. O sırada gökyüzüne baktı Mehmet, acaba dedi, tanrı beni duydu mu? Gülümsedi ve bir sigara yaktı. Oldum olası böyle havalar sakinleştirirdi onu. Çocukluğunda tarlada tam işin ortasında başlayan yağmurları hatırladı. İçinden bir an önce eve gitmek ve başka bir işe koşturulmaksızın rahatça dinlenmek gelirdi de tam o sırada yağmurun yağmasıyla traktöre koşmaları bir olurdu. Gerçi babası sinirlenir havaya küfürler savurur ve sanki o inat ederse yağmur durmuş gibi toprağı eşelemeye devam ederdi. Her yerini vıcık vıcık çamurlar kaplayıp yaptığı işin hiçbir anlamı kalmadığını fark edince de yine küfürleri eksik etmeden bir sigara yakar doğruca eve sürerdi traktörü. Halbuki bereket, rahmet diyerek büyötmüştü dedesi onları, böyle yağmurlara. Ama her berekette her zaman rahmet olmuyordu.

Sonra yürümeye devam etti, saatine baktı hala vakti vardı. Biraz zaman öldürmek için rastgele bir tuhafiye dükkanına girdi. Hem gitmeden birkaç hediye alması gerekiyordu. Belki de burada aradığını bulabilirdi. Ne aradığını bilmiyordu da esasen, böyle dükkanlarında hep bir şeyi aradığında değil de arayan şeyin seni bulduğunda işe yaradığını düşünürdü. Ufak bir meyve tabağı gördü, üzerinde birkaç çiçek resmi, kabartmalarla yapılmış yaprak motifleri ve galiba farklı meyveler birbirine karışmasın diye iki ayrı çıkıntı vardı. Annem görseydi ne çok hoşuna giderdi dedi kendi kendine söylenerek. Hatırlıyordu da, annesinin mika bir tabağı vardı kıymeti desen beş para etmez nerden bulmuşsa bulmuş ama gözü gibi bakardı. O zamanlar hiç fark etmese de sonradan düşündüğünde evde bakır veya alüminyum olmayan tek mutfak malzemesinin bu olmasındandı herhalde annesinin düşkünlüğü. ‘Bu benim çeyizliğim, rahmetli emicem şehre gittiğinde getirdi nur içinde yatsın’ deyip dururdu her seferinde. Bir gün bahçede dikenlerin arasında bulup buluşturduğu böğürtlenleri doldurup getirmiş onlara sallıyordu, yüzünde anlamsız bir sevinçle ‘bakın çeyizliğime ne de yakıştı bahçenin dikenleri’ diyerek. O sırada babası yine kahvede bir şeye sinirlenmiş köpüre köpüre eve yeni girmişti, daha nedir ne değildir demeden elinin tersiyle bir şamar savurmuştu da annesi bir yana, mika tabak bir yana böğürtlenler bir yana savrulmuştu. Annesinin o anki bakışlarını hiç unutamamıştı, oysa cocuktaki daha unutulurdu normalde ama bir bakış vardı annesinde ne kanayan ağzını siliyor ne bağırın adama bakıyordu sadece kırılan mika tabağına dikilmişti gözleri. Sanki hangi parça nereye savruldu onu görmek için nereye bakacağını kararlaştırmak istiyordu. Mehmet tabağı aldı, kasaya giderken birkaç şeye daha göz gezdirdi ama kararını değiştiren bir şey göremedi. Sokağın karşısında bir kahve ilişti gözlerine, hala vakti vardı. Oturdu ve bir kahve söyledi. Çantasından kitabını çıkarıp okumak istedi, sonra vazgeçti. Niyeyse birisi bakarken kitap okumaktan utanmıştı hep. Sanki gören biri gelecekte ‘şuna bak güya okudu diye köylü olduğunu anlamayacağız’ diyecek gibi hissedirdi her seferinde.

Utanılacak ayıp bir şey yapmış da gizlemeye çalışıyormuşçasına mahcup olurdu kitapçıdan çıktığında. Üniversite yıllarında bir kere bir arkadaşının, normalde Mehmet’in adını bile yüzü kızarmadan söyleyemeyeceği bir kitabını masasının üzerinde görmüştü. Birisi giyinirken yanlışlıkla odaya girmiş gibi kafasını yere eğip hızlıca geçmişti masanın yanından. Güldü, ne acayip şeydi insanoğlu. Bir yerde dikkate bile alınmayan basit bir şey başka yerde dünyaları yerinden oynatırdı. Ablasının evlendiği günü düşündü. Ağlamaktan mosmor olmuş gözleriyle etrafa bakışını anımsadı. Kendisi o zamanlar 15’ine yeni basmıştı. Gelin kız ağlar ağlamazsa ayıp diye hiç aldırnamıştı ablasına. Aslında abla lafı ağız alışkanlığıydı yoksa aralarında 1 yaş vardı. Yıllar sonra o gün halasıyla ablasının konuşmaları aniden beyinde yankılanmaya başlamıştı da nereden çıktı da bunları hatırladı diye şaşmıştı. ‘Sen gitmezsen bahçede düşersin kuzum, tarla bahçe yerinde başına güneş geçti derler, anan ardından iki gün ağlar sonra koşar ahıra süt sağmaya. Delilik etme de uslu uslu git he mi!’ Vakit gelmişti, kahvesinden bir yudum daha alıp fincanın altına bir yüzük bıraktı. Yağmur hala öfkesini yenememiş kaldırım taşlarını dövüyordu. Önüne gelen ilk taksiye bindi. Şoför sormadan havalımanı, deyip telefonunu çıkardı. Birkaç haberi hızlıca geçti, biraz fotoğraflara daldı derken zaman geçmişti. İnince doğruca iç hatlar peronuna gidip gözüyle etrafı taradı. Yolcular çıkmaya başlamıştı. Karşıdan geldiklerini gördü ellerinde valizleriyle bir hayli yükleri vardı. Babasının elinden önce çantasını aldı sonra saygıyla elini öpüp hoşgeldiniz, dedi. Yanındakilere de zoraki bir tebessümle hoşgeldiniz, deyip onları da sırasıyla hoşladı. İki tane 20’sinde kızıyla onların oralardaki tabiriyle ‘anahğı’ da hoş bulduk dediler. Hep beraber taksiye binip doğruca eve geçtiler. Mehmet onlar gelmeden yemekleri hazırlamasını sıkıca tembih etmişti karısına. Geldiklerinde sofra hazır. Yolcular soyunup dökündüler yemeklerini yediler.

Çaylar koyuldu, memleketin havası soruldu. Yol yorgunusunuz deyip yataklar açıldı. Mehmet herşeye dikkat ediyor saygıda kusur etmemek için uğraşıyordu. Babasını yıllar sonra ilk kez görmüş, beklenmedik bir anda İstanbul'a geleceğiz bizi karşılar mısın deyince heyecanlanıp elinden gelenin en iyisini yapmak istemişti. Hepi topu bir gece kalacaklar sonra da Rüstem amcasının Hadımköy tarafındaki evine geçeceklerdi. Bu yüzden karısı pek sesini çıkarmamış sağolsun her şeyi de layıkıyla yapmıştı. Sabah olunca köy insanı pek uyumaz, gün doğdu mu ayağa kalkar aman diyeyim kahvaltımız hazır olsun, diye de ısrarla söylemişti. Nitekim öyle de oldu, güneşten önce kalkan ev halkı doğan güneşe nazır kahvaltısını yaptı. Mehmet, babasını ve analığını kızlarıyla birlikte kapıya kadar indirdi, yine elini öptü amcasına selam söyleyip taksiye de önden bahşişiyle birlikte ücretini ödedi. Üzerinden bir yük kalkmıştı, sanki bir tatsızlık çıkacakmış babası o eski günlerdeki gibi sayıp sövecekmiş karısı da ona bakıp 'bu ne biçim aile' diyecekmiş gibi bir sıkıntı basmıştı içini. Ama öyle olmamıştı. Gözüne ufak eski püskü hatta birkaç yaması olan bir çanta ilişti. Çantaları tek tek kendisi indirmişti oysa ki, nasıl unuttum diye hayıflandı. Babasını arayıp çantayı sonraki bir zamanda getireceğini aciliyeti olup olmadığını soracaktı. Telefonu bir eline çantayı bir eline almışken karısı, babasının özellikle almadığını köydeki evde annesine ait ufak tefek birkaç eşya olduğundan ona bıraktığını söylediğini hatırladı. Mehmet şaşırılmıştı, çünkü yıllar önce cenaze için gittiğinde o gelene kadar annesine ait ne varsa köylü kadınlarının çoktan elden geçirdiğini duyup üzülmüştü. Belki de babam birkaç şeyi köylülerden kaçırebildi, dedi kendi kendine. Çantada pek de bir şey yoktu zaten. İçinden yıpranmış birkaç tülbent çıktı. Muskaya benzer bir şekilde üst üste sarılmıştı. Mehmet yavaş yavaş sargıları çözdü, o çözdükçe içinden bir şıngırtı duyuluyordu. Son sargıyı da açtığında paramparça bir mika tabak çıktı. Tam tamına altı parçaya bölünmüştü ama bir parçası eksikti. Sonra bir anda unutamadığı bakış geldi aklına Mehmet'in, ardından yine aniden bir ses yankılandı zihninde 'oğlum o kanepenin altına bakıver bi belkin ordadır'.

ELİF DEMİR

MAVİ ŞORT

Haberlerde söylendiği üzere son on yılın en sıcak günleri yaşanırken günün ilk ışıklarıyla gözünü açtı Pelin. Ne açılan camlar ne günde iki üç kere alınan duşlar fayda etmiyordu. Gündüz bir şekilde oyalanıyordu ama gün boyu güneşin altında kızan duvarların verdiği ısıyla cayır cayır yanan gecelerde gözüne uyku girmiyor; yatak odası, salon, banyo üçgeninde gidip geliyordu günün ilk ışıklarına kadar.

Sabah kalktığında bir parça peynir ve biraz zeytinle kahvaltı yapıyor, sonra hemen telefonunu eline alıp iş arama sitelerinde geziniyordu. Yeni bir ilan düşüp düşmediğini kontrol ediyor, başvurduğu şirketlerin de özgeçmişini inceleyip incelemediklerine bakıyordu. Üniversiteden mezun olalı altı ay olmuştu. İlk aylarda canlı olan umudu her başarısız görüşmeden sonra biraz daha sönüyordu. Babasından kalan emekli maaşı olmasa faturaları dahi ödeyemeyecek, karnını doyuracak ekmeği zor bulacaktı belki.

Kafasında bu düşünceler dönüp dururken kapının zili çaldı. Kimseyi beklemediği için şaşırdı ve merakla kapıya doğru ilerledi. Karşı dairede oturan komşusu üç dört yaşlarındaki oğluyla birlikte karşılandı. “Kusura bakma Pelin rahatsız ediyorum seni ama yardımına çok ihtiyacım var.” “Elimden gelebilecek bir şeyse tabii” dedi Pelin. “Ya benim oğlanın bir bakıcısı vardı aslında ama defalarca aramama rağmen telefonunu açmıyor. Bu zamana kadar çoktan gelmiş olmalıydı. Ya başına bir iş geldi ya da bizi bırakıp gitti bilmiyorum. İşten izin alabilmem mümkün değil, çok önemli toplantılarım var bugün. Rica etsem bugün benim ufaklığa bakabilir misin?”

Şu ana kadar hiçbir çocuğun sorumluluğunu üstlenmemiştir Pelin, üstelik uykusuzluğu nedeniyle bir hayli yorgun hissediyordu kendini ama sadece bir gün diye düşündü. Çok zor olamazdı herhalde. “Tamam” dedi. “Bugün evdeyim zaten. Kalabilir benimle.” “Çok teşekkür ederim Pelin. Beni nasıl zor bir durumdan kurtardığını bilemezsin. Sırtındaki küçük çantada yedek kıyafetleri ve birkaç tane oyuncak var. Ben kahvaltısını yaptırdım. Öğlen de küçük bir tost yapabilirsen yeterli olur. Akşam elimden geldiği kadar erken gelmeye çalışacağım,” dedi ve oğluna dönerek “Pelin ablayı üzme yok, tamam mı Poyrazcığım? Ben gelene kadar uslu uslu otur ve oyuncaklarınla oyna.” “Tamam” dedi Poyraz ve tereddütsüz eşikten içeri adımını attı. “Bir öpücük yok mu?” dedi annesi ve oğlunu yanaklarından öptü. “Seni çok seviyorum. Akşam görüşürüz.” Poyraz bir cevap vermedi. Pelin’in yanında sessizce bekliyordu. “Neyse Pelincim çok geç kaldım. İşe yetişmem lazım. Görüşürüz” diyerek hızlı adımlarla merdivenlere yöneldi karşı komşu. Pelin kapıyı kapatarak yanında bekleyen Poyraz’a döndü: “Haydi içeri geçelim. Çantanda neler varmış bakalım. Belki birlikte oynayabileceğimiz bir şey buluruz, ne dersin?” Poyraz gözleri parlayarak Pelin’i takip etti. Küçük çantayı açtılar. İçinden birkaç tane oyuncak araba ve çocuklar için hazırlanmış bir puzzle çıktı. “Puzzle yapmaya bayılırım,” dedi Pelin. “Birlikte yapalım mı?” “Tamam” dedi Poyraz. Birlikte puzzle yapmaya başladılar. Bir süre uğraştılar. Tam sona gelmişlerdi ki bir parçanın eksik olduğunu fark etti Pelin. Çantayı aradı, her yeri kontrol etti ama eksik parçayı bir türlü bulamadı. Poyraz huysuzlanmaya başladı. “Eksik parça çantamdaydı. Bul onu!” “Poyrazcığım her yerine baktım ama yok. Evinizdedir büyük ihtimalle. Akşam annen gelince alırsız olur mu?” “Hayır! O zaman hepsini bozacağım” diyerek yapmış oldukları puzzle’ı bir anda dağıttı Poyraz. “Ama Poyraz, o kadar uğraştık,” dedi Pelin bunalmış bir sesle. Daha öğlen vakti gelmeden ilk krizlerini yaşamışlardı. “O zaman arabalarınla oynayalım. Olur mu?” Cevap vermeden başını aşağı yukarı salladı Poyraz. Bir süre de arabalarla oyalandılar. Vakit biraz daha ilerlemiş öğlen yemeği saati yaklaşmıştı. “Poyraz ben acıkmaya başladım. Sen de acıkmışsındır. Haydi mutfağa gidelim ve kendimize güzel bir tost yapalım.”

“Tamam ama ben sucuklu tosttan başka tost yemem” dedi Poyraz. Dolapta sadece peynir, ekmek ve yağ vardı. “Evde sucuk yok Poyraz ama çok güzel bir peynir var. Tadına bakarsan çok seveceksin.” “Hayır! Hayır! Hayır!” diye bağırды Poyraz. “Ben sucuklu tost istiyorum. Annem hep sucuklu tost yapar bana.” dedikten sonra ağlamaya başladı. “Ağlama canım. Bak benim tostumu bir ye bundan sonra hep bu tosttan isteyeceksin.” “Hayır, sevmeyeceğim.” diyerek daha fazla ağlamaya başlayan Poyraz’ı nasıl susturacağını bilemedi Pelin. Markete gidip sucuk alabilirdi ama çocuğun inatlaşp yine yememe ihtimali vardı. “En iyisi arka sokaktaki büfeye gidelim, ne dersin Poyraz? Orası çok güzel tost yapıyor.” dedi. Hala gözlerinde yaş olan Poyraz başını onaylarcasına salladı. Hızlıca hazırlanıp evden çıktılar. Kapıdan dışarı çıkmalarıyla birlikte yüzlerine bir fön makinesinden üfleniyormuşçasına sıcak hava vurdu. Tam öğlen vakti dışarı çıkmakla hata yaptım, diye düşündü Pelin ancak buradan geri dönemezdi. Çaresiz Poyraz’ın elini tuttu ve büfeye doğru ilerlediler. İçeri girdiklerinde büfenin tam karşısındaki oyun parkını fark etti Poyraz ve bağırmaya başladı: “Tost yemek istemiyorum. Parkta oynayacağım.” “Ama Poyrazcığım hava çok sıcak. Hem senin karnın aç değil mi?” “Hayır hiç aç değilim. Oynamak istiyorum” dedi Poyraz ve ağlamaya başladı. Pelin’in sakinleştirme çabalamaları sonuç vermedi. Poyraz’ın sesi git gide yükselirken büfede oturan insanlar sorgulayan gözlerle bakmaya başladılar. Daha fazla dikkat çekmek istemedi Pelin. “Tamam canım. Biraz oynayabilirsin ama sonra tostumuzu yiyip eve döneceğiz.” “Tamam” lafını duyan Poyraz hemen Pelin’in elini bırakarak büfeden fırladı ve parka doğru koştu. Pelin de onu takip ederek parka geldi ve nispeten gölgede olan bir bank seçerek oturdu. Gecelerdir uykusuz olması, yüzüne vuran sıcak rüzgâr ve yükselen çocuk seslerinin oluşturduğu uğultunun etkisiyle göz kapakları ağırlaşmaya başladı. Uykuya teslim olmadan önce gördüğü son şey salıncağın başında sıra bekleyen Poyrazdı.

Göğsüne düşen başını hızla kaldırdığında sıcak rüzgâr kesilmiş, çocuk sesleri azalmıştı. Parkta tek tük çocuk kalmıştı ve hiçbiri Poyraz değildi. Hemen ayağa kalktı ve “Poyraz!” diye bağırdı boğazında kuruyan tükürüğün çatallandığı sesiyle. Kaydırağın arkasına baktı, salıncakların altını kontrol etti. Parktaki çocuklara sordu: “Burada üç, dört yaşlarında siyah saçlı, mavi şortlu bir çocuk gördünüz mü?” Hiçbiri öyle bir çocuk hatırlamıyordu. Parkta Poyraz’ı bulamayacağını anlayan Pelin sokağa fırladı. Karşısına çıkanlara Poyraz’ı tarif etti, görüp görmediklerini sordu ama aldığı cevap hep aynıydı: “Hayır, görmedik.” Sonra parka gelmeden önce uğradıkları büfeye gitti. “Öğlen saatlerinde yanımda mavi şortlu küçük bir çocukla gelmiştim. Hatırlıyor musunuz? O kayboldu, yok hiçbir yerde.” “Sen buraya yalnız gelmedin mi abla? Ben yanında çocuk görmedim” diye cevap verdi satıcı. “Nasıl görmedin ya? İçeri girince park diye tutturdu. Bağırdı çağırırdı. O yüzden çıktık buradan, karşıdaki parka gittik.” “Yok ablacım sen yalnızdın. Bir süre durdun içeride sonra çıktın. O sırada başka müşteri geldiği için seni takip edemedim.” “Başına güneş mi geçti kardeşim?” diye çıkıştı Pelin. “Ablacım ben gördüğümü söylüyorum. Niye kızdın bu kadar?” Cevap vermeden çıktı büfeden Pelin. Parkta gözünü açtığından beri saate bakmadığını fark etti. Telefonunu kontrol ettiğinde saatin beş buçuk olduğunu gördü. Bir yanlışlık olmalı diye düşündü, bu kadar uyuması imkansızdı. Poyrazla birlikte parka geldiğinde saat bir civarıydı. Bir anlık göz kapamayla nasıl bu kadar saat geçebildiğine inanamadı. Poyraz’ın annesini aramak istedi ama birbirlerinin telefon numaralarını almamışlardı. “Ben unuttum unutmamasına da bu kadın nasıl unuttur çocuğunu emanet ettiği kişinin telefonunu almayı. Bak, çocuğu kayboldu haberi yok.” diye düşündü. Kadına ulaşmanın tek yolu apartmana geri dönmekti. Şimdiye kadar işten gelmiş olmalıydı. Kapıyı çalıp onları bulamayınca panik olmuştu kesin. Belki polisi bile aramış olabilirdi. Apartmana doğru hızlı adımlarla yürürken bir yandan da etrafı kontrol ediyordu ama Poyraz’a benzer bir çocuk dahi göremeden kendini kapıda buldu. Anahtarıyla dış kapıyı açtı. Merdivenleri çıkarken kadına durumu nasıl açıklayacağını düşünüyordu. Kesin çok üzülecek ve onu suçlayacaktı. Bunlara hazırlıklı olmalıydı.

Kapının önüne geldiğinde elleri titreyerek zile bastı. Çok beklemeden açıldı kapı. Karşısında günlük kıyafetleriyle Poyraz’ın annesi duruyordu. Kapısının çalınmasına anlam verememiş gibi şaşkın gözlerle Pelin’e baktı. “Buyur Pelin!” dedi. “Poyraz!” dedi Pelin. “Poyraz eve mi geldi yoksa?” Kadının yüzündeki şaşkınlık yerini anlam veremediği bir ifadeye bıraktı. “Poyraz mı?” “Evet, oğlunuz Poyraz. Bakıcısına ulaşamadım dediniz, sabah bana bıraktınız ya. Biz birlikte parka gittik ama bir anda gözden kayboldu. Her yeri aradım ama bulamadım onu.” Kadın yüzünde beliren şok ifadesiyle bir süre sessiz kaldı. “Pelin, sen Poyraz’ı mı gördün?” Duyduklarına anlam veremedi Pelin. Hayatının en tuhaf gününü yaşıyordu. “İçeri gel.” diyerek yana çekildi kadın. Koridor boyunca kadını takip etmeye başladı Pelin ve kapısı aralık bir oda fark etti. Odanın önünde durarak içeriye baktı. Küçük bir yatak, üzeri boyama kitapları ve rengarenk kalemlerle dolu bir çalışma masası, duvarlarda küçük bir çocuğun yaptığı belli olan resimler... Pelin’in kapı önünde durakladığını gören kadın : “O gittiğinden beri odasına hiç dokunmadık.” dedi. O zaman hatırladı Pelin. Bir sene öncesinin haber bültenlerini, parktaki o polis kordonlarını, aylarca süren aramaları ve en sonunda parkın yakınlarındaki boş arsada bulunan mavi şortlu cansız bedenini. “Tam bir yıl oldu bugün.” dedi kadın acı dolu bir fısıltıyla. Sonra mutfağa doğru yöneldi. Pelin aralık kapının önünde kalakaldı. Dışarıdan artık serinlemeye başlayan rüzgârın uğultusu geliyordu.

Tanrı'nın Zarif İronisi Kör Kütüphaneci Jorge Luis Borges

Serpil Tuncer

*Uzun yıllar Buenos Aires'in bir banliyösünde;
sokakları seriivenler vaat eden, görkemli
günbatımına doyum olmayan bir banliyöde
büyüdüğüme inandım.*

*Ama aslında, çocukluğum uçları ok gibi sivri parmaklıklarla
çevrili bir bahçede, sayısız İngilizce kitapların durduğu bir
kütüphanede geçti. Köşeyi dönünce bıçakların ve gitarların
Palermo'suyla karşı karşıya kalıverirdiniz (böyle olduğuna
inandırılmışlardı beni). Bu arada, sivri uçlu parmaklıkların
ötesinde neler oluyordu? Benim iki adım ötemdeki karanlık
barda ya da boş arsada, yalnızca bu topraklarda yaşanabilecek
hangi şiddet yüklü yazgılar gerçekleşiyordu? O günlerin
Palermo'su nasıl bir yerd, ne denli güzel olabilirdi. ¹*

20. Yüzyılın en önemli şair, öykü yazarı ve çevirmenlerinden olan Jorge Luis Borges Evaristo Carriego isimli kitabının önsözünde hayal gücünün ne denli yüksek olduğunu bu sözlerle anlatır. 1899 yılında Arjantin'in Buenos Aires şehrinde İngiliz kökenli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Borges çok küçük yaşlardan itibaren iki dilde de eğitim alarak derin bir bilgi birikimi edinir.

Kız kardeşinin doğumunun hemen ardından aile Palermo'ya taşınır. Mahalle gangsterleriyle ünlüdür ancak bu mahalle Borges'in eve kapanmasına ve babasının kütüphanesiyle tanışmasına neden olur.

Küçük yaşlarda, hem İngiliz kökenli babaannesinden öğrendiği İngilizce, hem de on bir yaşına kadar İngiliz bir mürebbiyeden aldığı dersler sayesinde pek çok eserle tanışma fırsatı yakalayan Borges; aynı yaşlarda öykü çevirileri de yaparak bunları gazete ve dergilerde yayımlamayı başarmıştır. İlk çevirisini 1908'de yapmıştır ve bu çeviri Borges'in edebi yaşantısının kilit noktasını oluşturur. Borges'in ilk yayımlanmış eseri olan bu çeviri Oscar Wilde'ın 'Mutlu Prens' adlı eseridir. Bunu, kısa öz yaşam öyküsü Borges ve Ben (1960) adlı denemesinde şöyle anlatır:

Galiba dokuz yaşındaydım, Oscar Wilde'in Mutlu Prens'ini İspanyolcaya çevirdim; çeviri Buenos Aires gazetelerinden birinde, El Pais'de yayınlandı. Altında yalnızca 'Jorge Borges' imzası bulunduğundan, herkes çeviriyi babamın yaptığını sandı tabii.²

Çok küçük yaşlarda yaptığı Don Kişot'un İngilizce çevirisi ve Oscar Wilde'in Mutlu Prens adlı eserini yorumlaması, Borges'in dil ve edebiyat konusundaki yeteneklerinin ne denli muazzam olduğunu ortaya koyar.

1914 yılında babasının göz ameliyatı için aile Avrupa'ya taşınır. Tarafsız ülke olan İsviçre'de dört yıl kalan Borges, bu dört yılı entelektüel bir zenginlikle doldurma şansı yakalamıştır. İspanyolca ve İngilizce bilen Borges, İsviçre'de kaldığı süre boyunca; Fransızca, Almanca ve Latince öğrendi. Bu sayede beş dile hâkim olmanın verdiği zenginlikle Schopenhauer'u, Kant'ı, Spinoza'ya, Verlaine'i ve daha birçok düşünürü kendi dillerinden okuma fırsatını yakaladı. Daha sonra 1919 yılında Fransa'da kalan Borges ailesi oradan kısa bir süre sonra İtalya'ya taşındı. 1919-20 kışını ise Sevilla'da geçiren Borges, ilk şiirini de İspanya'da yayımladı. Denize Övgü adlı şiiri, Grecia Dergisi'nin 31 Aralık 1919 tarihli sayısında çıktı.³

Bu edebi ilgi ve merak, Borges'in edebiyat dünyasında yenilikçi bir bakış açısı geliştirmesine olanak sağlamış ve Inquisiciones (1925) adlı eseri, onun edebiyat üzerine erken dönem düşüncelerini derinlemesine yansıtmaktadır. Bu eserinde, Modernist şiirin klişelerine karşı eleştirilerini dile getirirken, modernizm karşıtı yenilikçi bir edebi akım olan ultraizm'i benimseyen Borges⁴ bu akımın aşırılıklarına da mesafeli bir tutum sergilemiştir.⁵ Borges, gençlik yıllarında kaleme aldığı bazı eserlerini beğenmemekte ve bu eserlerin varlığını hayatı boyunca inkâr etmektedir. 1920'lerde yayımladığı Inquisiciones (1925), El Tamaño de mi Esperanza (1926) ve El Idioma de Los Argentinos (1928) adlı kitaplarını daha sonraki yıllarda külliyatına dâhil etmemektedir. Bu eserleri sistematik biçimde dışarda bırakması, yalnızca estetik değil, aynı zamanda otobiyografik bir temizlik arzusu taşıdığını göstermektedir. María Kodama'nın belirttiğine göre, Borges'e Oxford'daki bir konuşması sırasında El Tamaño de mi Esperanza hakkında bir soru yöneltilmiş, Borges ise bu kitabın var olmadığını söyleyerek öğrenciyi aramaktan vazgeçirmeye çalışmıştır.

Ancak ertesi gün kitabı bulan bir öğrenci bunu kendisine bildirdiğinde, Borges asistanı ve eşi María Kodama'ya dönerek, esprili bir şekilde "Ne yapacağız María, ben mahvoldum!" ("¿Qué vamos a hacer, María, estoy perdido!") demiştir.⁶ Bu anekdot, Borges'in erken dönem yazınsal üretimlerine giderek daha eleştirel bir mesafeye yaklaştığını ve estetik ölçütlerinin zamanla nasıl değişim geçirdiğini göstermektedir.⁷

1933 ve 1934 yıllarında yayımlanan Alçaklığın Evrensel Tarihi adlı deneme dizisi Borges'in ilk öykü denemeleridir. Bu eserinde Borges, bilinen insanların hayatları hakkında bilgi sahibi olur, ancak daha sonra bunları çarpıtır, değiştirir ve kendince yeniden yorumlar. Bu da dünya edebiyatına farklı bir tat ve yorum getirir.

Borges 1937 yılında yaşadığı maddi zorluklar nedeniyle Belediye Kütüphanesi'nde çalışmaya başlar ve ilerleyen yıllarda kütüphane müdürlüğüne kadar yükselir. Bir yandan çalışırken bir yandan da okuma fırsatı bulur, ayrıca modern edebiyatın uluslararası örneklerini de İspanyolcaya çevirir. Borges'in kütüphanelere ve kitaplara olan ilgisi su götürmez bir gerçektir. Hatta cenneti her zaman bir kütüphane olarak hayal ettiğini bile söylemiştir. Ona göre kütüphane tüm bilginin depolandığı, sınıflandırıldığı, kategorilere ayrıldığı yerdir ve kütüphane bilginin özümsemesi demektir. Tüm bunlar sadece birer insani girişimdir.⁸ Ona göre kitaplar, yalnızca bir temsil değil, aynı zamanda dünyayı yeniden şekillendiren bir gerçekliktir. Edebiyatın sınırlarını aşarak felsefe, teoloji, dilbilim ve metafizik gibi disiplinlerden beslenen Borges'in eserleri, klasik hikâye anlatıcılığının ötesine geçerek insan zihninin karmaşıklığını, hafızanın oyunlarını ve anlamın sonsuzluğunu keşfeden bir entelektüel miras sunmaktadır.⁹ Borges, okuyucuyu yalnızca bir hikâyenin içine çekmekle kalmaz, onu evrensel bir edebi müzeye davet ederek derin bir düşünsel ve kültürel yolculuğa çıkarmaktadır.¹⁰

1938 yılı, Borges'in yaşamında hem derin kişisel kayıpların hem de yaratıcı bir dönüşümün yaşandığı önemli bir dönüm noktasıdır. Babasının vefatından kısa bir süre sonra geçirdiği bir merdiven kazasında başını ağır şekilde yaranır, ardından gelişen kan zehirlenmesi nedeniyle ciddi bir sağlık süreci girer. Bu dönemde görme yetisini tamamen kaybetme olasılığıyla yüzleşen Borges, edebi üretiminde yeni bir yön arayışına girer.

Quixote Yazarı Pierre Menard (1944) bu dönemde ortaya çıkan, gerçek öykü ve deneme arasında bir eserdir. Ardından gelen Tlön, Uqbar, Orbis Tertius (1941) ise bugünkü dünyanın yerini alan yeni bir dünyanın bulunuşuyla ilgili bir öyküdür. İki öykü de Sur adlı dergide yayınlanmıştır. Çalıştığı kütüphanenin pek hoşlanmadığı şartlarından kaçıp, bazen bodrum katında bazen ise çatı katında yazdığı Babil Kitaplığı'ndan şöyle söz eder;

*Kafka esintileri taşıyan 'Babil Kitaplığı' adlı öykümü o belediye kütüphanesinin karabasanlı bir yorumu ya da bir tür abartılışı olarak düşünmüştüm. Metinde geçen bazı ayrıntıların özel bir anlam taşıdığı falan yoktu. Öyküde sözünü ettiğim kitap ve raf numaraları, orada elimin altındaki numaralardı.*¹¹

Borges'in yazın dünyasında edebi ve felsefi ekoller yan yana durmakta, günahkârlar, azizler, melekler, şeytanlar, teologlar ve şairler bu kaotik ortamda edebi güçlerle donatılmaktadır.¹² Yazar, çocukluğunda ortaya çıkan hayranlıklarını, fobilerini ve erişkin döneme ait endişelerini imgelere dönüştürüp, felsefi içerikle edebî dünyaya kazandırmaktadır. Bu yolla da, kendi benliğine ait unsurlara estetik görünüm vererek, edebî yaratımın en derin dürtülerinden biri olan “eserler aracılığıyla ölümsüzlüğü” elde etmektedir.¹³

Borges'in öykülerinde Kabala öğretisine olan ilgisi de yadsınmaz. Yazarın öykülerinde Kabala etkileri, özellikle semboller, karakterlere verdiği isimlerle ve metafizik temalar aracılığıyla sık sık karşımıza çıkar. Borges'in Kabala öğretisinden etkilenecek yazdığı ya da bu etkinin yer yer görünür olduğu öykülerine birçok örnek verilebilir.

Arjantinli yazarın en çok konuşulan eserlerinden biri olan "Yolları Çatallanan Bahçe" öyküsü buna iyi bir örnektir; bazı araştırmalar Borges'in bu öykünün ismi ile kabalının öğelerinden biri olan "hayat ağacına" gönderme yaptığını dair yorumlarda bulunur; diğer yandan yazarın eserlerinde neredeyse her zaman gördüğümüz labirentler -kimi kez bildiğimiz labirent formunda olmazlar-, yolların ve hikayelerin çatallanması gibi motifler, Kabala öğretisinin karmaşık yapısını yansıtmaktadır.¹⁴

Yazarın yer verdiği, zaman kurgularının ve farklı evren tasarımlarının kökeninde, fantastik edebiyat aracılığıyla daha özgür yapıtlar yaratabilme kaygısı bulunmaktadır. Borges'in öykülerinde gerçekliği “aslına sadık” bir biçimde taklit etmek, bu yönde inandırıcı olmak gibi bir kaygıya rastlamayız. Aslında, bilincimizde yansıyan dünya da gerçekliğin ta kendisi olmayıp onun algılarımız ve zihnimiz aracılığıyla düzenlenen, tutarlılığa sahip bir yansımasıdır. Bu bakış açısından, temelde zaten “gerçek” olmayıp kurmaca olan edebiyatın böyleymiş izlenimini yaratması olanaklarını kısıtlaması gibi görünmektedir. Borges'in sözünü ettiğimiz kurguları, bu çerçevede, kendine özgü varoluş biçimleri tasarlamayı ve böylelikle yaratıcılığı daha üst bir düzeye çıkartmayı amaçlamaktadır. Borges'in öykülerinde biçimsel düzey ile fantastik öğelerin dengesi oldukça açıktır: yazar kurduğu evrenlerin varoluşsal düzeninde yenilikçi uygulamalara yer verse de öyküleri şekilsel olarak oldukça yalın ve gösterişsizdir.¹⁵

Borges, farklı ülkelerde bulunma fırsatı yakalayarak çeşitli kültürleri ve tarihleri incelemiş, bu deneyimler eserlerine büyük katkı sağlamıştır. 1955 yılında görme yetisini kaybetmesine rağmen, entelektüel üretkenliğini sürdüren Borges'in eserleri pek çok dile çevrilmiş ve dünya edebiyatında yankı uyandırmıştır. Ancak, 1950'lerden itibaren, dünya çapında tanınan ve daha çok şöretiyle bilinen, fakat eserleri bu ünü kadar okunmayan küçük bir yazar grubunun parçası olmuştur.¹⁶

1955 yılında Arjantin Ulusal Kütüphanesi'nin yöneticiliğine getirilmesi, Borges'in yaşamındaki en dikkat çekici çelişkilerden birini oluşturur. Çünkü kitaplarla dolu bu kurumun başına geçtiği dönemde görme yetisi büyük ölçüde zayıflamış ve artık eserleri kendi başına okuyamaz duruma gelmiştir. Borges, yaşamındaki bu karışıklığı kendine özgü bakış açısıyla değerlendirerek bunu "Tanrı'nın zarif ironisi" olarak nitelendirmiştir.

Görme yetisini yitirmesinin ardından fiziksel dünyadan uzaklaşan Borges, gerçekliği kitap okumak, yazmak ve kitaplar üzerine düşünmek gibi entelektüel faaliyetler üzerinden tanımlamaktadır.¹⁷ Borges'in edebiyatı, önceki metinlerin yankılarını taşıyan, fakat aynı zamanda onları yeniden biçimlendiren "yazınsal labirent" olarak dikkat çekmektedir. Bu anlatısal yapı yalnızca bir evren modeli kurmakla kalmaz, aynı zamanda Borges'in edebi ve felsefi düşüncelerini iç içe geçirdiği bir metinlerarası labirent oluşturur.¹⁸ Borges'in metinlerle kurduğu ilişki yalnızca bir yazarın üretim süreciyle sınırlı değildir. Farklı kaynaklardan edindiği birikimi eserlerinde çeşitli göndermeler aracılığıyla yeniden kuran Borges, anlatılarında çok katmanlı bir yapı oluşturur. Bu durum, okurun aynı metin içinde birbirine paralel ilerleyen farklı anlatılarla karşı karşıya olduğu izlenimini güçlendirir. Her şeyden önce o bir yazar olmaktan daha çok iyi bir okurdur. Öykü yazan bir şairdir. Her ne kadar felsefe ve mitlerden beslenmişse de asla bir felsefeci değildir.

Yazar Jorge Luis Borges geçen yıllar içinde sekiz göz ameliyatı geçirmiştir. Bu ameliyatlar yaklaşık 1924 ile 1954 yılları arasında yapılmış, ancak görme yetisini geri kazandırmamıştır. Borges'in görme kaybı çocukluğundan itibaren ilerlemiş, yüksek miyopiyle başlamış ve zamanla ağırlaşmıştır. Kaynaklarda, katarakt ve retina sorunlarına yönelik birden fazla ameliyat geçirdiği, buna rağmen 1950'lerin ortalarında neredeyse tamamen kör olduğu belirtilir. Bir anlamda annesi onun gözü kulağı her şeyidir ancak 1975 yılında birlikte yaşadığı 99 yaşındaki annesini kaybeder. Bu durum Borges'e inanılmaz bir acı verir.

Evdeki Fanny adındaki hizmetli tarafından Borges'in işlerine yardımcı olması için yazar ve çevirmen olan Maria Kodama işe alınır. Kodama, görme yetisini kaybeden yazara, imza günlerinde ve yazılarında yardımcı olur. İkili dünya turuna çıkar. Maria Kodama'nın çektiği resimler Borges'in yazılarıyla buluşur ve 1984 yılında yazar bu anılarını Atlas adlı eserinde bir araya getirir. 1986 'nın 26 Nisan'ın da Borges ile Kodama Paraguay'da evlenirler. Borges ve Kodama dünya turuna çıktığı zaman İstanbul'a da gelir... Ve yazar Atlas isimli kitabında İstanbul'dan şu sözlerle bahseder.

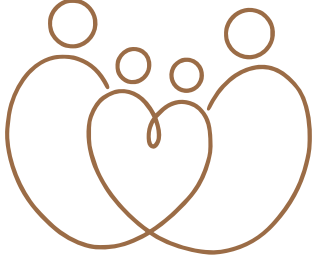
Batı'da Osmanlıları temsil edecek önemli bir Türk ismin eksikliği hissedilir. Bize ulaşan yegâne isim Muhteşem Süleyman'ındır (e solo, in parte, vidi 'l Saladino).

Peki ben üç günün sonunda Türkiye hakkında neler öğrendim? Görkemli bir şehir gördüm, Haliç'i ve Karadeniz'e açılan kıyılarında runik alfabeye yazılmış taşlar keşfedilen Bosporos'u gördüm. Yumuşak bir Almanca gibi tınlayan hoş bir dil işittim. Burası birçok farklı ulustan hayaletlerin uğrak yeri; Bizans İmparatoru'nun muhafız alayını İskandinavların meydana getirdiğini, Hastings Muharebesi'nin ardından İngiltere'den kaçan Saksonyalıların da onlara katıldığını düşünmeyi yeğliyorum. Şüphesiz, bir gün geri gelip Türkiye'yi keşfe başlamamız şart.¹⁹

Düğünün ardından yazar kanserle mücadele eder. Borges 14 Haziran 1986'da Cenevre'de 86 yaşında dünyaya gözlerini kapar. Geride yaşamışlıklarla beraber onlarca eser bırakır.

KAYNAKÇA

- 1-Borges, J. L. Evaristo Carriego. (P. Bayaz, Çev.). İstanbul: Can Sanat Yayınları, 2023. (S. 13).
- 2-Köz, E. (2019). Kant ve Borges'te zaman kavramı (Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Anabilim Dalı). Mersin. (S. 44). Borges, J. L. (1989). Borges ve Ben. (C. Üster, Çev.). İstanbul: Afa Yayınları. [18].
- 3-Köz, E. (2019). Kant ve Borges'te zaman kavramı (Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Anabilim Dalı). Mersin. (S. 44).
- 4-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun. İlgürel, M. (2013). Jorge Luis Borges'in öykülerinde zaman ve uzam (Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- 5-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun. Harss, L. (1985). Borges Before Borges. *Hispanic Journal*, 6(2), 87–95. <http://www.jstor.org/stable/44284053>
- 6-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun. Kodama, M. (1994). Prólogo. In J. L. Borges, *El Tamaño de mi Esperanza* (pp. 7–8). Buenos Aires: Seix Barral. Mendoza, C. A. (2013). Borges's "Complete Works" After the Inquisition. *Latin American Literary Review*, 41(81), 5–26.
- 7-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun.
- 08-Sezer, D. (2024). Borges'in öykülerinin imgelem yapıları kuramı açısından çözümlenmesi (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı). İstanbul. (S. 62). Piper, P. S. (2001). For Jorge Luis Borges, Paradise Was Not a Garden but a Library. *American Libraries*, 32(7), 56–58.
- 9-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun. (S. 86–87). İlgürel, M. (2013). Jorge Luis Borges'in öykülerinde zaman ve uzam (Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- 10-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun. (S. 86–87).
- 11-Köz, E. (2019). Kant ve Borges'te zaman kavramı (Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Anabilim Dalı). Mersin. Borges, J. L. (1989). Borges ve Ben. (C. Üster, Çev.). İstanbul: Afa Yayınları. [18].
- 12-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun. (S. 87). Sosnowski, S. (1973). Borges and the Kabbalah: The Search for the Word. *Proceedings of the World Congress of Jewish Studies*, 125–132.
- 13-İlgürel, M. (2013). Jorge Luis Borges'in öykülerinde zaman ve uzam (Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, İspanyol Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı). İstanbul.
- 14-Sezer, D. (2024). Borges'in öykülerinin imgelem yapıları kuramı açısından çözümlenmesi (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı). İstanbul. (S. 27).
- 15-İlgürel, M. (2013). Jorge Luis Borges'in öykülerinde zaman ve uzam (Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, İspanyol Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı). İstanbul. (S. 62–63).
- 16-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun. (S. 86–87). Sarlo, B. (1995). Borges, un Escritor en las Orillas. *Borges Studies Online*. J. L. Borges Center for Studies & Documentation.
- 17-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun. (S. 86–87). Manguel, A. (2023). Borges'in Evinde. (C. Akas, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- 18-Demir, C. M. (2025). Yazınsal iletişim sürecinde bir örüntü aracı olarak mise-en-abyme: Robbe-Grillet, Calvino ve Borges anlatıları üzerine bir inceleme (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Medya ve İletişim Bilimleri). Samsun. (S. 87).
- 19- Borges Jorge Luis, Atlas, Çeviren Emrah İmre Can Yayınları 1. Baskı-2021 İstanbul S.25

Aile Gibisi Yok

Salonda duran vitrin aynasının karşısında bir elinde telefon, kardeşiyle konuşuyor, diğer eliyle alınının üst tarafında giderek açılan boşluğu bir sağa bir sola okşuyordu.

“Nasıl yapsak? Dur, ben bir düşünüyüm. Buluruz bir çaresini, Allah Kerim.”

“.....”

“Tamam, hallederiz. Sıkma canını. Hadi, herkese selamımı söyle, kalın sağlıklıkla.”

Vitrin karşısında bekleyen koltuğa oturduğu sırada başındaki boş alanı daha sert ovmaya başladı.

“Nedir bu ya! Ruhlarına rahmet, anam babam sanki benim için doğurmuş bu kadar kardeşi! Biri iş bulmamı ister, diğeri çocuğunu evlendirecek olur borç ister, bir diğeri çocuk okutacak olur burs bulmamı ister...”

Koltuğun yanında bekleyen sehpadaki kumandayı hırsla eline aldı. Rastgele kanal değiştirmeye başladı. Beklettiği kanal haber kanalıydı. Spiker, miras kavgası yüzünden küçük kardeşin büyük kardeşi öldürdüğü haberini okuyordu.

“Olup olacağı iki kardeşmişsiniz be gözüm. Bir tarlayı aranızda pay edemediniz mi?”

Kanalı değiştirdi. Eşinin daha önce hiç kaçırmadan izlediği dizinin tekrarı vardı. Büyük elti, kayınvalidesine, kocasının kendileri tarafından haksızlığa uğradığını söylüyor, hak iddia ediyordu. Mutfakta sofrayı hazırlamakla meşgul eşine hissettirmeden kanalı yine değiştirdi. Belgesel kanalında bekletti; avını yuvasına getiren tilkinin yavrularının yemek yemesini şefkatle izlediğini gözlemledi.

“Okutma derdi yok, iş bulma derdi yok. Borcum var, abimden isteyeyim düşüncesi yok. Oh! Hayat size güzel!”

Mutfaktan eşi seslendi:

“Bana mı dedin? Anlamadım!”

“Yok, sana demedim. Yemek hazır mı? Geleyim mi?”

Ahu Cefres

Boş bulunup rahat konuşmasına canı sıkılmıştı. Karısı, ailesinden yana yüzüne pek bir şey diyemiyordu ama içten içe sinirlendiğinin farkındaydı. Ne diyebilirdi ki ona? Haklıydı karısı; evlendiklerinden bu yana ailesinin müşkülleri bitmemişti. Hadi kardeşlerini sıradan gördük, elhamdülillah şükür demişlerdi ki, bu sefer yeğenleri sıraya girmişti.

Oturduğu koltuktan kalktı, pencereden dışarıyı seyretmeye başladı. Karşı binanın önünde, evden eve taşıma şirketinin arabası park etmiş, eşyalar şirket çalışanları tarafından içeri taşınıyordu.

“Dertsiz ev mi olur?” diye geçirdi içinden.

Evlendiklerinden bu yana onların da hayatı hep çiçekten çiçeğe konmamıştı. Borçla düğün yapmışlar, eşyalarını teker teker tamamlamışlardı. Taksitle eve girmişler, kaç yıl sonra ev sahibi olmuşlardı. Tüm bunları yaşarken kimseye sızlanmamışlar, karı koca kendi kendilerine halletmişlerdi. İki eli cebinde mutfağa doğru ilerlerken, eşinin vitrin aynasının her iki köşesine yerleştirdiği ikiz oğullarıyla biricik kızlarının fotoğraflarına gururla baktı. Parmaklarının ucunda yükselip tekrar alçaldı.

“Oğlum deli neylesin malı? Oğlum akıllı neylesin malı?”

Kayınpederi, zamanında iltifat etmek için kendisine söylerdi bu sözü. Şimdi kendisi de çocuklarına söylüyordu.

‘Mevlam bir taraftan yoruyorsa diğer taraftan sırtımı sıvazlıyor.’ diye geçirdi içinden. Çok şükür ki çocukları ne annelerini ne de babalarını okul yıllarında hiç üzmemişlerdi. Liseyi, üçü de kazandıkları liselerde okumuşlar, üniversiteye hazırlık yıllarında çevrelerinde duyup üzüldükleri ergenlik kaprislerinin neredeyse hiçbirini kendilerine yaşatmamışlardı. İstedikleri bölümlere gayretleriyle girmişler, sorunsuz okuyup bitirmişlerdi de.

Yan tarafta duvarda asılı takvime kaydırdı gözlerini. İkizler yurt dışındalardı. Yılbaşı tatilinde evde olacaklardı. Kızı da gelecekti yaşadığı şehirden. Biricik kızlarının yurt dışına gitmesini istememişlerdi.

“Hiç olmazsa sen yakınımızda ol, istediğimiz zaman seni görebilelim.” demişlerdi.

Ama karı koca, aralarında başka yorumlar da yapmışlardı:

“Neme lazım, gurbet elden birini koluna takar gelir? En iyisi mi, kalsın vatanımızda. Dini de dili de bizden, hayırlı bir vatan evladına veririz kızımızı.” demişlerdi.

Kararlarına saygı gösteren kızlarından hoşnut şekilde mutfağa doğru ilerlemeye devam etti. Vitrinin üzerinde bıraktığı telefonu tekrar çaldı. Gözlerini kısarak ekrana baktı. Arayan, küçük kardeşinin oğlu Hasan’dı:

“.....”

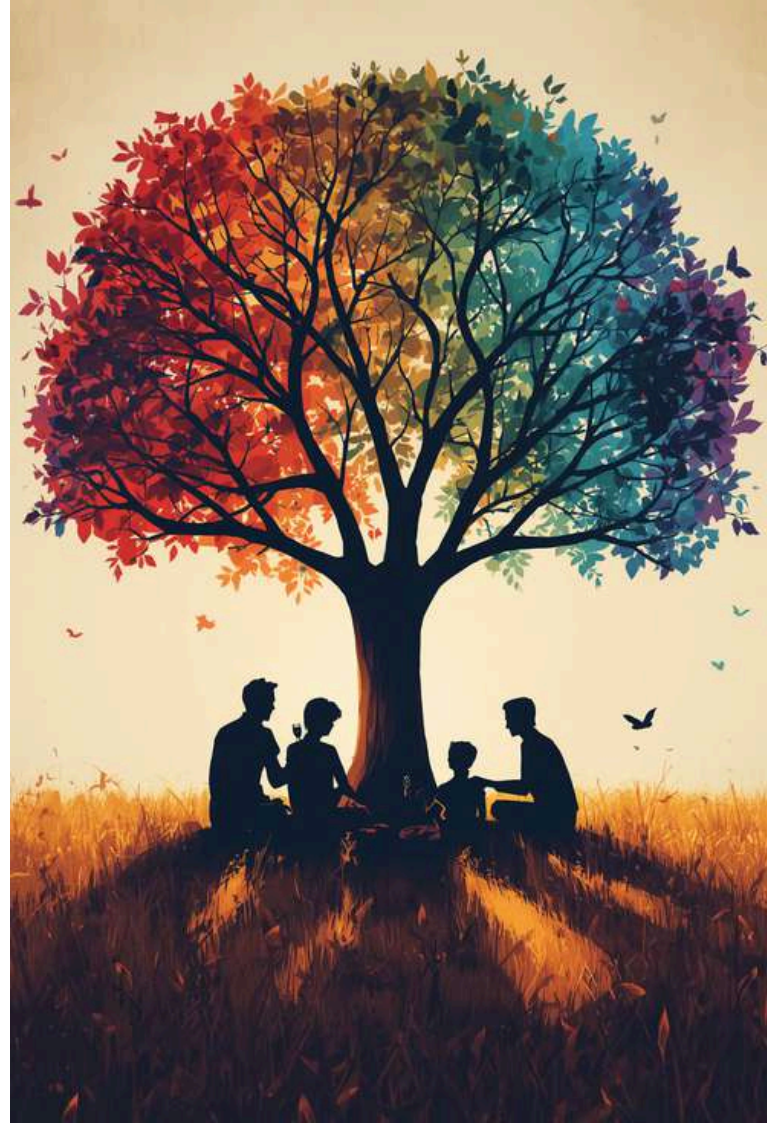
“Aman oğlum, sen ne yaptın? Sonra davalık olmayasın?”

“.....”

“Tamam Hasanım. Sen öyle diyorsan... Bir an önce gelin. Yengen sofrayı şimdi kurdu. Bakalım nasıl bir yol izleyeceğiz, konuşup bir sonuca varalım.”

Telefonu kapattı. Vitrin karşısında alınının üstündeki boş alanı yavaşça tekrar okşamaya başladı. Sesindeki gerginliği gizlemeye çalışarak eşine seslendi:

“Nevbahar! Hayatım, masaya iki tabak daha koy. Hasan, sevdiği kızı kaçırmış. Otogardalarmış. Bize geliyorlar...”

Birden Çok, İkiden Az

Nursel Güler

İşten çıktı. Yorgun bir şekilde eve dönüyordu. İşyeri ile evinin arası yürüyerek yaklaşık on beş dakikaydı. Otobüse binmedi.

Selen, yirmi sekiz yaşındaydı. Çoğu zaman iş çıkışı eve yürüyerek dönerdi. Bu arada küçük alışverişler yapıp evin ihtiyaçlarını karşılamayı da bir alışkanlık edinmişti. O gün önce markete uğradı. Bir ekmek, bir paket makarna ve salata için sebze aldı. Kasaya yaklaşıp parayı ödedi. Kasiyerin işi uzayınca -teknik bir arıza olmuştu- dışarıya şöyle bir baktı. Marketten bir kadın çıkıyordu. Kadının elinde poşet yoktu. Alışveriş yapmadığını düşündü. Her halinden kadının acele ettiği de belli oluyordu.

Kasanın önünde beklerken Selen marketten ayrılan kadının saçlarında kendisinde de olan tokayı fark etti. Beyaz boncuklu, büyük bir tokaydı bu. Kadın, uzun saçlarını arkadan toplamıştı. Selen bu tokayı arada bir kullanırdı.

Kadını gördüğü on beş yirmi saniyelik zaman diliminde, daha başka ayrıntıları pek seçememişti. Yalnız kadının üzerinde açık kahverengi, kaşe, uzun bir palto olduğunu fark etmişti.

Daha fazla ayrıntıya da gerek yok, diye düşündü. “Aynı tokayı kullanan onlarca kadın olabilir.”

O sırada kasiyer işini bitirdi.

“Para üstünü alabilirsiniz. Buyurun,” dedi Selen’e.

Selen dışarıya yönelen bakışlarını kasiyere çevirdi.

“Teşekkür ederim,” dedi.

Aldıklarını poşete yerleştirip marketten çıktı.

Dışarıya adımını atar atmaz, iki üç tane köpek yanına yaklaştı. Selen çantasında hayvanlar için az miktarda mama mutlaka bulundururdu. Kuru mamayı çıkarıp köpeklere verdi. Ardından başını kaldırıp sokağı inceledi. Az önceki kadını gördü bir ara yeniden. Kadın, köşeyi dönüp gözden kayboldu.

Selen'in evi de o yöndeydi. Köpekleri sevdikten sonra, hızlı bir şekilde yürüdü. Önce bir pastaneye uğrayacak, kendisine tatlı bir şeyler alacak, ardından da eve geçecekti.

Yol üstündeki pastaneye sık giderdi. Adımlarını sıklaştırdı. İş çıkışı olduğu için sokaklar kalabalıktı. Kalabalığın içerisinde kimi zamanlar kaybolduğunu hissedirdi. Sokaktan geçen herhangi birisiydi işte, tıpkı diğerleri gibi.

“Herhangi birisi,” diye yüksek sesle konuşurken yakaladı kendini sokağın ortasında.

Bu umutsuz ruh halini, hep olduğu gibi yorgunluğuna bağladı yine.

Pastaneye girdi. Pastanede çalışan görevli kız, bir müşteriyle konuşuyordu. “Nuran Hanım,” dedi, “bir başka isteğiniz var mı?”

Nuran Hanım çantasından cüzdanını çıkardı ve “Hayır, yok,” diyerek parayı ödedi. “Nuran Hanım” olarak seslenilen bu kadın, kendisiyle aynı tokayı kullanan, market çıkışında gördüğü kadındı.

Alışverişini tamamlayan Nuran Hanım, pastaneden ayrıldı.

“Selen Hanım, hoş geldiniz,” dedi bu kez kız. Melek adındaki bu kızla tanışıyorlardı. Akşamları pastaneye gide gele çalışanlarla bir bakıma arkadaş olmuştı Selen.

“Ben kakaolu bir kek alayım,” dedi.

“Elbette,” dedi Melek. “Üzerine çikolata sosu ister misiniz?”

“Bilemiyorum. Önerir misiniz?”

“Harika olur. Az önce aynı şeyi Nuran Hanım’a da önerdim.”

“Nuran Hanım?” dedi.

“Çoğu akşam uğrar buraya. Genelde sizin gibi kakaolu kek alır. Bazen de frambuazlı pasta. Az önce ayrılan bayandı.”

“Bayılırım ben de,” dedi gülerek.

“Kesinlikle,” dedi Melek. “Müşterilerimizin damak tadına çok dikkat ederim.”

Selen, kısa bir an tereddüt etti; sonra biraz çikolata sosunun da fena olmayacağını söyledi. Kekini alıp dışarı çıktı. Şu Nuran'la daha başka benzer yönlerinin olup olmadığını merak ediyordu.

Pastanenin oradan sağa saptı. Küçük bir yokuş vardı. O yokuşu tırmanacak, ardından sola dönecek ve yaklaşık elli metre sonra eve varacaktı. Az kaldı, dedi kendi kendime. Nuran denilen kadın yokuşun başında durmuştu, bir adamla konuşuyordu. Adama dikkatlice baktı Selen ve bu adamın arkadaşı Sönmez olduğunu anladı.

Aralarındaki kısa konuşmadan sonra Nuran, Sönmez'in koluna dokundu. Büyük bir olasılıkla “Görüşürüz,” diyorlardı.

Sönmez aynı samimiyetle davrandı. Kısa bir süre için birbirlerine sarıldılar; sonra ayrıldılar. Nuran yokuşu tırmanıyordu; Sönmez de aşağıya doğru geliyordu. Selen, “Sönmez!” diye bağırdı. Sönmez onu görünce sevindi. “Merhaba,” dedi. Ayaküstü konuştular biraz. Selen konuyu Nuran'a getirdi.

“Seni az önce birlikte gördüğüm şu kadın?” dedi.

“Nuran mı?” dedi Sönmez. “Çok eski arkadaşımıdır.”

“Sanırım buralarda yaşıyor,” diye sürdürdü konuşmasını Selen.

“Evet, burada oturuyor,” dedi Sönmez. “Yokuştan sola döneceksin. Evi az ileridedir.” Buna şaşırın Selen “Ya!” dedi yalnızca.

“Sen tanıyor musun Nuran’ı?” diye sordu Sönmez. “Neden şaşırдың?” Selen, “Hayır, tanımıyorum,” dedi. “Bugün bir yerde onu gördüm de... Adını da pastanede öğrendim.”

Yokuşun başında Nuran’ı yeniden görür gibi oldu. Başını çevirdi. Yolun aşağı tarafına doğru baktı sonra. Yine oydu. Hayır, değildi. Yokuşun ortasında gördü Nuran’ı. Yo, görmediğini biliyordu.

Bir anda her yer Nuran’la dolar gibi oldu. Sanki onlarca Nuran o boncuklu tokasıyla etrafını sarmıştı. Kahverengi paltosuyla işte karşısındaydı. Yoo, hayır, değildi. Bu olanlara bir açıklama bulamadı o an. Çevresini dikkatlice gözden geçirdi. Sönmez gitmişti. Sönmez’i hiç görmemiş miydi ve onunla konuşmamış mıydı? Bilmiyordu. Az önce onunla beraberdi. Sönmez “Hoşça kal,” diyerek yanından ayrılmıştı ya! Zihni dağıldı. Nuran’la ilgili o garip görüntülere aklı takılınca Sönmez’e odaklanamamıştı. Hepsi bu!

Evet, son kararı buydu! Bir top yukarıdan yuvarlana yuvarlana aşağıya iniyordu. Üç beş çocuğun yokuştaki eğlendiklerini gördü. Onlara doğru yürüdü.

“Çocuklar, iyi akşamlar,” dedi.

İçlerinden birisi, “İyi akşamlar,” dedi.

“Az önce buradan kahverengi paltolu bir kadın geçti mi? Gördünüz mü?” diye sordu.

“Hayır,” dediler. “Yaklaşık yarım saattir buradayız. Öyle bir kadın görmedik.”

“Gözünüzden kaçmış olabilir mi peki?” diye sordu.

“Mümkün değil. Hep buradaydık,” dedi çocuklardan biri.

Yokuşu dönüp uzaklaştı. İlginçtir ki, Nuran önden gidiyordu. Adımlarını hızlandırdı. Sonunda onu yakaladı.

“Pardon, bakar mısınız?” diye bağırdı, kadının arkasından.

Kadın, dönüp baktı. “Evet, buyurunuz!” dedi.

“Nuran Hanım, siz misiniz?” diye sordu.

Hayır, dedi kadın, benim adım Selen.

“Pardon?” dedi.

“Benim adım Selen,” diye yineledi kadın.

“Ama,” dedi, “bu imkânsız. Az önce sizin adınızın Nuran olduğunu söylediler.”

“Bir yanlışlık olacak,” dedi. “Siz başka birini arıyorsunuz.”

“Aramak?” dedi kendi kendine ve söyleyecek pek bir şey bulamadı.

“Şimdi ayrılmalıyım. Umarım aradığınızı bulursunuz,” dedi kadın.

“Evet,” dedi, “tabii.”

Nuran’ın veya Selen’in uzaklaşmasını seyretti. Evinin olduğu apartmana girdi kadın. Birkaç dakika dışarıda bekledikten sonra Selen de apartmana girdi. Görünürde kimse yoktu. İkinci kata çıktı, anahtarı deliğe soktu; kapı açıldı. Gece, apartmanda birkaç defa sesini duydu onun. Kafası dalgın mıydı ve adını karıştırmış mıydı?

Bir buhran olabilirdi yaşadığı!

DERGİ EKİBİMİZ

01

**Dergi Sahibi ve
Genel Yayın
Yönetmeni**
Serpil Tunçer

03

**Grafik Tasarım ve
Yapay Zeka
Yönetimi**
Gülse Tunçer

05

**Sosyal Medya
Sorumlusu**
Muhammed
Balaban

07

Editör Ekibimiz
Fatma Türkdoğan
Ayten Dirier
Hatice Eğilmez K.

02

Dergi Basım
Son Çağ
Yayıncılık ve
Matbaacılık.

04

Yayın Kurulu
İnci Yılmaz Şimşek
Binnur Tekinalp
Enver Karahan

06

Yazım Düzenleme
Dilek Ayrıbaş
Betül Fırat
Nurcan Ören

08

Haber Editörü
Gülse Tunçer

Zübeyde Hanım Mahallesi, İstanbul Caddesi, İstanbul Çarşısı no:48/48 İskitler Altındağ, Ankara
Eserlerin gönderimi ve iletişim için ; erikagacidergi@hotmail.com
Resmi Sitemiz ; dergi.erikagacioyku.com

İmago psikoloji

Dergisinin son sayısına "Hepsiburada'dan" ulaşabilirsiniz.

